

UCHWAŁA Nr XXI/128/2013

**Rady Gminy Sosnówka
z dnia 15 marca 2013 r.**

w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sosnówka.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647, z późn. zm.), w związku z uchwałą Nr IV/16/2011 Rady Gminy Sosnówka z dnia 31 stycznia 2011 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sosnówka - Rada Gminy uchwala, co następuje :

§ 1

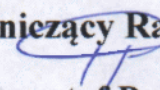
1. Uchwala się Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sosnówka.
2. Integralną część uchwały stanowią:
 - 1) część tekstowa:
 - a) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sosnówka – uwarunkowania – załącznik nr 1,
 - b) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sosnówka – kierunki – załącznik nr 2,
 - 2) część graficzna:
 - a) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sosnówka – uwarunkowania – załącznik nr 3,
 - b) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sosnówka – kierunki – załącznik nr 4,
 - 3) Rozstrzygnięcie w sprawie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag - załącznik nr 5.

§ 2

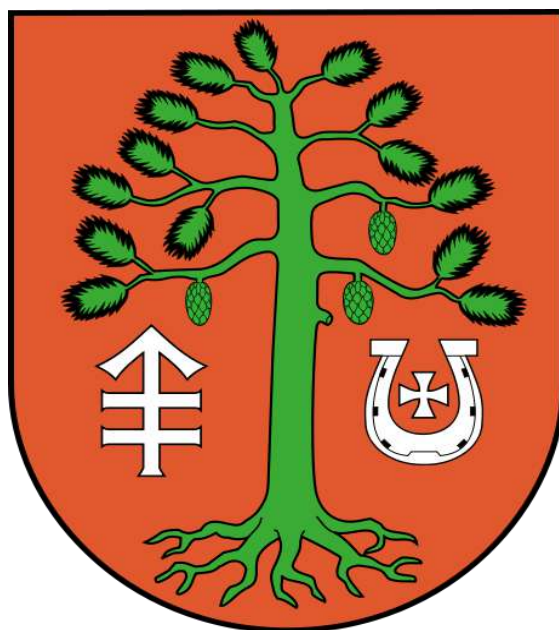
Wykonanie uchwały zleca się Wójtowi Gminy Sosnówka.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Krzysztof Prystupa

**WÓJT GMINY
SOSNÓWKA**

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY SOSNÓWKA**

UWARUNKOWANIA

BIAŁA PODLASKA, 2013 r.

**WÓJT GMINY
SOSNÓWKA
BIURO PROJEKTOWE
„arch – dom”
W BIAŁEJ PODLASKIEJ**

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY SOSNÓWKA**

U W A R U N K O W A N I A

**ZAŁĄCZNIK NR 1
Do Uchwały Nr XXI/128/2013
Rady Gminy Sosnówka
z dnia 15 marca 2013r.**

**Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dn. 27 marca 2003r.
o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz. U. Nr 80, poz. 717 z 2003 r.
sporządzającym „Studium” jest Wójt Gminy.**

Wójt Gminy Sosnówka:

Studium zostało opracowane przez:

**BIURO PROJEKTOWE „arch – dom” Sp.j.
PLAC SZKOLNY DWÓR 28
21 – 500 BIAŁA PODLASKA
tel. (083) – 342 – 00 – 36, fax. (083) 342 – 00 – 38**

w składzie:

♦ generalny projektant:

mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski - upr. urb. 812/89

♦ zespół generalnego projektanta:

inż. Ryszard Suchora

mgr inż. arch. Agnieszka Cajgner –Olędzka

mgr inż. Łukasz Kozłowski

Zawartość

1. Ogólna charakterystyka gminy.....	6
1.1. Położenie, powierzchnia, ludność.....	6
2. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Sosnówka.....	7
3. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy Sosnówka– analiza SWOT.....	8
4. Uwarunkowania kulturowe.....	11
4.1. Rys historyczny.....	11
5. Demografia.....	13
5.1. Stan istniejący.....	15
5.2. Przyrost naturalny.....	15
5.3. Zatrudnienie.....	16
6. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju.....	17
6.1. Struktura przyrodnicza gminy.....	18
6.2. Zasoby i walory środowiska przyrodniczego.....	19
A) Budowa geologiczna.....	19
B) Rzeźba terenu.....	20
C) Warunki wodne.....	20
D) Surowce budowlane.....	21
E) Warunki glebowe i szata roślinna.....	22
Dane ogólne.....	22
F) Tereny leśne.....	23
6.3. Biosfera.....	23
6.3.1. Flora.....	23
6.3.2. Fauna.....	23
6.3.3. Warunki klimatyczne.....	24
6.3.4. Temperatura powietrza.....	25
6.3.5. Wilgotność względna.....	25
6.3.6. Mgły.....	26
6.3.7. Opad atmosferyczny.....	26
6.3.8. Wiatry.....	26
7. Ochrona prawna środowiska.....	26
A) Obszary objęte ochroną prawną.....	26
B) Pomniki Przyrody.....	27
8. Zagrożenia środowiska.....	27
8.1. Zagrożenia naturalne.....	27
8.2. Zagrożenia antropogeniczne.....	28
9. Zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska.....	28
9.1. Zanieczyszczenie powietrza.....	28
9.2. Zanieczyszczenie wód.....	29
9.2.1. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych.....	29
9.2.2. Zanieczyszczenie wód podziemnych.....	29
10. Elementy rozwojowe gminy – uwarunkowania.....	30
10.1. Baza ekonomiczna.....	30
10.2. Dochody i wydatki gminy Sosnówka.....	32
10.3. Warunki życia.....	33
10.3.1. Mieszkalnictwo.....	33
10.3.2. Usługi.....	33
10.3.3. Rolnictwo.....	35
A) Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju rolnictwa.....	35

11. Infrastruktura techniczna	38
11.1. Komunikacja.....	38
11.2. Gospodarka wodno-ściekowa.....	40
11.3. Elektroenergetyka.....	41
11.4. Gazyfikacja.....	42
11.5. Telekomunikacja.....	42
11.6. Ciepłownictwo.....	42
12. . Wartości kulturowe.....	43
12.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.....	43
12.2. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji dóbr kultury.....	43
12.3. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie gminy Sosnówka.....	46

1. Ogólna charakterystyka gminy.

1.1. Położenie, powierzchnia, ludność.

Gmina Sosnówka leży w południowo-wschodniej części powiatu bialskiego stanowiącej fragment Polesia Lubelskiego. Położona jest pod względem fizyczno-geograficznym w obrębie makroregionu Polesie Podlaskie i mezoregionu Równina Kodeńska. Gmina Sosnówka znajduje się w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, na południowy - wschód od miasta powiatowego - Biała Podlaska. Graniczy z następującymi gminami:

- Wisznice, Łomazy, Tuczn - leżącymi w powiecie bialskim,
- Hanna, Wryki - leżącymi w powiecie włodawskim,
- Podedwórze - leżącą w powiecie parczewskim.

Mapka 1. Położenie gminy Sosnówka na tle podziału administracyjnego województwa lubelskiego.

Znajduje się na zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych w bliskim sąsiedztwie przejścia granicznego z Białorusią.

Miejscowość gminna oddalona jest od:

- Białej Podlaskiej o 50 km,
- Wisznice o 10 km,
- Sławatycz o 23 km,
- Lublina o 100 km.

W skład administracyjny Gminy Sosnówka wchodzi 13 miejscowości. Są to: Dębów, Pogorzelec, Motwica, Sosnówka, Romanów, Czepotka, Wygnanka, Rozwadówka, Kolonia Rozwadówka., Lipinki, Przychód, Sapiehow oraz Żeszczynka. Największymi miejscowościami na terenie gminy są: Sosnówka, Motwica, Rozwadówka i Żeszczynka.

GMINA SOSNÓWKA	
Województwo	Lubelskie
Powiat	Bialski
Powierzchnia	14843 ha
Liczba mieszkańców	2727
Gęstość zaludnienia	ok. 18 os/km ²
Liczba sołectw	13
Liczba miejscowości	13
Sołectwa w gminie	Czepotka, Dębów, Lipinki, Motwica, Pogorzelec, Przechód, Romanów, Rozwadówka Wieś, Rozwadówka Folwark Sapiehów, Sosnówka, Wygnanka, Żeszczynka
Użytki rolne	9830 ha
Lasy	4177 ha

Sosnówka jest jedną z mniejszych gmin pod względem obszarowym. Jest to gmina wybitnie rolnicza, o dobrych możliwościach rozwoju rolnictwa.

Sieć osadniczą gminy tworzą 13 miejscowości o liczbie mieszkańców w przedziale od 110 do 479 osób.

2. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Sosnówka.

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju wynikają z warunków otoczenia gminy. Tworzą one zestaw szans i zagrożeń gminy rozpatrywanych w sferze gospodarczej i społecznej, a także w uwarunkowaniach geograficzno – przyrodniczych wraz z istniejącym zagospodarowaniem i infrastrukturą techniczną.

Zestawienie obrazuje poniższa tabela:

Czynnik rozwojowy
Szanse
Położenie
- przy drodze krajowej nr 63, prowadzącej do przejścia granicznego z Białorusią
Rolnictwo
- przynależność do UE
Przedsiębiorczość
- dobre tempo wzrostu gospodarczego - dynamiczny rozwój małych i średnich przedsiębiorstw - wzrastające zainteresowanie inwestorów krajowych i zagranicznych obszarami atrakcyjnymi pod względem jakości środowiska i turystyki

Infrastruktura techniczna
- dostęp do funduszy strukturalnych
Potencjał ludzki
- znaczne zasoby siły roboczej - wzrastające zapotrzebowanie na wykwalifikowaną kadrę - aktywność i przedsiębiorczość znacznej liczby społeczeństwa
Finanse
- możliwość korzystania z funduszy z UE

3. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy Sosnówka– analiza SWOT.

Jedną z najczęściej i najchętniej stosowanych zarówno dziś, jak i w przeszłości, procedur analitycznych, jest SWOT. Polega ona na szczegółowej identyfikacji, a następnie klasyfikacji wszystkich zjawisk i stanów mających wpływ na rozwój wspólnoty samorządowej. W analizie bierze się pod uwagę cztery grupy czynników, których pierwsze litery angielskich nazw składają się na nazwę metody, tzn.: mocne (Strengths) i słabe strony gminy (Weaknesses) oraz szanse (Opportunities) i zagrożenia w jej otoczeniu (Threats). Wyniki systematyzacji dają możliwość spojrzenia na gminę z szerokiej perspektywy. Niejednokrotnie ujawniają szereg nieprawidłowości oraz kluczowe determinanty sukcesu. W efekcie pozwalają określić aktualną pozycję gminy i pożądane, najważniejsze kierunki działań.

Poprzez powyższe pojęcia należy rozumieć:

Atut - uwarunkowanie występujące w gminie oceniane pozytywnie ze względu na możliwość realizacji celów rozwojowych i strategicznych, wewnętrzny potencjał gminy,

Słabość - uwarunkowanie wewnętrzne oceniane negatywnie, niewykorzystane z uwagi na realizację celów,

Szansa - korzystne zjawisko zewnętrzne (obecne) lub proces (prognozowany) sprzyjający realizacji celów rozwoju gminy,

Zagrożenie - zjawisko lub proces (obecny lub prognozowany) stanowiący przeszkodę w realizacji konkretnych celów strategicznych.

Ważnym elementem, stanowiącym punkt wyjścia do opracowania i sformułowania Strategii Gminy jest diagnoza prospektywna, która pozwala ocenić stan obecny gminy oraz wskazać główne kierunki rozwoju i istotne problemy. W owej diagnozie bierze się pod uwagę przede wszystkim te czynniki, które determinują rozwój i podjęte działania. Najbardziej stabilne „podłoże”, które w głównej mierze decyduje o przyszłości gminy to środowisko przyrodnicze i zagospodarowanie materialne sieci osadniczej.

Zauważa się w gminie zdecydowaną poprawę infrastruktury. Nastąpiło to w wyniku budowy systemów wodociągów oraz poprawy stanu dróg gminnych, poprawę jakości życia poprzez polepszenie stanu infrastruktury społecznej.

To, czy istniejący w niej potencjał będzie wykorzystany dla dalszego jej rozwoju, zależy od wielu różnych czynników, które będą stanowić szanse bądź zagrożenia dla rozwoju. Aby określić mocne i słabe strony gminy, zastosowano analizę SWOT, która jest metodą kompleksową służącą do badania otoczenia oraz jej wnętrza.

Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju wynikają z zasobów, zjawisk, zdarzeń i procesów tkwiących w samej gminie. Tworzą one zestaw mocnych i słabych stron gminy rozpatrywanych w sferze gospodarczej, ekologicznej, technicznej i społecznej.

Zestawienie obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 2.

CZYNNIK ROZWOJOWY	
Mocne strony	
• bardzo dobre warunki glebowe i klimatyczne dla prowadzenia działalności rolniczej • wolne zasoby siły roboczej • korzystne położenie geograficzne gminy (dostępność komunikacyjna gminy: przebiegająca przez gminę droga krajowa nr 63, prowadząca do przejścia granicznego z Białorusią) • specyficzne walory przyrodniczo - krajobrazowe • czyste środowisko • duża powierzchnia lasów • dobra baza do rozwoju przetwórstwa żywności • dobre warunki do produkcji zdrowej żywności • dobre warunki do hodowli bydła mlecznego • duża produkcja żywności • kreatywność i pracowitość rolników	
Turystyka i rekreacja	
• posiadane zasoby turystyczne: wysokie walory kulturowe: zabytki architektury (muzeum J.I. Kraszewskiego, zespół cerkwi unickiej i prawosławnej), zabytki inne: wiatrak w Żeszczynce, dwór w Motwicy • dogodne połączenie komunikacyjne gminy • coraz częstsza dbałość o ładne i estetyczne zagospodarowanie siedlisk	
Zabudowa mieszkaniowa	
• jednolity charakter istniejącej zabudowy • znaczny procent nowopowstającej zabudowy	
Infrastruktura techniczna	
• wysoki stopień zwodociągowania gminy	

•	wysoki stopień telefonizacji gminy
Komunikacja	
•	układ gminy wzdłuż drogi krajowej prowadzącej do przejścia granicznego z Białorusią
•	stosunkowo dobrze rozwinięta sieć dróg publicznych
•	działalność linii PKS umożliwiających przemieszczanie się po gminie oraz komunikację z większymi ośrodkami
Infrastruktura społeczna	
•	dobrze zorganizowany dowóz dzieci do szkół
•	wystarczająca opieka przedszkolna
•	wystarczająca sieć szkół
•	wykwalifikowana kadra nauczycielska
•	dobry techniczny stan szkół
•	duża aktywność organów gminy w poszukiwaniu źródeł finansowania inwestycji infrastrukturalnych
Szanse	
•	Środki finansowe polityki regionalnej Unii Europejskiej
•	Wykorzystanie dogodnego położenia dla rozwoju gospodarczego gminy (Wymiana handlowa z Białorusią)
•	Wzrastająca popularność aktywnej turystyki oraz wyjazdów weekendowych na wieś
•	Wykorzystanie krajobrazu gminy i walorów przyrodniczych
•	Modernizacja i postępująca specjalizacja rolnictwa (rolnictwo ekologiczne, przetwórstwo rolno-spożywcze) i agroturystyki.
•	Wzrost zainteresowania ze strony inwestorów
•	Wspieranie działań lokalnych poprzez wyspecjalizowane instytucje działające na szczeblu ogólnokrajowym
•	Rozwój alternatywnych, pozarolniczych źródeł utrzymania mieszkańców wsi
•	Lepsze wykorzystanie bliskości i potencjału dużych aglomeracji miejskich
•	Możliwość skorzystania ze środków pomocowych UE na modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej oraz wsparcie dla powstających firm
•	Rozwój technologii komunikacyjnych np. Internet
•	Przyjazna i ukierunkowana na rozwój polityka władz gminy
•	Rozwój gospodarczy Województwa lubelskiego
•	Wzrost ilości miejsc pracy wynikający z ożywienia gospodarczego

4. Uwarunkowania kulturowe

4.1. Rys historyczny

Gmina Sosnówka nie posiadała własnego herbu w przeszłości. Na jej terenie nie istniały miejscowości posiadające herb. Należało go więc utworzyć od podstaw. Jest to sytuacja typowa dla gmin pozbawionych ośrodków miejskich.

Główny przedmiot herbu, sosna, stanowi nawiązanie do nazwy gminy, a zarazem do miejscowości będącej jej siedzibą. Według toponomastyki (nauki zajmującej się nazwami miejscowymi) nazwa "Sosnówka" należy do nazw o charakterze topograficznym, oddających właściwości terenu. Słowo to oznaczało w przeszłości (zapewne w XVI w., kiedy nazwa się kształtowała) teren, który charakteryzował się występowaniem sosny. Skoro sosna stała się na tyle charakterystycznym elementem lokalnego krajobrazu naturalnego, iż posłużyła do urobienia nazwy miejscowości a dziś także nazwy gminy, nie widać przeszkód, by umieścić jej wizerunek w herbie gminy. Dodatkowo elementami herbu zostały godła herbowe zaczerpnięte z dwóch herbów rycerskich: rogacina podwójnie przekrzyżowana stanowiąca godło herbu Lis oraz należąca do herbu Jastrzębiec podkowa z krzyżem kawalerskim w środku.

Wprowadzenie tych znaków do herbu gminy jest uzasadnione z punktu widzenia historycznego. Stanowią one bowiem symboliczne odniesienie do rodzin Sapiechów oraz Kraszewskich, wydaje się najsilniej związanych z historią gminy i w niej zasłużonych, pieczętujących się wspomnianymi herbami. Romanów, rozślawiony przez najpłodniejszego w dziejach światowej literatury Józefa Ignacego Kraszewskiego.

Tradycje historyczne obszaru Gminy Sosnówka związane są z miejscowością Romanów i rodem Kraszewskich. Romanów to stara wieś założona przez Romana Sanguszkę - wojewodę braclawskiego i hetmana polnego litewskiego. W 1540 roku książę Sanguszko wybudował tu swoją rezydencję — był to drewniany budynek. W początkach XVIII w. dobra romanowskie stały się własnością Leszczyńskich, a następnie znalazł się w rękach innego wielkiego litewskiego rodu Sapiechów, dziedziców między innymi sąsiedniego Kodnia. Zamierzali oni w Romanowie wybudować rezydencję, o czym świadczy ogród ze starymi świerkami i grabami, a także załączki budowy pałacu —fundamenty i piwnice. W roku 1801 zakupili je Błażej i Anna Malscy, dziadkowie J. I. Kraszewskiego. W 1806 roku na fundamentach

niedokończonej budowli wzniesiono murowany dwór. Folwark i wieś odziedziczyła w 1846 roku matka Józefa Ignacego Kraszewskiego, Zofia z Malskich Kraszewska. Po rodzicach Romanów odziedziczył brat Józefa Kajetan Kraszewski. Majątek pozostawał w rękach Kraszewskich do roku 1939. Młodszy brat autora "Starej baśni" Kajetan Kraszewski założył w pałacu obserwatorium astronomiczne, zgromadził bogaty księgozbiór i kolekcję portretów osobistości historycznych. Pałac płonął trzykrotnie w latach 1858, 1914 i 1943. Po wojnie został gruntownie odbudowany z przeznaczeniem na muzeum J. I. Kraszewskiego. Obecnie dyrektorem Muzeum J.I.Kraszewskiego w Romanowie jest Pani Anna Czobodzińska-Przybysławska. Istniejące od 1962 roku biograficzne muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego w Romanowie zgromadziło bogate zbiory dotyczące życia i twórczości pisarza i jego rodziny. W muzeum znajduje się około 4000 utworów pisarza i opracowań dotyczących jego twórczości, pamiątki rodzinne oraz portrety, obrazy i rysunki wykonane przez pisarza.

Dwór w Romanowie jest murowany z piętrową częścią środkową i mieszkalnym poddaszem. Obok dworu znajduje się kaplica pałacowa pod wezwaniem świętej Anny, wzniesiona w 1813 roku.

Na terenie gminy Sosnówka zachowało się wiele innych zabytków. Najcenniejsze z nich to:

- dawny zespół cerkwi unickiej w Motwicy (1796-98);
- dawny zespół cerkwi unickiej w Żeszczynce (z I połowy XVII wieku);
- dawny zespół cerkwi prawosławnej w Rozwadówce (1911).

Do elementów kultury zalicza się również zespoły cmentarne z cennymi nagrobkami i wartościowymi zespołami starych drzew:

- w Motwicy przy kościele, z XVII wieku;
- w Pogorzeltu z roku 1915 — wojenny z czasów I wojny światowej, położony wśród pól.

Wśród pomników znajdujących się na terenie gminy należy wymienić:

- Pomnik J. Piłsudskiego w Sosnówce;
- Pomnik „Ku czci Poległych” w Sosnówce;
- Kapliczka pw. Św. Antoniego (drewniana, pocz. XX w.) w Czeputce;
- Kaplica cmentarna (murowana, pocz. XX w.) w Motwicy;
- Kapliczka (murowana 1938 r.) w Motwicy;

- Figura przydrożna Św. Jana Nepomucena (kamienna, XVIII w.) w Motwicy;
- Figura przydrożna Matki Boskiej z Dzieciątkiem (kamienna, XVIII w) w Motwicy;
- Dzwonnica drewniana ok. 1911 r. przy kościele par. rzym.-kat. pw. Św Michała w Rozwadówce;
- Kapliczka murowana 1818r. w Rozwadówce.

Elementami dziedzictwa kulturowego są również liczne obiekty budownictwa ludowego z XVIII i XIX w.

W Sosnowce działa Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka, które wspomagają Muzeum J.I. Kraszewskiego przy różnego rodzaju konkursach. Np. recytatorskich czy dotyczących życia i twórczości J.I. Kraszewskiego.

Na krajobraz kulturowy, oprócz obiektów materialnych, składa się również aktywność mieszkańców gminy. Obok funkcjonującego Gminnego Ośrodka Kultury działają ludowe zespoły śpiewacze, koło gospodyń wiejskich.

5. Demografia

Gminę zamieszkuje 2727 osób w tym 1384 kobiet oraz 1343 mężczyzn. Stan i struktura ludności wynika z realizacji zjawisk i procesów rozwoju demograficznego takiego jak: dzietność, umieralność, migracje wewnętrzne i zagraniczne. Rzeczywisty przebieg tych zjawisk oraz procesów związany jest ze strukturą ludności oraz zmiennością wyżów i niżów demograficznych, jak również oddziaływaniem innych czynników społeczno-ekonomicznych, na które składają się następujące czynniki: stan zamożności, sytuacja na rynku pracy, stan zdrowia ludności i dostęp do opieki zdrowotnej, jak również zmian obyczajowych w obrębie rodziny mających wpływ na ilość urodzeń i wiek matek.

Migracje na terenie gminy Sosnówka

Lata	Zameldowani	Wymeldowani	Saldo
2004	24	44	-20
2005	39	46	-7
2006	24	43	-19
2007	67	71	-4
2008	33	36	-3
2009	20	32	-12
2010	28	48	-20
2011	33	58	-25
31.03.2012	12	13	-1

Liczba mieszkańców zmniejsza się. Na ubytek liczby ludności, obok ujemnego przyrostu naturalnego, wpływ ma również ujemne saldo migracji szczególnie młodych ludzi. Niepokojący trwały trend spadku liczby ludzi młodych, co w połączeniu z przechodzeniem w wiek emerytalny osób będących obecnie w wieku produkcyjnym będzie pogarszało i tak niekorzystny wskaźnik obciążenia demograficznego.

Przyrost naturalny w roku 2011 był ujemny i kształtował się na poziomie — 34 osoby. Liczba ludności wykazuje trwałą tendencję spadkową. Utrzymanie się powyższych wskaźników na podobnym poziomie może doprowadzić do postępującej, niekorzystnej struktury wiekowej ludności w gminie.

Gmina charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia 18 os/km². Cechą charakterystyczną rozmieszczenia ludności w gminie jest jej koncentracja we wsi Sosnówka. Do większych miejscowości gminy można zaliczyć: Motwicę, Sosnówkę i Rozwadówkę. Wsie najmniejsze to: Czeputka, Dębów i Romanów. Struktura wiekowa w gminie jest mało korzystna. W niektórych wsiach obserwuje się tzw. „proces starzenia się wsi”.

Należy zauważyć, że najwięcej osób posiada wykształcenie podstawowe (310), 140 średnie. W gminie jest około 119 osób niepełnosprawnych. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród kobiet jest zdecydowanie więcej osób z wyższym wykształceniem niż mężczyzn.

W ciągu ostatnich lata obserwuje się pozytywne zmiany w poziomie wykształcenia mieszkańców gminy. Jednak wśród mieszkańców jest rzesza ludzi z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym, co wpływa na duże bezrobocie, brak przedsiębiorczości.

5.1. Stan istniejący.

Liczbę mieszkańców w poszczególnych miejscowościach (stan na 31.03.2012 r.) przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 18.

Lp.	Nazwa sołectwa	Ilość mieszkańców
1.	Czeputka	127
2.	Dębów	136
3.	Lipinki	196
4.	Motwica	320
5.	Pogorzelec	193
6.	Przechód	158
7.	Romanów	150
8.	Rozwadówka	348
9.	Rozwadówka Folwark	97
10.	Sapiehów	163
11.	Sosnówka	443
12.	Wygnanika	136
13.	Żeszczynka	270
Razem gmina		2727

5.2. Przyrost naturalny.

Urodzenia i zgony w latach 2006- 2011:

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Urodzenia	24	27	28	29	28	30
Zgony	49	45	45	41	38	64
Przyrost	-25	-18	-17	-12	-10	-34

5.3. Zatrudnienie.

Podstawowym źródłem zarobkowania dla mieszkańców gminy Sosnówka jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. W sektorze usług przeważają usługi nierynkowe, co oznacza że pracodawcami są głównie instytucje publiczne (Urząd Gminy, podległe jednostki, szkoły, itp.). Ponadto miejsca pracy na terenie gminy zapewniają jednostki administracji i oświaty oraz jednostki handlowe i usługowe. Pewna część osób dojeżdża do pracy poza obszar gminy, najczęściej do Wisznia i Włodawy.

Najwięcej miejsc pracy na terenie gminy zapewniają:

- Urząd Gminy w Sosnówce,
- Jednostki oświatowe,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Sosnówce,
- Poczta,
- Bank Spółdzielczy,
- Bar gastronomiczny w Sosnówce.

Aktywność zawodowa ludności Gminy Sosnówka (2011 rok):

- pracujący w gospodarstwach rolnych indywidualnych — 1370
- pracujący poza indywidualnym gospodarstwem rolnym, w tym:
 - w rolnictwie i leśnictwie - 17 osób,
 - handel - 18,
 - transport i łączność - 5,
 - administracja publiczna - 23,
 - edukacja - 49,
 - inna działalność – 25.

Wydłużenie się okresu pozostawania bez pracy powoduje nasilanie się zjawisk izolacji, napięć i konfliktów społecznych. Bezrobocie jest czynnikiem wpływającym na wzrost patologii społecznej oraz prowadzi do istotnego pogorszenia warunków życia całych społeczności lokalnych. Społeczne koszty bezrobocia wynikają z niepełnego wykorzystania zasobów pracy w gospodarce oraz konieczności wspierania osób pozostających bez pracy ze środków publicznych, zwłaszcza w sytuacji bezrobocia przymusowego, gdy gospodarka produkuje mniej dóbr niż wynoszą jej potencjalne zdolności.

Rynek pracy w gminie Sosnówka nie pokrywa zapotrzebowania lokalnej społeczności. W ostatnich latach bezrobocie kształtuje się na poziomie ok. 7,9% ludności czynnej zawodowo.

Niższa niż w powiecie stopa bezrobocia w gminie uwarunkowana jest ukrytym bezrobociem w rolnictwie i zatrudnieniem we własnych gospodarstwach rolnych.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie, dane z Powiatowego Urzędu Pracy w roku 2011 – 95 osób, w tym 51 kobiety i 44 mężczyzn.

abela nr 23.

Wiek (rozbiecie w latach)	Ilość osób	Mężczyźni	Kobiety
Przedprodukcyjny (0-17 lat)	668	346	322
Produkcyjny (18-54/64 lata)	1588	846	742
Poprodukcyjny (60/65)	791	344	447

Dochody w gminie systematycznie rosną. Budżet gminy wzrósł z ok 3500000 zł w 2000 roku, do ok 5400000 zł w 2007 roku. Wzrost dochodów ogółem przy jednoczesnym spadku liczby ludności gminy skutkuje wzrostem dochodów na jednego mieszkańca o 78% w analizowanym okresie. Dochód na jednego mieszkańca z ok 1100 zł w 2000 roku wzrósł do ok 1900 zł w 2006 roku.

6. Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju.

Gmina Sosnówka leży na terenach stanowiących fragment Polesia Lubelskiego. Teren gminy to przede wszystkim równina denudacyjna powstała na morenie dennej zlodowacenia środkowopolskiego. Charakteryzuje się on mało zróżnicowaną rzeźbą terenu. Głównymi formami wpływającymi na ukształtowanie powierzchni mają doliny rzek. Na obszarach wysoczyznowych występują zdenudowane wzniesienia morenowe i zwirowe ostańce.

Ukształtowanie terenu gminy jest mało zróżnicowane. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach 153 — 165 m n.p.m. Najniżej położone tereny znajdują się w okolicach miejscowości

Rozwadówka (153,0 m n.p.m.), zaś najwyżej położone w miejscowości Pogorzelec (165,0 m n.p.m.) oraz w okolicach Motwicy (161,0 m n.p.m.) i Wygnanki (159,0 m n.p.m.). Przepływające przez teren gminy rzeki nie mają wykształconych dolin.

W budowie geologicznej najważniejszą rolę odgrywają utwory plejstoceny, w postaci glin zwałowych reprezentowanych przeważnie przez piaski gliniaste i gliny piaszczyste. obszar gminy leży w obrębie wzgórz czołowomorenowych z wychodniami osadów fluwiglacjalnych. Miejscami gliny zwałowe mają miąższość kilkunastu metrów. Wśród pozostałych utworów pochodzenia polodowcowego występują piaski, gliny, żwiry. Na terenach niżej położonych i podmokłych zalegają ropy, muły i torfy, a wzdłuż cieków wodnych utwory holoceny reprezentowane przez namuły i piaski rzeczne.

6.1. Struktura przyrodnicza gminy.

Strukturę przyrodniczą gminy przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 3.

Wyszczególnienie	Użytkowanie ziemi w ha	
	Wg Narodowego Spisu Powszechnego 2003	
	Ogółem w ha	Zestawienie procentowe w stosunku do ogółu pow. gminy
Grunty orne	7 261	48,92%
Łąki i pastwiska	2 559	17,24%
Sady	10	0,07%
Razem użytki rolne	9 830	66,23%
Lasy i grunty leśne	4 177	28,14%
Pozostałe grunty	836	5,63%
Powierzchnia ogółem	14 843	100%

6.2. Zasoby i walory środowiska przyrodniczego.

A) Budowa geologiczna.

Obszar gminy Sosnówka położony jest w obrębie Równiny Parczewskiej, uformowanej podczas deglacjacji lądolodu stadiału maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego. Miąższość czwartorzędu, stwierdzono otworami wiertniczymi sięga 50,0 m. Pod otworami czwartorzędu zalegają piaski i łył trzeciorzędu oraz utwory kredy wykształcone w postaci kredy piszącej.

Głównymi jednostkami geomorfologicznymi na obszarze gminy Sosnówka są: obniżenia powytopiskowe, moreny czołowe, moreny denne oraz fluwioglacjalne poziomy akumulacyjne.

Obniżenia powytopiskowe genetycznie są związane z wytapianiem się brył martwego lodu. Większość tych obniżeń została zaadaptowana przez cieki powierzchniowe na doliny. Północno - zachodnia część gminy jest odwadniana ku północy, poprzez dopływy Zielawy, reszta obniżeń powytopiskowych jest włączona w odpływ przez dopływy cieku Hanna. Obszary obniżeń są zbudowane głównie z piasków średnio i drobnoziarnistych oraz namulów i torfów w stropie. Lokalnie występują tu mułki zastoiskowe. Zwierciadło wody gruntowej zalega na głębokości rzędu 0,5 – 1,0 m. W obrębie obniżeń przepływowych licznie występują kemy oraz tarasy kemowe. Są one zbudowane głównie z piasków średnioziarnistych z przewarstwieniami mułków zastoiskowych. W rejonie miejscowości Pogorzelec występują obniżenia, które nie zostały zaadaptowane na doliny. Są one wypełnione piaskami i gruntami organogenicznymi.

Strefa moreny czołowej występuje w południowo – zachodniej części gminy. Są to niewielkie obszary zbudowane z fluwioglacjalnych piasków i żwirów i glin zwałowych. Obszar te odznaczają się dużą zmiennością litologiczną (możliwość występowania zaburzeń glacitektonicznych. Zwierciadło wody gruntowej układa się w zależności od profilu litologicznego, od 2,0 do 8,0 m od powierzchni terenu. Strefa moreny czołowej stanowi perspektywiczny obszar dla złóż piasków i żwirów na terenie gminy Sosnówka.

Morena denna występuje w postaci izolowanych płatów (rejon miejscowości Żeszczynka, Sosnówka, Wygnanka, Motwica). Morenę denną budują piaszczyste gliny zwałowe z przewarstwieniami piasków i piasków gliniastych. Na powierzchni występują liczne drobne zagłębienia wypełnione głównie deluwiami. Zwierciadło wody gruntowej zalega na kilkumetrowej głębokości.

Fluwioglacialne poziomy akumulacyjne mają szerokie rozprzestrzenienie na obszarze gminy Sosnówka. Zostały osadzone w początkowej fazie deglacjacji przez wody roztopowe pomiędzy bryłami martwego lodu. Poziom ten zbudowany jest głównie z piasków średnioziarnistych z nieregularnymi przewarstwieniami drobnych żwirów. Większa część w/w poziomu jest zalesiona i nie jest perspektywiczna dla poszukiwań żwirów i piasków. Zwierciadło wody gruntowej położone jest na głębokości ok. 3,0 – 5,0 m. Na powierzchni tego poziomu licznie występują drobne zagłębienia wypełnione piaszczystymi deluwiami lub gruntami organicznymi. Poziom akumulacyjny został uformowany przez stagnujące wody roztopowe. Poziom ten występuje w rejonie miejscowości Romanów. Poziom akumulacyjny zbudowany jest w piasków drobnoziarnistych, pyłów do ilów (mułki zastoiskowe). Na tym obszarze mogą występować złoża surowców ilastych dla potrzeb lokalnych.

B) Rzeźba terenu.

Współczesna rzeźba terenu gminy jest wynikiem działalności czynników rzeźbotwórczych z okresu zlodowacenia środkowopolskiego oraz procesów denudacyjnych z okresu zlodowacenia bałtyckiego. Rzeźba terenu jest słabo zróżnicowana. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach 153-165 m n.p.m. Najniższy punkt zanotowano w okolicach miejscowości Rozwadówka (153,0 m n.p.m.), zaś najwyższy punkt zanotowano w miejscowości Pogorzelec (165,0 m n.p.m.) oraz w okolicach Motwicy (161,0 m n.p.m.) i Wygnanki (159,0 m n.p.m.). Przepływające przez teren gminy rzeki nie mają wykształconych dolin. Pod względem typu krajobrazu na terenie gminy Sosnówka dominuje krajobraz kulturowy. Są to tereny całkowicie objęte gospodarką człowieka, tereny wykorzystane pod uprawy.

C) Warunki wodne.

Wody powierzchniowe.

Zgodnie z podziałem hydrograficznym kraju całe województwo lubelskie leży w dorzeczu Wisły w dwóch regionach wodnych: Wisły Górnej i Wisły Środkowej. Powiat bialski w całości należy do regionu Wisły Środkowej. Region ten (dla celów programowo-planistycznych) został podzielony na zlewnie; z -II Wisła, z -III Wieprz, z-IV Bug. Gmina Sosnówka w należy do zlewni z-IV Bug.

W gminie Sosnówka występuje dość uboga sieć wód powierzchniowych. Składają się na nią rzeki: Rozwadówka, Romanówka, Grabarka i system rowów melioracyjnych.

Rozwadówka i Grabarka są dopływami Zielawy i są włączone do systemu Kanału Wieprz-Krzna, zaś Romanówka wpada do Hanny, która jest dopływem Bugu.

System melioracyjny obejmuje swoim zasięgiem łąki, pastwiska i grunty orne. Zmeliorowanych zostało 5515 ha gruntów. Sieć melioracyjna jest w dobrym stanie. Konserwacją urządzeń melioracyjnych zajmuje się: Konserwacyjna Spółka Wodna w Sosnówce.

Wody podziemne.

Zwierciadło wody gruntowej układa się w zależności od profilu litologicznego, od 2,0 do 8,0 m od powierzchni terenu.

D) Surowce budowlane.

Na obszarze gminy występują w wielu punktach złoża żwirów, piasków i glin zawałowych. Są to jednak na ogół złoża nieciągłe, nie nadające się do eksploatacji na szerszą skalę. W miejscowości Motwica znajdują się wyrobiska żwiru i piasku, które są eksploatowane na potrzeby lokalnej społeczności. Naturalne zasoby stanowią także złoża torfu występujące przy rzekach.

Piaski ze żwirem - to piaski kwarcowo - skaleniowe z niewielką domieszką grubego żwiru skał magmowych, osadowych i kwarcu, genezy wolnolodowcowej. W terenie tworzą one niewielkie wzgórze zbudowane głównie z piasków różnoziarnistych przechodzących obecnie w piaski ze żwirem. Spoczywają pod niewielkim nakładem gleby piaszczystej.

Piaski drobnolodowcowe - stanowią główną kopalinę tego obszaru. Są to różnoziarniste piaski kwarcowo - skaleniowe częstokroć zapyłone barwy żółto-białej, zazwyczaj pod nakładem gleby. Zasoby ich są niewielkie, a większość wyrobisk z uwagi na stopień wyeksploatowania, kwalifikuje się do rekultywacji.

Piaski wydmore - Reprezentowane są przez piaski kwarcowe drobnociarniste, barwy jasno- żółtej, suche. Wyrobisko kwalifikuje się do rekultywacji.

Piaski eoliczne - tworzą niewielkie płaty, są to piaski kwarcowe zapyłone, barwy białej spoczywają bezpośrednio na powierzchni lub pod niewielkim nakładem gleby. Miąższości ich są niewielkie.

Na obszarze objętym gminą Sosnówka wstępują głównie piaski o zróżnicowanej genezie. Na terenie gminy wykazano również obecność surowca ilastego, występującego

jednakże pod znacznym nakładem. Najważniejsze znaczenie jako surowiec mają do tej pory piaski o genezie wodnolodowcowej. Zasoby kruszywa naturalnego na terenie gminy Sosnówka są niewielkie i praktycznie już wyczerpane. Obszar gminy Sosnówka nie jest szczególnie zasobny w surowce budowlane i w chwili obecnej ceramiczne. Brak jest także perspektyw na znalezienie kolejnych złóż.

E) Warunki glebowe i szata roślinna.

Dane ogólne.

Gleby występujące w gminie Sosnówka wykształcone zostały z utworów czwartorzędowych: plejstocénskich glin zwałowych i piasków wodnolodowcowych oraz holocénskich utworów rzecznych i bagiennych.

Obszar gminy znajduje się w obszarze tzw. białkopodlaskiego regionu glebowo-rolniczego. Zaznacza się w nim przewaga gleb kompleksu IV,V i VI. Na terenie gminy występują gleby wytworzone z: piasków wodnolodowcowych, pyłów napływowych, glin zwałowych oraz utworów organogenicznych. Są to głównie gleby bielcowe i brunatne. W dolinach rzecznych oraz zagłębieniach bezodpływowych wykształciły się gleby bagienne.

Powierzchnia gruntów ornych wynosi 7 258 ha, co stanowi 48.9 % powierzchni ewidencyjnej gminy. Użytki zielone zajmują powierzchnię 2 429 ha, co stanowi 16.4 % powierzchni ewidencyjnej. Kompleksy gleb o wyższej wartości bonitacyjnej występują w południowo – zachodniej części gminy, w okolicach miejscowości: Rozwadówka, Motwica i Sosnówka. Gleby o najniższej wartości położone są w okolicach miejscowości: Wygnanka, Lipinki, Przechód i Sapiehow. W tabeli poniżej przedstawiono klasyfikację bonitacyjną użytków rolnych na terenie gminy.

Klasy bonitacyjne gleb w gminie Sosnówka

Klasa bonitacyjna	Grunty orne (%)		Użytki zielone (%)	
I	-		-	
II	0.18%	12 ha	0.26%	8 ha
IIIa	1,90%	441ha	10.79%	344 ha
IIIb	4,71%			
IVa	23,62%	1466 ha	55,11%	1765 ha
IVb	34,12%	2271 ha		

V	27.96%	1939 ha	28,50%	906 ha
VI	7.51%	564 ha	5.34%	156 ha

W obrębie gruntów ornych i użytków zielonych dominuje kl. IV. Użytki tej klasy zajmują łączną powierzchnię 5 529 ha, co stanowi 57.0 % areалу użytków rolnych.

F) Tereny leśne.

W szacie roślinnej gminy należy wyróżnić zbiorowiska leśne i łąkowe. Łąki i pastwiska stanowią ponad 20% powierzchni gminy. Lasy zaś zajmują około 30% powierzchni. Na terenie gminy rozmieszczone są dość równomiernie w postaci kilku kompleksów. Największy obszar leśny leży w sąsiedztwie miejscowości Romanów. Najczęściej występujące gatunki drzew to sosna zwyczajna, świerk, dąb, osika i brzoza. Najcenniejsze okazy drzew rosną w sąsiedztwie dworu w Romanowie i na starych cmentarzach. Wśród starych drzew występują pomniki przyrody.

6.3. Biosfera.

6.3.1. Flora.

Pod względem przyrodniczo-leśnym gmina znajduje się w krainie Mazowiecko-Podlaskiej, w całości na terenie jednego z jej subregionów, tj. dzielnicy Polesia Zachodniego. Charakterystycznym akcentem krajobrazu roślinnego mezoregionu są łąki, torfowiska i bagna. Na obszarach leśnych dominują typy siedliskowe borowe (bór świeży i bór mieszany świeży). Mniejszą powierzchnię zajmują wilgotne siedliska borowe (bór wilgotny i bór bagienny) oraz las mieszany. W składzie gatunkowym drzewostanów przeważa sosna pospolita z domieszką dębu. Dominującym typem siedliskowym użytków zielonych są łąki bagienne i pobagienne. Minimalną powierzchnię zajmują siedliska łęgowe i grądowe. Dla gminy nie była wykonywana dotychczas inwentaryzacja przyrodnicza, dlatego też brak jest dokładniejszych informacji na temat flory i fauny.

6.3.2. Fauna

Wśród fauny występującej na terenie gminy dominują gatunki środkowoeuropejskie, pospolite w całej Polsce. Stosunkowo duża różnorodność siedlisk (bagna, podmokłe bądź przesuszone łąki,

lasy, zagajniki i pola, głównie w układach drobnoprzestrzennych) i, tym samym, żerowisk, sprawia, że fauna jest zróżnicowana pod względem gatunkowym. Najbardziej cennym obszarem jest kompleks leśny położony między Romanowem, Wygnanką i Sosnówką oraz między Sosnówką i Wisznicami. Występują tam: dzik, sarna, kuna leśna, lis, a także kilka gatunków dzięciołów, kania ruda, krogulec, dudek czy przepiórka. Faunę związaną z siedliskami łąkowymi stanowią: brzączek, remiz, potrzos, ślepowron, derkacz, bocian biały.

6.3.3. Warunki klimatyczne.

Według regionalizacji klimatycznej W. i A. Zinkiewiczów gmina Sosnówka znajduje się w Lubartowsko-Parczewskiej dziedzinie klimatycznej. Wyróżnia się ona wysoką średnią roczną wartością wilgotności względnej powietrza (68 – 70 %), znacznymi wartościami parowania wody (860 – 900 mm w roku), stosunkowo dużymi rocznymi anomaliami temperatury powietrza (1,2 – 1,4 °C) i jednymi z największych w województwie prędkościami wiatru (średnie roczne 3,0 – 3,5 m/sek). Średnie sumy opadów rocznych wynoszą 550 – 560 mm. Opad letni wynosi 64 % opadu rocznego, maksimum przypada na lipiec – ponad 90 mm, a minimum na styczeń - luty ok. 26 mm. Wysokie opady letnie związane są bardziej z większym natężeniem niż częstotliwością. Obszar gminy, tak jaki i powiatu bialskiego leży w strefie zwiększonej liczby opadów ulewnych.

W klasyfikacji klimatycznej A. Wosia gmina leży się w regionie Podlasko-Poleskim, w którym, w porównaniu z pozostałymi, jest notowana najmniejsza liczba dni z pogodą umiarkowanie ciepłą (199). Region ten odznacza się również najmniejszą liczbą dni z pogodą umiarkowanie ciepłą z opadem (55). Inną cechą regionu jest stosunkowo największa liczba dni umiarkowanie ciepłych i jednocześnie pochmurnych z opadem (26).

Częściej niż w innych w regionach zjawiają się dni z pogodą dość mroźną, słoneczną, bez opadu (5). Region wyróżniają ponadto nieco większe liczby dni dość mroźnych bez opadu (19) oraz nieco większa częstość występowania dni przymrozkowych z pogodą umiarkowanie ciepłą, których notuje się w roku średnio 30, wśród nich 14 z dużym zachmurzeniem.

Podstawowe dane klimatyczne dla gminy Sosnówka podano poniżej:

- średnia roczna temperatura - +7° C;
- okres wegetacji roślin – 205-215 dni;

- Średnie sumy opadów rocznych wynoszą 550 – 560 mm.
- początek okresu wegetacyjnego - 5-7 kwietnia;
- koniec okresu wegetacyjnego - koniec października;
- początek prac polowych - pierwsza dekada kwietnia;
- średni czas trwania zimy - 108-110 dni;
- średnia liczba dni w roku z temperaturą ujemną - 50-55;

6.3.4. Temperatura powietrza.

Z hydrologicznego punktu widzenia temperatura powietrza jest bardzo ważnym elementem klimatycznym, gdyż limituje w głównej mierze wartość wskaźnika parowania terenowego. Ogólnie region ten charakteryzuje się średnią roczną temperaturą stycznia – 4,1 °C, średnią temperaturą lipca 18,2 °C.

Okres bez przymrozków wynosi 160 dni. Jedynie czerwiec, lipiec i sierpień są wolne od przymrozków. Ostatnie przymrozki występują w kwietniu, bardzo rzadko w maju. Pierwsze pojawiają się w październiku, rzadko we wrześniu. Omówiona wyżej sytuacja termiczna ma charakter ogólny, gdyż ulega ona pewnym modyfikacjom w zależności od warunków lokalnych jak: rzeźba terenu, głębokość zalegania wód gruntowych, rodzaj podłoża, szaty roślinnej.

Najkorzystniejsze warunki termiczne i wietrzne posiadają obszary wysoczyzny. Obszary te pokryte są głównie utworami piaszczystymi charakteryzującymi się małą pojemnością cieplną, znacznymi dobowymi amplitudami temperatur w warstwie przygruntowej. Takie skoki temperatur są niekorzystne dla niektórych odmian roślin, nie mają natomiast znaczenia dla budownictwa mieszkaniowego. Najmniej korzystnymi warunkami termicznymi i wietrznymi charakteryzują się doliny rzek i obniżenia terenu. Narażone są one na występowanie wysokich dobowych amplitud temperatury w okresie lata oraz znacznych spadków temperatury zimą. Na terenach tych obserwowane są przymrozki i mgły.

Kompleksy leśne posiadają specyficzne warunki klimatyczne, wpływają także w znacznym stopniu korzystnie na warunki klimatyczne terenów bezpośrednio do nich przyległych.

6.3.5. Wilgotność względna.

Wilgotność względna powietrza jest elementem meteorologicznym, który z jednej strony wykazuje dużą zależność od temperatury powietrza z drugiej zaś warunkuje

odczuwalność temperatury przez organizmy żywe. Z bioklimatycznego punktu widzenia nie są korzystne zbyt duże wartości wilgotności względnej zarówno przy temperaturach wysokich jak i przy niskich (uczucie duszności).

Wilgotność względna ma charakter zbliżony do optymalnej w naszych szerokościach geograficznych i wynosi 68 - 70%. . Największe wilgotności przypadają na okres zimy (XII – II) najniższe na okres lata (IV – VIII).

6.3.6. Mgły.

Mgły są zjawiskiem ściśle związanym z temperaturą i wilgotnością powietrza. Są zjawiskiem wybitnie niekorzystnym ze zdrowotno – wypoczynkowego punktu widzenia. Sprzyjają utrzymywaniu się w powietrzu ewentualnych zanieczyszczeń mechanicznych i chemicznych. Z analizy danych meteorologicznych wynika, że największa liczba mgieł występuje w chłodnej połowie roku w okresie od września do marca.

6.3.7. Opad atmosferyczny.

Średnia roczna suma opadów wynosi 550 – 560 mm. Największe miesięczne sumy opadu występują latem z maksimum w lipcu (ponad 90 mm), zaś najmniejsze w miesiącach od stycznia – luty (ok. 26mm). Można zauważyć bardzo duże zróżnicowanie między opadami letnimi a zimowymi (zdecydowana przewaga opadów letnich). Opady letnie charakteryzują się dużym natężeniem. Szczególnie duże natężenie opadów następuje w czasie przejścia frontu chłodnego. Opady zimowe są krótkotrwałe i charakteryzują się niewielkim natężeniem.

6.3.8. Wiatry.

Na obszarze gminy przeważają wiatry zachodnie. Często występują wiatry południowo-zachodnie i północno-zachodnie. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0 – 3,5 m/s.

7. Ochrona prawna środowiska

A) Obszary objęte ochroną prawną.

Na obszarze gminy Sosnówka nie występują obszary objęte ochroną prawną.

B) Pomniki Przyrody.

W obrębie gminy znajduje się 11 pomników przyrody:

- dąb szypułkowy o obwodzie 450 cm i wysokości 26 m; leśnictwo Romanów, oddz. 115 d, uroczysko Małgorzacin,
- jesion wyniosły o obwodzie 320 i wysokości 27; Romanów - park,
- dąb szypułkowy o obwodzie 387 cm i wysokości 24 m; Lipinki, działka leśna własn. Prystupa,
- dąb szypułkowy o obwodzie 410 i wysokości 28 m; leśnictwo Romanów, oddz. 98,
- dąb szypułkowy o obwodzie 455 i wysokości 28 m; leśnictwo Romanów, oddz. 98,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 283 cm i wysokości 21 m; Żeszczynka, obok kościoła parafialnego,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 280 cm i wysokości 21 m; Żeszczynka, obok kościoła parafialnego,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 490 cm i wysokości 21 m; Żeszczynka, obok kościoła parafialnego,
- lipa drobnolistna o obwodzie 420 cm i wysokości 21 m; Żeszczynka obok kościoła parafialnego
- topola biała o obwodzie 410 cm i wysokości 34 m; Czepotka, działka leśna nr 575, własn. Kochan,
- dąb szypułkowy o obwodzie 335 cm i wysokości 30 m; leśnictwo Romanów, oddz. 108a,

8. Zagrożenia środowiska

8.1. Zagrożenia naturalne

Zagrożenia poszczególnych elementów środowiska można podzielić na czynniki naturalne oraz związane z działalnością człowieka.

Zagrożenia naturalne związane są z wpływem czynników środowiskowych i klimatycznych na kształt poszczególnych komponentów przyrodniczych. Procesy przekształcające środowisko zachodzą często w sposób ciągły, na przestrzeni wielu lat, a ich efekty mogą wydawać się początkowo niewielkie. Jednak po pewnym czasie mogą doprowadzić do powstania poważnych zmian w środowisku.

Na terenie gminy Sosnówka do najczęstszych zagrożeń naturalnych należą:

-deficyt wód powierzchniowych o dużym natężeniu,

- nieuporządkowana gospodarka komunalna gminy,
- duże natężenie ruchu na trasie Wisznice- Sławatycze,

8.2. Zagrożenia antropogeniczne

Do głównych zagrożeń antropogenicznych należy zaliczyć:

- **rolnictwo** – zagrożenia związane są z erozją gleby powstająca w wyniku monokultury uprawnej, a także z używaniem nawozów sztucznych i środków ochrony roślin,
- **melioracje** – zagrożenia związane z zakłóceniami stosunków wodnych związanych z obszarem oddziaływania Kanału Wieprz- Krzna. Kanał nie spełnia oczekiwań ekonomicznych gdyż m.in. nie dostarcza wystarczającej ilości wody, stworzył także wiele negatywnych dla środowiska procesów takich jak:
 - eutrofizacja jezior i torfowisk
 - zmniejszenie lub wręcz zanik powierzchni mokradeł stałych i okresowych
 - zanik wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin
 - zmianie uległa tkanka wód płynących- stworzenie nowych cieków wodnych
 - zmiana kierunków i dynamiki odpływu i warunków retencjonowania wody.
- **transport** – zagrożenia te to spaliny wydzielane przez pojazdy mechaniczne, a dokładniej substancje wchodzące w skład tych spalin m.in. tlenki niemetali,
- pozostałe zagrożenia:**
 - dzikie wysypiska śmieci, które zanieczyszczają gleby i wody na terenie gminy,
 - brak sieci kanalizacyjnej, co wiąże się z wylewami lub przenikaniem odpadów płynnych do wód powierzchniowych i podziemnych.

9. Zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska

9.1. Zanieczyszczenie powietrza

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego na terenie gminy jest niewielkie z uwagi na niskie uprzemysłowienie i brak większych źródeł emisji. Stan czystości powietrza w ostatnich latach poprawiły działania zmierzające do zamknięcia lub modernizacji lokalnych kotłowni, które nie posiadały urządzeń odpylających.

- gazowe w tym dwutlenek węgla, dwutlenek siarki tlenki azotu, tlenki węgla
- pyłowe

Podstawowym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest ruch komunikacyjny. W skład spalin, które wydzielają pojazdy mechaniczne wchodzi tlenki

niemetali. Spaliny niekorzystnie oddziałują na środowisko w sposób pośredni i bezpośredni stąd wynika dążenie do ograniczenia wielkości ich emisji. Zanieczyszczenie powietrza można zmniejszyć poprzez modernizację istniejących dróg gminnych, co ma wpływ na poprawę płynności ruchu a co za tym idzie mniejsze wydzielanie spalin.

9.2. Zanieczyszczenie wód

9.2.1. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Głównymi zagrożeniami dla czystości wód powierzchniowych (a także podziemnych) są:

- rolnictwo- spływ powierzchniowy i podziemny stosowanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin
- brak sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich
- niewłaściwe gospodarowanie odpadami płynnymi, w tym nieszczelne szamba przydomowe
- niekontrolowane grzebowiska padłych zwierząt
- zagrożenie przenikania do gleby i wód związków ropopochodnych (jest ono niewielkie i wiąże się głównie z przypadkowym rozlaniem paliw).

9.2.2. Zanieczyszczenie wód podziemnych

Wody podziemne na terenie gminy charakteryzują się na ogół dobrą jakością. Jedynie podwyższona zawartość związków żelaza i manganu wpływa negatywnie na ich czystość. W tej sytuacji, aby woda była przydatna do spożycia wystarczy proste uzdatnianie

Zagrożenie zanieczyszczenia wód podziemnych jest mała, gdyż główny poziom wodonośny jest izolowany przez warstwy nieprzepuszczalne.

Głównymi zagrożeniami dla czystości wód zarówno podziemnych (w/w także dla wód powierzchniowych) są:

- rolnictwo- spływ powierzchniowy i podziemny stosowanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin,
- brak sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich,
- niewłaściwe gospodarowanie odpadami płynnymi, w tym nieszczelne szamba przydomowe,

- niekontrolowane grzebowiska padłych zwierząt,
- zagrożenie przenikania do gleby i wód związków ropopochodnych (jest ono niewielkie i wiąże się głównie z przypadkowym rozlaniem paliw).

10. Elementy rozwojowe gminy – uwarunkowania.

10.1. Baza ekonomiczna.

Gmina Sosnówka ma charakter rolniczy, nie posiada zakładów przemysłowych. Istnieją jednostki zajmujące się przetwórstwem, rzemiosłem i drobną wytwórczością. Handel i usługi skoncentrowane są przede wszystkim w sektorze prywatnym. Podstawowym źródłem zarobkowania dla mieszkańców gminy Sosnówka jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. W sektorze usług przeważają usługi nierynkowe, co oznacza że pracodawcami są głównie instytucje publiczne (Urząd Gminy, podległe jednostki, szkoły, itp.). Ponadto miejsca pracy na terenie gminy zapewniają jednostki administracji i oświaty oraz jednostki handlowe i usługowe. Pewna część osób dojeżdża do pracy poza obszar gminy, najczęściej do Wisznicy i Włodawy.

Najwięcej miejsc pracy na terenie gminy zapewniają:

- Urząd Gminy w Sosnówce,
- Jednostki oświatowe,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Sosnówce,
- Poczta,
- Bank Spółdzielczy,
- Bar gastronomiczny w Sosnówce.

Aktywność zawodowa ludności Gminy Sosnówka (2004 rok):

- pracujący w gospodarstwach rolnych indywidualnych — 1370
- pracujący poza indywidualnym gospodarstwem rolnym, w tym:
 - w rolnictwie i leśnictwie - 17 osób,
 - handel - 18,
 - transport i łączność - 5,
 - administracja publiczna - 23,
 - edukacja - 49,
 - inna działalność - 25.

Produkcja rolna dominuje jako miejsce zatrudnienia i źródło dochodów. Jej głównymi kierunkami jest uprawa zbóż. Produkcja zwierzęca opiera się na hodowli bydła i trzody chlewnej. Nowoczesne chlewnie znajdują się w miejscowościach: Czeputka, Lipinki, Motwica i Sosnówka. W hodowli bydła dominuje kierunek mleczny.

Na terenie gminy funkcjonują głównie gospodarstwa indywidualne. Głównie są one niewielkie i rozdrobnione. Najwięcej jest gospodarstw o powierzchni do 14 ha. Istnieje kilka dużych gospodarstw rolnych oraz zrzeszenia i grupy producenckie.

Rozdrobnienie gospodarstw i ich małe powierzchnie, niskie dochody i braki finansów na modernizację oraz niskie kwalifikacje i brak wykształcenia rolniczego skutkują niskim stopniem wydajności tych gospodarstw, a także nie sprzyjają powiększaniu, unowocześnianiu i specjalizacji gospodarstw. Należy więc położyć nacisk na rozwój sektora usług. Jedną z możliwości wzrostu dochodów mieszkańców i rozwoju gminy jest rozwój agroturystyki. Sprzyjają temu walory krajobrazowe, przyrodnicze oraz kulturowe.

Na terenie gminy jest zarejestrowanych 60 podmiotów gospodarczych, w tym:

Pl.	Usługi	Ilość zarejestrowanych jednostek
1.	Roboty ziemne	1
2.	Instalatorstwo elektryczne	2
3.	Roboty budowlane	5
4.	Stolarstwo	4
5.	Usługi transportowo przewozowe	3
6.	Usługi leśne	4
7.	Usługi konserwacyjno- melioracyjne	4
8.	Tartacznictwo	2
9.	Usługi medyczne	5
10.	Usługi inseminacyjne	2
11.	Usługi weterynaryjne	2
12.	Usługi ślusarskie	1
13.	Handel częściami i akcesoriami samochodowymi	1
14.	Usługi transportowo drogowe	1
15.	Działalność fotograficzna	1
16.	Sklepy spożywczo przemysłowe	11
17.	Fryzjerstwo i usługi kosmetyczne	1
18.	Usługi dla rolnictwa	5
19.	Inne	5

Wydłużenie się okresu pozostawania bez pracy powoduje nasilanie się zjawisk izolacji, napięć i konfliktów społecznych. Bezrobocie jest czynnikiem wpływającym na wzrost patologii społecznej

oraz prowadzi do istotnego pogorszenia warunków życia całych społeczności lokalnych. Społeczne koszty bezrobocia wynikają z niepełnego wykorzystania zasobów pracy w gospodarce oraz konieczności wspierania osób pozostających bez pracy ze środków publicznych, zwłaszcza w sytuacji bezrobocia przymusowego, gdy gospodarka produkuje mniej dóbr niż wynoszą jej potencjalne zdolności.

Rynek pracy w gminie Sosnówka nie pokrywa zapotrzebowania lokalnej społeczności. W ostatnich latach bezrobocie kształtuje się na poziomie około 7,9% ludności czynnej zawodowo.

10.2. Dochody i wydatki gminy Sosnówka.

Dochody gminy systematycznie rosną. W roku 2010 dochody Gminy wyniosły 7 802 957,63 zł - oznacza to wzrost o 32 % w stosunku do kwoty dochodów Gminy w roku 2006.

Wzrost dochodów ogółem przy jednoczesnym spadku liczby ludności Gminy skutkuje wzrostem dochodów na jednego mieszkańca w analizowanym okresie. Wydatki Gminy również wzrastały w analizowanym okresie. W roku 2010 wydatki Gminy wyniosły 8 771 329,15 zł, z czego realizacja zadań bieżących pochłonęła 6 217 404,13 zł, co stanowi 70,88% całości wydatków. Wydatki na inwestycje wyniosły 2 553 925,02 zł tj. 29,12% wydatków ogółem.

Dochody i wydatki budżetu gminy

Dochody i wydatki budżetu gminy w zł.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Dochody budżetu gminy w tym:	5 299 796,16	5 541 284,76	5 941 985,53	6 588 246,62	7 802 957,63
Dochody własne	1 484 129,32	1 596 998,51	1 593 314,94	1 583 126,22	6 499 448,87
Subwencje	2 716 130,00	2 587 628,00	3 005 218,00	3 300 696,00	3 314 640,00
Dotacje celowe na zad. zlecone	820 952,55	1 095 192,64	968 337,78	1 323 753,80	1 204 625,29
Dotacje celowe na zad. własne	276 753,29	260 991,61	373 176,84	330 645,60	701 601,43
Środki Unii Europejskiej z programów i projektów	---	---	11 366,00	63 677,00	1 170 676,70
Wydatki budżetu w tym:	5 300 736,88	5 680 818,29	5 756 160,93	6 523 507,62	8 771 329,15
Wydatki na zadania bieżące	3 882 026,55	3 633 057,40	4 221 440,26	4 285 262,20	6 217 404,13
Wydatki na zadania zlecone	820 952,55	1 095 190,64	968 337,75	1 323 753,80	1 204 625,29
Wydatki na zadania inwestycyjne	507 961,89	923 129,99	434 894,06	469 022,59	2 553 925,02

10.3. Warunki życia.

10.3.1. Mieszkalnictwo.

Wg danych z 2006 roku w gminie Sosnówka znajduje się 989 mieszkań, które zamieszkuje 2896 osób. W gminie Sosnówka dominuje zabudowa zagrodowa, stanowiąca 92% zabudowy mieszkaniowej. Pozostałe 8% to zabudowa jednorodzinna. Przeciętne mieszkanie posiada powierzchnię użytkową 79,2 m kw. Na jedną osobę przypada 27,1 m kw. W jednym gospodarstwie mieszka średnio 5 osób.

Tylko nieco ponad 40% wyposażona jest w łazienkę. Żadne mieszkanie nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej ani do gazu bezprzewodowego. Natomiast 75% mieszkań posiada łazienkę, a 95% korzysta z wodociągu. Należy zauważyć że występuje w gminie zjawisko zabudowy rozproszonej co powoduje trudności w doprowadzaniu do tych gospodarstw zbiorowej kanalizacji. Problemem w zakresie mieszkalnictwa jest pokrycie dużej ilości budynków mieszkalnych materiałami z azbestu co wpływa na zdrowie mieszkańców.

Sytuacja mieszkaniowa w gminie Sosnówka kształtuje się w następujący sposób (2006):

MIESZKANIA	IZBY	POWIERZCH NIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ W m ²	LUDNOŚĆ W MIESZKANI ACH	PRZECIĘTNA			
				LICZBA OSÓB		POWIERZCHNIA UŻYTKOWA W m ²	
				W 1 MIESZKANIU	NA 1 IZBĘ	1 MIESZKANIA	NA 1 OSOBĘ
989	3 490	78 346	2 896	5	0,83	79,2	27,1

10.3.2. Usługi.

Administracja.

Funkcję ośrodka administracyjno – usługowego gminy pełni miejscowość Sosnówka, gdzie znajduje się:

- Urząd Gminy
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
- Bank Spółdzielczy
- Urząd Pocztowy

Kultura.

Działalność w zakresie kultury prowadzi w gminie Sosnówka:

- Gminny Ośrodek Kultury w Sosnówce
- Gminna Biblioteka Publiczna w Sosnówce
- Muzeum J.I. Kraszewskiego w Romanowie

Usługi i handel.

Poziom zaspokajania potrzeb ludności gminy w usługi handlu jest dostateczny pod względem ilościowym. Zastrzeżenia budzą jedynie wartość techniczna obiektów handlowych standardu wyposażenia tych obiektów.

Siedzibą jednostek usługowych jest przede wszystkim miejscowość gmina Sosnówka gdzie mieszczą się 4 sklepy, 1 bar gastronomiczny, punkt skupu żywca, usługi weterynaryjne, apteka, poczta oraz Bank Spółdzielczy.

Identyfikacja problemów sfery gospodarczej:

- małe, rozdrobnione słabo wyposażone gospodarstwa rolnicze,
- słabo rozwinięty sektor pozarolniczy (brak alternatywnych źródeł zarobkowania poza rolnictwem),
- brak gospodarstw agroturystycznych,
- mało urozmaicona sieć usługowo-handlowa.

Ochrona zdrowia i opieka socjalna

Na terenie gminy funkcjonują następujące ośrodki zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sosnówce
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- apteka
- prywatny gabinet dentystyczny

Najbliższy szpital znajduje się w Białej Podlaskiej, ale dostępna w gminie opieka medyczna w wystarczającym stopniu pokrywa zapotrzebowanie mieszkańców na podstawowe usługi zdrowotne.

W gminie znajduje się duży odsetek osób niepełnosprawnych i wynosi on 119 osób. Inną grupą wymagającą wsparcia jest grupa osób uzależnionych od alkoholu.

Niski poziom dochodów społeczeństwa sprawia, że wielu mieszkańców gminy korzysta z różnych form pomocy społecznej. Od 1990 r. notuje się wzrost liczby osób, które z przyczyn niezawinionych utraciły podstawę egzystencji i w związku z tym zmuszone zostały do korzystania z różnych form pomocy społecznej. Istotnymi czynnikami wpływającym na obniżenie poziomu dochodów mieszkańców są: wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym, otrzymującej niskie świadczenia emerytalne oraz silne rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Edukacja

Liczba uczniów w gminie to 218 w 2011r.

W gminie Sosnówka funkcjonują:

- oddziały przedszkolne przy szkołach w Sosnówce i Motwicy
- Szkoła Podstawowa w Sosnówce
- Szkoła Podstawowa w Motwicy
- Publiczne gimnazjum w Sosnówce

Szkoły w Sosnówce, Motwicy posiadają boiska szkolne, a szkoła podstawowa i gimnazjum w Sosnówce posiada nową salę gimnastyczną. Budynki szkół są w dobrym stanie technicznym. Wszystkie szkoły wyposażone są w biblioteki oraz pracownie komputerowe z dostępem do internetu.

10.3.3. Rolnictwo

A) Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju rolnictwa.

Gmina Sosnówka posiada dość dobre warunki glebowe i klimatyczne dla rozwoju rolnictwa. Na terenie gminy przeważają gleby dobrej jakości łatwe do uprawy mechanicznej. Udział procentowy klas bonitacyjnych w gruntach ornych i użytkach zielonych wg stanu na 31.12.2002 r. Przedstawia się następująco:

Pow.	Klasa bonitacyjna gruntów rolnych							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
%		0,18	1,9	4,71	23,62	34,12	27,96	7,29
ha		12	441	1466	2271	1939		564
Użytki zielone								
	I	II	III	IV	V	VI	VIz	
%		0,26	10,79	55,11	28,50	5,34		
ha		8	344	1765	906	156		

Kompleksy gleb o wyższej wartości bonitacyjnej występują w południowo-zachodniej części gminy, w okolicach miejscowości: Rozwadówka, Motwica i Sosnówka. Tereny o najsłabszych glebach położone są w okolicach miejscowości: Lipinki, Przechód i Sapiehów.

Gospodarka Gminy oparta jest na produkcji rolnej. Działalność rolnicza jest podstawowym źródłem utrzymania dla przeważającej liczby ludności gminy. Gospodarka gminy oparta jest na produkcji rolnej. Użytki rolne zajmują 9830 ha. Główne kierunki produkcji rolnej na tych terenach to uprawa zbóż i rumianku. Jest to głównie wynikiem naturalnych warunków rozwoju rolnictwa. W niektórych miejscowościach rozwijają się uprawy plantacyjne, np. dyni.

Użytkowanie ziemi w ha (wg Narodowego Spisu Powszechnego 2003)

Wyszczególnienie	Ogółem	Gospodarstwa indywidualne
Powierzchnia ogółem	14 843	12 824
Użytki rolne, w tym:	9 830	8 223
grunty orne	7 261	6 510
sady	10	10
łąki i pastwiska	2 559	1 703
Lasy i grunty leśne	4 177	4 042
Pozostałe grunty	836	559

Struktura zasiewów w gospodarstwach indywidualnych (wg Narodowego Spisu Powszechnego 2003)

Rodzaj zasiewu	Powierzchnia zasiewów (ha)
Ogółem	6 483
Zboża, w tym:	5 580
pszenica: ozima	340
jara	195
żyto	560
mieszanki zbożowe	1 743
jęczmień: ozimy	30
jary	380
owies	680
pszenżyto: ozime	1 610

jare	80
Inne przemysłowe	27
Kukurydza	170
Mieszanki strączkowe	12
Ziemniaki	160
Warzywa gruntowe	11
Pozostałe	190
Koniczyna	40
Zioła lecznicze	210
Ugory	45

Jeśli chodzi o produkcję zwierzęcą w gminie dominują gospodarstwa wielokierunkowe nastawione na hodowlę bydła i trzody chlewnej. W miejscowościach: Czeputka, Wygnanka, Motwica, Lipinki i Sosnówka jest kilka nowoczesnych chlewni, nastawionych na tucz trzody chlewnej. Właściciele tych gospodarstw mają podpisane umowy z Zakładami Mięsnymi w Łukowie. W hodowli bydła dominuje kierunek mleczny. W kilku miejscowościach, np. Żeszczynka, Wygnanka, Rozwadówka, Motwica, Pogorzelec istnieją wyspecjalizowane gospodarstwa posiadające urządzenie do produkcji i schładzania mleka. Odbiór mleka następuje bezpośrednio od gospodarza. Odbiorcą jest głównie „Spomlek” Radzyń Podlaski.

Na terenie gminy funkcjonują głównie gospodarstwa indywidualne. Dominują tutaj w sposób bardzo zauważalny niewielkie gospodarstwa rolne. Najwięcej jest gospodarstw do 14 ha. Na terenie gminy jest kilka dużych gospodarstw rolnych. Część rolników utworzyła zrzeszenia i grupy producenckie, np. Zrzeszenie Hodowców Trzody Chlewnej w Sosnówce.

Gospodarstwa wiejskie są więc rozdrobnione, a działki wchodzące w ich skład często oddalone od siebie. Fakt ten dodatkowo utrudnia prowadzenie działalności. Dla poprawy sytuacji w tym zakresie konieczne będą procesy scaleniowe. Niski stopień wydajności gospodarstw wynika z jednej strony z braków finansowych (wyposażenie w maszyny, brak możliwości powiększenia gospodarstwa), z drugiej z niskich kwalifikacji osób prowadzących gospodarstwa. Większość z nich posiada wykształcenie podstawowe nie posiadając wykształcenia rolniczego.

Dobra jakość gleb występujących na obszarze gminy w połączeniu z dobrymi warunkami wodnymi i klimatycznymi stanowi podstawę do prowadzenia gospodarki rolnej na wysokim poziomie. Niska świadomość rolników, wynikająca z niskiego poziomu wykształcenia i braku dostępu do doradztwa i usług, nie sprzyja pozytywnym procesom powiększania i specjalizacji gospodarstw, przestawiania się na bardziej efektywne i dochodowe kierunki upraw. Niskie dochody rolników nie pozwalają na unowocześnianie gospodarstw i poprawę

ich struktury wielkościowej. Utrwała to rozdrobnienie gospodarstw i niekonkurencyjne branże produkcji rolnej. Mało jest dobrze funkcjonujących gospodarstw, gdzie produkcja rolna stanowi podstawę efektywnej i wydajnej gospodarki, a zatem pewne źródło dochodów. Należy zatem skupić się na wspieraniu rozwoju przedsiębiorstw i usług, które będą absorbowały osoby odchodzące z rolnictwa.

11. Infrastruktura techniczna

11.1. Komunikacja.

Komunikacja drogowa.

Na terenie gminy znajdują się drogi gminne, powiatowe oraz droga krajowa. Podstawowy szkielet dróg w gminie Sosnówka stanowią drogi powiatowe. Miejscowość gminna jest węzłem komunikacyjnym, gdzie krzyżują się drogi Rozwadówka — Hanna i Przechód — Motwica. Przez północną część gminy przebiega droga krajowa nr 63 Radzyń Podlaski — Sławatycze, na której obserwuje się wzmożony ruch do przejścia granicznego w Sławatyczach. Droga ta na terenie gminy nie przebiega przez miejscowości o zwartej zabudowie, więc ruch kołowy nie jest uciążliwy dla lokalnej społeczności. Zaś na drodze Rozwadówka — Hanna leży miejscowość Romanów, w której zespół pałacowo — parkowy jest celem wielu wycieczek.

Na terenie gminy Sosnówka znajdują się drogi w następujących kategoriach:

- droga krajowa nr 63 Radzyń Podlaski — Sławatycze, o długości — 12,312 km i nawierzchni twardej,
- drogi powiatowe o łącznej długości — 61,14 km,
- drogi gminne o łącznej długości — 81,3 km, w tym:
 - nawierzchni twardej ulepszonej — 14,72 km,
 - nawierzchni twardej nieulepszonej — 2,89 km,
 - nawierzchni żużlowej — 16,0 km,
 - pozostałe — 50,5 km,
- wśród dróg gminnych największe znaczenie mają:
 - droga nr 101196 L Żeszczynka — Przechód,
 - droga nr 101197 L, od drogi krajowej 63 do wsi Żeszczynka,
 - droga nr 0229020 do drogi powiatowej 02562 do drogi powiatowej 02526

Komunikację publiczną na terenie gminy prowadzi Oddział PKS we Włodawie. Przez Sosnówkę przebiegają połączenia autobusowe ponadregionalne np. Włodawa - Biała Podlaska, Włodawa – Lublin, Włodawa – Warszawa, oraz odbywa się ruch samochodów osobowych do przejścia granicznego w Sławatyczach. Na terenie gminy nie ma stacji paliw. Najbliższa stacja paliw płynnych znajduje się przy skrzyżowaniu drogi Biała Podlaska — Włodawa z drogą Radzyń Podlaski — Sławatycze.

Drogi gminne.

Stan techniczny dróg jest zadowalający, ale istnieje potrzeba utwardzenia niektórych dróg gminnych. Rozmieszczenie na terenie gminy dróg wszystkich kategorii jest korzystne pozwalające na dojazd do wszystkich atrakcyjnych miejscowości gminy. Niekorzystnie natomiast przedstawia się ich nawierzchnia lub jej brak. Drogi i chodniki w wielu miejscach wymagają modernizacji i budowy.

Wykaz dróg gminnych na terenie gminy

Numer drogi	Miejscowość	Długość w km na terenie gminy		
		Ogółem	Twarda	Stabilizacja
1	Czepotka	6,93	0,84	-
2	Dębów	3,68	1,68	-
3	Lipinki	7,25	-	0,45
4	Motwica	9,88	0,98	-
5	Pogorzelec	7,42	-	-
6	Przechód	5,17	1,40	-
7	Romanów	4,40	-	-
8	Rozwadówka Folwark	2,70	-	-
9	Rozwadówka	11,93	6,32	-
10	Sosnówka	9,18	2,0	-
11	Wyganka	2,52	-	-
12	Sapiehów	1,65	1,65	-
13	Żeszczynka	9,55	2,04	0,25
RAZEM		81,3	15,26	2,35

Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Sosnówka:

Stan techniczny dróg jest zadowalający, ale istnieje potrzeba utwardzenia niektórych dróg gminnych. Modernizacji i budowy kolejnych odcinków wymagają także chodniki. Miejscowości o zwartej zabudowie posiadają oświetlenie uliczne.

Drogi powiatowe.

Podstawowy szkielet dróg w gminie Sosnówka stanowią drogi powiatowe.

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Sosnówka przedstawia tabela:

Numer drogi	Nazwa drogi	Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Długość w km na terenie gminy		
		Ogółem	Twarda	Gruntowa
1085 L	Od drogi Przechód - Aleksandrów	2,56	2,56	-
1086 L	Od drogi Mazanówka - Romanów	7,09	7,09	-
1091 L	Od drogi 63 Sosnówka - Hanna	11,38	11,38	-
1095 L	Hanna - Mosty - Jabłoń - Rudno	0,93	0,93	-
1085 L	Aleksandrów - Sosnówka - Dębów	14,07	14,07	-
1084 L	Stasiówka - Żeszczynka - Motwica	14,14	9,06	5,08
1093 L	Romanów - Motwica	5,43	2,73	2,70
1094 L	Pogorzelec - Holeszów	2,71	1,43	1,28
1092 L	Wygnanek - Janówka	2,79	0,00	2,79

Komunikacja kolejowa.

Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa.

11.2. Gospodarka wodno-ściekowa.

Zaopatrzenie w wodę.

Gmina zaopatrzona jest w wodę z jednej stacji poboru wody, która znajduje się w Sosnówce. Sieć wodociągowa, o długości 72,3 km, zaopatruje w wodę wszystkie 100% mieszkańców miejscowości położonych na terenie gminy. W jej skład wchodzi 881 przyłączy. Nie ma potrzeby budowy kolejnych stacji przepompowni wody.

Odprowadzenie ścieków.

Na terenie gminy nie ma obecnie sieci kanalizacyjnej. Na terenie gminy znajduje się gminna oczyszczalnia ścieków funkcjonująca dla potrzeb Szkoły Podstawowej i Publicznego

Gimnazjum w Sosnówce. W najbliższych latach planuje się budowę systemu kanalizacji w Sosnówce.

We wsiach sołeckich nieczystości płynne są odprowadzane do tzw. szamb, które w większości nie są szczelne i są zagrożeniem dla środowiska. Zauważa się jednak zainteresowanie mieszkańców sołectw wykonaniem oczyszczalni przydomowych. Dotąd na terenie gminy zostało wybudowanych 243 przydomowych oczyszczalni ścieków o przepustowości do 7,5 m³ na dobę.

Usuwanie nieczystości stałych.

Na terenie gminy nie ma wysypiska śmieci. Gospodarka odpadami zorganizowana jest w formie zbiórki śmieci do kontenerów, które rozlokowane są we wszystkich miejscowościach gminy. Odpady usuwane są przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej we Włodawie. Odpady segregowane zgodnie z zawartą umową odbierane są przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej we Włodawie. Nieczystości płynne wywożone są na oczyszczalnię ścieków w Hannie lub Wisznicach. Dla zminimalizowania ilości odpadów prowadzi się segregację szkła, plastiku i tektury.

Odpady komunalne usuwane z terenu gminy:

- odpady do kontenerów KP-7, znajdujących się we wszystkich miejscowościach.
- Nieczystości płynne wywożone są do oczyszczalni ścieków w Hannie lub Wisznicach
- Szkło, plastik i tektura segregowane są do pojemników na surowce wtórne, które to znajdują się w 4 miejscowościach na terenie gminy (m.in. Sosnówka, Żeszczynka, Rozwadówka Wieś, Motwica),
- Usuwaniem odpadów zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej we Włodawie
- Odpady segregowane odbiera Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej we Włodawie

11.3. Elektroenergetyka.

Jeśli chodzi o zaopatrzenie gminy w energię elektryczną odbywa się ono za pośrednictwem linii średniego napięcia, które stanowią systemy powiązań zewnętrznych.

Dostawa energii następuje z krajowego systemu energetycznego poprzez Lubelskie Zakłady Energetyczne LUBZEL S.A liniami średniego napięcia. Sprawność działania systemu nadzoruje Posterunek Energetyczny w Wisznicach. Przeciętnym odbiorcą energii elektrycznej w gminie Sosnówka jest średniej wielkości gospodarstwo rolne pobierające energię o mocy szczytowej 5-10 kW, do celów bytowych i zasilania urządzeń służących do produkcji rolnej. Tylko niewielki odsetek odbiorców wiejskich korzysta z energii o mocy szczytowej przekraczającej 10 kW.

11.4. Gazyfikacja.

Aktualnie gmina Sosnówka nie posiada sieci gazowej. Dla potrzeb gospodarstw domowych rozprowadzany jest gaz propan- butan w butlach.

Za celowe uznaje się gazyfikację gminy i wykorzystanie gazu jako ekologicznego źródła energii. Gazyfikacja będzie możliwa dzięki doprowadzeniu gazociągu wysokiego ciśnienia i budowie stacji redukcyjnej na terenie gminy. Najbliższe takie stacje znajdują się w Białej Podlaskiej i Radzyniu Podlaskim.

11.5. Telekomunikacja.

Na terenie gminy jest jeden urząd pocztowy w Sosnówce oraz centrala telefoniczna. Łączność na terenie gminy oparta jest na centralach automatycznych. Gmina posiada pełną telefonizację. Ludność ma możliwość podłączenia się do sieci telefonicznej w każdej miejscowości gminy w zależności od indywidualnych potrzeb. Na terenie gminy funkcjonuje sieć połączeń telefonicznych światłowodowych, sieci telefonów radiowych oraz sieć i telefonii komórkowej i zakończyły się prace nad budową urządzeń i instalacji telekomunikacyjnych dla celów telefonii komórkowej firmy POLKOMTEL S.A. I „, Polska Telefonii Komórkowa – Centertel” Sp. z o. o.

Coraz lepiej rozwija się też sieć internetowa, obecnie istnieje możliwość korzystania z Internetu zarówno drogą radiową jak i przez usługę Neostrada TP lub podobną. Około 35% gospodarstw w gminie wyposażona jest w komputer wraz z dostępem do Internetu.

11.6. Ciepłownictwo.

Jeśli chodzi o zaopatrzenie w ciepło, nie ma potrzeby centralizowania systemu gospodarki cieplnej. Ogrzewanie budynków jest realizowane indywidualnie, najczęściej poprzez kotłownie węglowe. Większość domów ogrzewanych jest węglem, miałem

węglowym i drewnem. Powoduje to w okresie grzewczym duże stężenie gazów i pyłów niskiej emisji. Należy zatem zwrócić uwagę na doprowadzenie sieci gazowej.

Kotłownie olejowe posiadają Muzeum im. J.I. Kraszewskiego w Romanowie oraz Publiczne Gimnazjum i Szkoła Podstawowa w Sosnówce. W przyszłości planowana jest wymiana kotłowni węglowej na kotłownię na biomasę w Urzędzie Gminy w Sosnówce.

12. . Wartości kulturowe.

12.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Na terenie gminy Sosnówka występują następujące obiekty zabytkowe objęte ścisłą ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków:

1. Zespół pałacowo – parkowy w Romanowie z początku XIX (pałac, kaplica grobowa Kraszewskich, brama, park romantyczny z otoczeniem),
2. Dawna cerkiew unicka, obecnie kościół par. rzym.-kat. p.w. Narodzenia NMP w Motwicy wraz z wyposażeniem wnętrza i dzwonnica stojącą po drugiej stronie drogi; także drzewostan znajdujący się na terenie cmentarza kościelnego,
3. Dawna cerkiew prawosławna, obecnie kościół rzym.-kat. p.w. Św. Mikołaja w Rozwadówce,
4. Dawna cerkiew unicka obecnie kościół drewniany p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego wraz z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem w granicach cmentarza kościelnego oraz drewnianą dzwonnica w Żeszczynce.

12.2. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji dóbr kultury.

Na terenie gminy Sosnówka występują następujące obiekty ujęte w gminnej ewidencji dóbr kultury:

I.GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW - GMINA SOSNÓWKA

ZABYTEKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU

Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Miejscowość	Gmina	Powiat	Adres	Nr dz.	Obiekt	Wiek	
A/651	22.11.1972 r.	Motwica	Sosnówka	Bialski	Motwica 44	448	Zespół kościelny - Kościół Narodzenia Najświętszej Marii	XVII I	

							Panny, - Dzwonnica		
A/49	11.11.1966 r.	Romanów	Sosnówka	Bialski	Romanó w 25	56	Zespół pałacowo- parkowy - pałac, - kaplica grobowa rodziny Kraszewskich	XIX	1806- 1811
A/427	22.05.1998 r.	Rozwadow ka	Sosnówka	Bialski	Rozwado wka 45	518	Zespół kościelny - Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem	XX	1911
A/145	26.01.1967 r.	Żeszczynka	Sosnówka	Bialski	Żeszczyn ka 60	896	Zespół kościelny - Kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem	XVII I- XIX	
A/1619		Pogorzelec	Sosnówka	Bialski	Pogorzel ec	261	Cmentarz wojenny z 1915r. wraz z otoczeniem	XIX	1915

WYKAZ ZABYTEKÓW NIE WPISANYCH DO WOJEWÓDZKIEGO REJESTRU ZABYTEKÓW

L p.	Rodzaj i nazwa zabytku	Czas powstania	Opis	Lokalizacja	Uwagi
Cmentarze					
1.	Cmentarz rzymsko- katolicki	XX w.	Ogrodzony parkanem murowanym, z cegły czerwonej z zabytkową kaplicą cmentarną	Motwica przy drodze pow. Nr 1093 L	
2.	Cmentarz rzymsko- katolicki	XX w.	Ogrodzony parkanem murowanym, z cegły z zabytkową kapliczką cmentarną	Żeszczynka przy drodce gminnej Nr 101196 L	
Zespoły dworskie i dworsko -parkowe					
1.	Zespół dworsko- parkowy	XIX w.	park	Dębów przy drodze powiatowej Nr 12085 L	
1	2	3	4	5	6
2.	Zespół dworski	XVIII w.	dwór	Motwica przy drodze pow. Nr 1084 L	
Kapliczki i przydrożne figury					

1.	Kapliczka pw. Św. Antoniego	XX w.	Zabytek drewniany	Czeputka w obrębie skrzyżowania drogi pow. Nr1093 L i gminnej Nr 101215 L	
2..	Figura przydrożna Św. Jana Niepomucena	XIX w.	Zabytek kamienny	Motwica przy drodze pow. Nr 1084 L	
3..	Figura przydrożna Matki Boskiej z dzieciątkiem	XIX w.	Zabytek kamienny	Motwica w obrębie skrzyżowania drogi pow. Nr 1084 L i gminnej Nr 101122 L.	
4.	Kapliczka murowana z fundacji Wawrzyńca Popielewicz	1885 r.	Zabytek kwadratowy , przykryty stropem z dachem 4-sadowym	Motwica przy drodze pow. Nr 1084 L	
5.	Kapliczka w otoczeniu krzyży drewnianych	XX w.	Zabytek drewniany	Przechód na skrzyżowaniu drogi powiatowej Nr 1085 L i drogi gminnej Nr 101196 L	
1	2	3	4	5	6
6.	Kapliczka przydrożna z rzeźbą Matki Boskiej	XIX w.	Kapliczka murowana	Rozwadówka przy drodze powiatowej Nr 1084 L.	
7.	Kapliczka	XX w.	Kapliczka drewniana	Sapiehów Przy drodze gminnej Nr 101196 L	
8.	Kapliczka	XX w.	Kapliczka murowana	Sapiehów Przy drodze gminnej Nr 101196 L	
9.	Kapliczka	XX w.	Kapliczka murowana w otoczeniu krzyży	Wygłanka Przy drodze powiatowej Nr 1086L	
Pomniki pamięci narodowej, walk i męczeństwa					
1.	Pomnik ku czci ofiar terroru w Motwicy	1970	Pomnik wykonany z kamienia, ogrodzenie metalowe, odwodnienie i cokół betonowy	Motwica Na skrzyżowaniu dróg powiatowych Nr 1085 L ,1084 L i 1093 L	
1	2	3	4	5	6
2.	Pomnik w hołdzie poległym bohaterom za wolność ojczyzny	1964	Pomnik betonowy, tablica cementowo - grysowa	Sosnówka Przy drodze pow. Nr 1091 L	
3.	Pomnik Rozstrzelanym przez hitlerowców	1962	Pomnik betonowo-lastrykowy. Cokół betonowy o wym. 3mx3m, ogrodzony	Sosnówka przy drodze pow. Nr 1085 L	

4.	Obelisk ku czci zestrzelonego pilota por. Szyszko	XX w.	Obelisk kamienno-lastrykowy	Romanów, przy drodze pow. Nr 1091 L	
----	---	-------	-----------------------------	-------------------------------------	--

12.3. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie gminy Sosnówka.

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH NA TERENIE SOSNÓWKA UJĘTYCH W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

.	Miejscowość*	Gmina	obszar AZP	Nr stan. na obszarze	Nr stan. w miejsc.	dodatkowe Informacje
1	Czeputka	Sosnówka	67-89	28	6	
2	Czeputka	Sosnówka	67-89	29	7	
3	Czeputka	Sosnówka	67-89	26	4	
4	Czeputka	Sosnówka	67-89	13	3	
5	Czeputka	Sosnówka	67-89	12	2	
6	Czeputka	Sosnówka	67-89	11	1	
7	Czeputka	Sosnówka	67-89	27	5	
8	Lipinki	Sosnówka	66-89	9	3	
9	Lipinki	Sosnówka	66-89	3	2	
10	Lipinki	Sosnówka	66-89	10	4	
11	Lipinki	Sosnówka	66-89	11	5	
12	Lipinki	Sosnówka	66-89	31	7	
13	Lipinki	Sosnówka	66-89	32	8	
14	Lipinki	Sosnówka	66-89	33	9	
15	Lipinki	Sosnówka	66-89	35	10	
16	Lipinki	Sosnówka	66-89	36	11	
17	Lipinki	Sosnówka	66-89	2	1	
18	Lipinki	Sosnówka	66-89	30	6	
19	Motwica	Sosnówka	67-88	13	1	
20	Motwica	Sosnówka	67-88	14	2	
21	Motwica	Sosnówka	67-88	15	3	
22	Pogorzelec	Sosnówka	68-88	16	1	
23	Pogorzelec	Sosnówka	68-88	17	2	
24	Przechód	Sosnówka	65-88	7	7	
25	Przechód	Sosnówka	65-88	8	8	

26	Przechód	Sosnówka	66-89	40	5	
27	Przechód	Sosnówka	66-89	41	6	
28	Przechód	Sosnówka	66-88	67	1	
29	Przechód	Sosnówka	66-88	68	2	
30	Przechód	Sosnówka	66-88	69	3	
31	Przechód	Sosnówka	66-88	70	4	
32	Przechód	Sosnówka	65-88	9	9	
33	Przechód	Sosnówka	65-88	10	10	
34	Przechód	Sosnówka	65-88	11	11	
35	Przechód	Sosnówka	65-88	12	12	
36	Przechód	Sosnówka	65-88	13	13	
37	Romanów	Sosnówka	67-89	7	6	
38	Romanów	Sosnówka	67-89	10	9	
39	Romanów	Sosnówka	67-89	9	8	
40	Romanów	Sosnówka	67-89	8	7	
41	Romanów	Sosnówka	67-88	16	10	
42	Romanów	Sosnówka	67-89	6	5	
43	Romanów	Sosnówka	67-89	2	1	
44	Romanów	Sosnówka	67-89	5	4	
45	Romanów	Sosnówka	67-89	4	3	
46	Romanów	Sosnówka	67-89	3	2	
47	Rozwadówka	Sosnówka	67-88	5	3	
48	Rozwadówka	Sosnówka	67-88	6	4	
49	Rozwadówka	Sosnówka	67-88	4	2	
50	Rozwadówka	Sosnówka	67-88	7	5	
51	Rozwadówka	Sosnówka	67-88	9	7	
52	Rozwadówka	Sosnówka	67-88	10	3	
53	Rozwadówka	Sosnówka	67-88	8	6	
54	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	14	3	
55	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	16	5	
56	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	15	4	
57	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	13	2	
58	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	28	17	

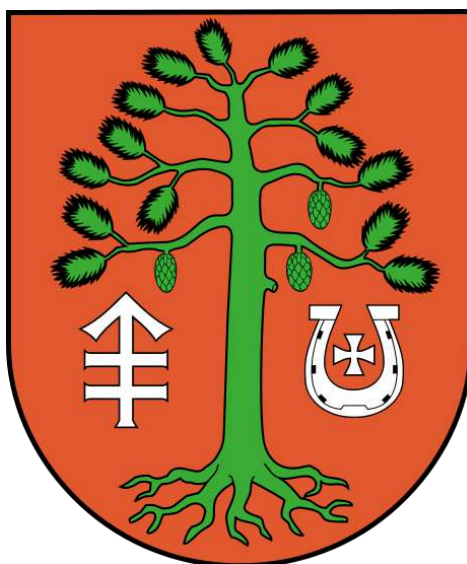
59	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	27	16	
60	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	26	15	
61	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	25	14	
62	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	24	13	
63	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	23	12	
64	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	22	11	
65	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	21	10	
66	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	20	9	
67	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	18	7	
68	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	52	28	
69	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	19	8	
70	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	49	25	
71	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	17	6	
72	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	56	32	
73	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	55	31	
74	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	54	30	
75	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	50	26	
76	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	51	27	
77	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	12	1	
78	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	48	24	
79	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	47	23	
80	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	46	22	
81	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	45	21	
82	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	44	20	
83	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	43	19	
84	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	42	18	
85	Rozwadówka Folwark	Sosnówka	66-88	53	29	
86	Rozwadówka Kolonia	Sosnówka	67-88	11	4	
87	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	32	4	
88	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	41	11	
89	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	31	3	
90	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	30	2	
91	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	33	5	

92	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	34	6	
93	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	29	1	
94	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	35	7	
95	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	36	8	
96	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	37	9	
97	Rozwadówka Lisica	Sosnówka	66-88	38	10	
98	Sosnówka	Sosnówka	66-88	40	4	
99	Sosnówka	Sosnówka	66-88	39	3	
100	Sosnówka	Sosnówka	67-88	17	2	
101	Sosnówka	Sosnówka	67-88	12	1	
102	Sosnówka	Sosnówka	66-88	71	5	
103	Wygńanka	Sosnówka	66-89	8	5	
104	Wygńanka	Sosnówka	66-89	18	12	
105	Wygńanka	Sosnówka	66-89	16	10	
106	Wygńanka	Sosnówka	66-89	15	9	
107	Wygńanka	Sosnówka	66-89	14	8	
108	Wygńanka	Sosnówka	66-89	4	1	
109	Wygńanka	Sosnówka	66-89	12	6	
110	Wygńanka	Sosnówka	66-89	7	4	
111	Wygńanka	Sosnówka	66-89	6	3	
112	Wygńanka	Sosnówka	66-89	5	2	
113	Wygńanka	Sosnówka	67-89	1	1	
114	Wygńanka	Sosnówka	66-89	19	13	
115	Wygńanka	Sosnówka	66-89	13	7	
116	Wygńanka	Sosnówka	66-89	27	21	
117	Wygńanka	Sosnówka	66-89	21	15	
118	Wygńanka	Sosnówka	66-89	22	16	
119	Wygńanka	Sosnówka	66-89	23	17	
120	Wygńanka	Sosnówka	66-89	24	18	
121	Wygńanka	Sosnówka	66-89	25	19	
122	Wygńanka	Sosnówka	66-89	26	20	
123	Wygńanka	Sosnówka	66-89	17	11	
124	Wygńanka	Sosnówka	66-89	28	22	

125	Wygnananka	Sosnówka	66-89	29	23	
126	Wygnananka	Sosnówka	66-89	20	14	
127	Żeszczynka	Sosnówka	65-88	1	14	
128	Żeszczynka	Sosnówka	65-88	2	15	
129	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	66	13	
130	Żeszczynka	Sosnówka	65-88	3	16	
131	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	9	2	
132	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	58	5	
133	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	10	3	
134	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	8	1	
135	Żeszczynka	Sosnówka	65-88	4	17	
136	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	65	12	
137	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	64	11	
138	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	63	10	
139	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	57	4	
140	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	61	8	
141	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	60	7	
142	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	59	6	
143	Żeszczynka	Sosnówka	66-88	62	9	

** W wykazie w ewidencji AZP mogą wystąpić różnice w aktualnie obowiązującym nazewnictwie miejscowości.*

**WÓJT GMINY
SOSNÓWKA**

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SOSNÓWKA**

K I E R U N K I

Sosnówka 2013 r.

**WÓJT GMINY
SOSNÓWKA**

BIURO PROJEKTOWE

„arch – dom”s.j.

W BIAŁEJ PODLASKIEJ

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SOSNÓWKA**

K I E R U N K I

BIAŁA PODLASKA, luty 2013 r.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Do Uchwały Nr XXI/128/2013

Rady Gminy Sosnówka

z dnia 15 marca 2013r.

**Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dn. 27 marca 2003r.
o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**

Dz. U. Nr 80, poz. 717 z 2003 r.

sporządzającym „Studium” jest Wójt Gminy.

Wójt Gminy Sosnówka:

Studium zostało opracowane przez:

BIURO PROJEKTOWE „arch – dom” Sp.j.

PLAC SZKOLNY DWÓR 28

21 – 500 BIAŁA PODLASKA

tel. (083) – 342 – 00 – 36, fax. (083) 342 – 00 – 38

w składzie:

♦ **generalny projektant:**

- **mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski - upr. urb. 812/89**

♦ **zespół generalnego projektanta:**

- **inż. Ryszard Suchora**
- **mgr inż. arch. Agnieszka Cajgner – Olędzka**
- **mgr inż. Łukasz Kozłowski**

Zawartość

1. Cele strategiczne rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Sosnówka	8
2. Priorytety rozwojowe gminy Sosnówka.	10
3. Funkcje gminy.	11
4. Hierarchia sieci osadniczej gminy.	11
5. Polityka przestrzenna	12
5.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.	12
5.2. Jednostka I.	12
5.3. Jednostka II – rolnicza.	13
6. Ochrona środowiska	13
6.1. Ochrona środowiska w aspekcie uwarunkowań prawnych.	13
6.1.1. Obszary chronione.	14
6.1.2. Pomniki przyrody.	14
6.1.3. Przyrodniczy System Gminy Sosnówka.	15
6.2. Delimitacja Przyrodniczego Systemu gminy Sosnówka	16
6.2.1. Obszary węzłowe.	16
6.2.2. Obszary łącznikowe.	17
6.2.2.1. Korytarze ekologiczne.	17
6.2.2.2. Sięgacze ekologiczne.	18
6.2.3. Obszary poza PS gminy Sosnówka.	18
7. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Przyrodniczego Systemu Gminy Sosnówka– wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	19
7.1. Ustalenia ogólne	20
7.2. Działania strategiczne na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego.	20
7.2.1. Gospodarka wodno - ściekowa	22
7.2.1.1. Zaopatrzenie w wodę	22
7.2.1.2. Gospodarka ściekowa	23
7.3. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.	24
8. Kierunki i działania w strefach funkcjonalnych	25
8.1. Obszary rolnicze.	25
8.2. Obszary terenów leśnych.	28
8.3. Obszary terenów łąk i pastwisk	29
8.4. Obszary wód otwartych i powierzchniowych	30
8.5. Obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	31
8.6. Obszary zabudowy usługowej oraz sportu i rekreacji.	31
8.7. Tereny produkcyjne, magazynowe i składowe.	34
8.8. Obszary rolniczo-osadnicze – tereny zabudowy zagrodowej z usługami	35
9. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	36
9.1. Ogólne wytyczne do ochrony wartości kulturowych gminy.	36
9.2. Ochrona wartości w skali urbanistycznej.	37
9.3. Ochrona wartości w skali poszczególnych wsi i obiektów:	38
9.4. Strefy ochrony konserwatorskiej.	39
9.4.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej.	39
9.4.2. Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej.	40
9.4.3. Strefa ochrony widokowej.	40
10. Ochrona krajobrazu kulturowego.	41
10.1. Typologia krajobrazu.	41

10.2.	Cele ochrony krajobrazu.	42
10.3.	Zasady konserwacji krajobrazu kulturowego.	43
10.4.	Kierunki ochrony kulturowo-krajobrazowej.	43
10.5.	Stanowiska archeologiczne.	44
10.6.	Strefa ochrony stanowisk archeologicznych.	44
10.7.	Strefa obserwacji archeologicznej.	45
11.	Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb.	46
11.1.	Tendencje demograficzne.	46
11.2.	Kierunki przekształceń i rozwoju układu osadniczego.	47
11.3.	Kierunki przekształceń i rozwoju usług – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	48
11.4.	Kierunki i zadania rozwoju ekonomicznego.	48
12.	Kierunki i zadania rozwoju komunikacji – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	49
12.1.	Układ drogowy.	49
12.1.1.	Droga krajowa.	50
12.1.2.	Drogi powiatowe.	51
12.1.3.	Drogi gminne.	52
12.1.4.	Drogi dojazdowe.	53
12.1.5.	Szlaki rowerowe.	53
12.2.	Kierunki działania.	53
13.	Kierunki działania w dziedzinie gospodarki odpadami.	53
13.1.	Działania zapobiegania powstawaniu odpadów i minimalizacji ilości odpadów.	53
13.2.	Działania w zakresie zbierania i transportu poszczególnych rodzajów odpadów.	54
13.3.	Monitoring wdrażania planu i przewidywane działania aktualizacyjne.	57
14.	Kierunki rozwoju elektroenergetyki – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	58
14.1.	Zagospodarowanie terenów w strefach ochronnych sieci elektroenergetycznych.	58
15.	Odnawialne źródła energii.	62
15.1.	Energetyka słoneczna.	63
15.1.1.	Ograniczenia energetyki słonecznej.	63
15.2.	Energetyka wykorzystująca biomasę.	64
15.3.	Kierunki rozwoju energetyki wiatrowej.	64
15.3.1.	Oddziaływanie elektrowni wiatrowych.	66
15.3.2.	Lokalizacja elektrowni wiatrowych.	67
15.3.3.	Warunki lokalizacji inwestycji.	68
15.3.4.	Wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	71
16.	Zaopatrzenie w wodę – kierunki rozwoju – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	72
17.	Odprowadzenie ścieków – kierunki – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	72
18.	Kierunki rozwoju ciepłownictwa – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	72
19.	Kierunki rozwoju gazownictwa – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	73
20.	Kierunki rozwoju telekomunikacji – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	74
20.1.	Zagospodarowanie terenów w strefach ochronnych telekomunikacji.	74
21.	Obrona cywilna i przeciwpożarowa.	75
21.1.	Obrona cywilna – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	75

21.2.	Ochrona przeciwpożarowa	76
22.	Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki	77
23.	Synteza.	78

1. Cele strategiczne rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Sosnówka.

Poprzez wizję rozwoju Gminy rozumie się zwykle zakładany, pożądany stan docelowy, w którym ma zaistnieć gmina Sosnówka. Wizja jest pewnym wzorcem, do którego system ma się upodobnić, jest zadaniem, które należy zrealizować. Wizja to również określenie, na czym ma polegać sukces realizacji misji gminy. Deklaracja wizji rozwoju gminy to zwięzła formuła określająca wizję jego pożądanego stanu w perspektywie następnych kilkunastu lat. Wyniki analizy stanu gminy oraz jego uwarunkowań rozwojowych umożliwiają spojrzeć w przyszłość i sformułowanie prognoz, co do możliwych scenariuszy dalszego rozwoju. Pochodną deklaracji wizji rozwoju są główne strategiczne cele rozwoju będące z kolei podstawą do wyznaczania celów pośrednich oraz do sformułowania strategicznych programów gospodarczych. Deklaracja jego wizji rozwoju powinna uwzględniać dominujący funkcjonalny charakter danej gminy, ukształtowany w toku historycznego rozwoju.

Celem Strategii Rozwoju Lokalnego jest wskazanie najważniejszych obszarów, które przyczynią się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Zaproponowane kierunki i cele działań wynikają z problemów przedstawionych w analizie SWOT, a także szans gminy, czyli potencjału wewnętrznego którym dysponuje, a który nie jest w należyty sposób wykorzystywany.

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że gmina Sosnówka boryka się z licznymi problemami takimi jak nisko dochodowe rolnictwo, brak rozwiniętego sektora pozarolniczego. Niedostateczna infrastruktura umożliwiająca wykorzystanie walorów turystycznych i kulturowych gminy wraz z brakiem odpowiednich terenów inwestycyjnych i promocji gminy przekłada się na niskie dochody gospodarstw domowych, a co za tym idzie emigrację mieszkańców.

Gmina posiada także mocne strony jakimi są dogodne położenie komunikacyjne, dobre warunki do prowadzenia gospodarki rolnej i rozwoju turystyki oraz znaczące zasoby ludzi gotowych do pracy. Wykorzystanie potencjału wewnętrznego gminy wraz z możliwościami jakie dają środki Unii Europejskiej pozwolą gminie na jej rozwój gospodarczy.

Gmina Sosnówka winna być w przyszłości gminą :

- ludzi światłych „otwartych na świat”,
- aktywną gospodarczo, włączoną w system gospodarki regionu i kraju z wykorzystaniem istniejących zasobów kulturowych,
- wygodną dla codziennego życia we wszystkich jego sferach.

- z dobrą infrastrukturą techniczną i społeczną,
- przyciągającą turystów,
- sprzyjającą lokalnemu rozwojowi gospodarczemu,
- maksymalnie wykorzystującą położenie komunikacyjne,
- cieszącą się dobrze wykształconą, zdrową ludnością o wysokim poziomie świadomości i aktywności obywatelskiej.

Powyższą wizję należy traktować jako drogowskaz przyszłego rozwoju i działań z nim związanych.

Podstawowymi przesłankami budowy strategii gminy jest uznanie iż:

- Na terenie gminy występuje zróżnicowanie parametrów określonych poziomów życia mieszkańców.
- Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe gminy może stać się ważnym czynnikiem rozwoju gminy, przy założeniu minimalizowania zagrożeń dla środowiska przyrodniczego
- Gmina Sosnówka ma uzasadnione powody, aby stać się ważnym ośrodkiem gospodarczym, administracyjnym, kulturowym, powiatu bialskiego i województwa Lubelskiego.

Analizując uwarunkowania i wymienione przesłanki, zadaniem samorządu lokalnego będzie:

- podniesienie poziomu życia mieszkańców,
- zapewnienie trwałej bezkonkurencyjności gminy Sosnówka poprzez wykorzystywanie walorów przyrodniczych i kulturowych.

Wobec głębokich przemian społecznych i gospodarczych dokonujących się w Polsce w związku z jej przystąpieniem do Unii Europejskiej, przed gminą Sosnówka, stoją niepowtarzalne i realne szanse rozwoju. Warunkiem tego, powodzenia musi być intensywne inwestowanie, tworzące nowe miejsca pracy. Niezbędnym stają się zatem przyciągnięcie na teren gminy zasobów finansowych, materialnych i kapitałowych pochodzących z różnych źródeł. Lokowanie tych środków powinno być tak skoncentrowane, aby osiągnąć założone równorzędne strategiczne cele rozwoju.

Cele Strategiczne rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Sosnówka.

- Stymulowanie rozwoju gospodarczego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- Tworzenie technicznych warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego i poprawy stanu środowiska.

- Kształtowanie polityki społecznej zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami mieszkańców.
- Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Działalność władz samorządu gminnego powinna być zdeterminowana zasadami celowości i gospodarności. Formułowanie celów jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, koniecznością zaspokojenia tych potrzeb oraz tworzenia optymalnych warunków dla harmonijnego rozwoju, z uwzględnieniem hierarchii tych celów i pilności ich realizacji. Dlatego też formułuje się cele możliwe do zrealizowania, a na ich podstawie wyznacza zadania. Zaniechanie realizacji poszczególnych zadań może w konsekwencji doprowadzić do osłabienia tempa rozwoju gminy. Głównym warunkiem urzeczywistnienia sformułowanych celów jest przygotowanie planu działania, czyli określenie konkretnych zadań, a także stałe zaangażowanie samorządu terytorialnego oraz innych struktur organizacyjnych (organizacje non - profit, przedsiębiorcy i ich związki oraz instytucje otoczenia biznesu) w realizację zadań służących rozwojowi. Ponadto, należy określić ramy czasowe oraz osoby odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych zadań. Problemem pozostaje nadal niewystarczająca ilość środków finansowych, co prowadzi jedynie do realizowania celów priorytetowych o znaczeniu strategicznym. Analiza celów polega zatem na opisanu przyszłej sytuacji, która zaistnieje, gdy zostaną rozwiązane najważniejsze zidentyfikowane problemy w gminie, przy uwzględnieniu lokalnych zasobów i możliwości ich wykorzystania. Analiza ta prowadzi do określenia stanu, jaki się chce osiągnąć.

Cele strategiczne dla rozwoju gminy Sosnówka zostały wyznaczone z uwzględnieniem następujących dokumentów:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 - 2013", przygotowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,
- „Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2020 r",
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013,
- Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Sosnówka 2007 – 2015.

2. Priorytety rozwojowe gminy Sosnówka.

Nadrzędnym celem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Sosnówka jest tworzenie nowych miejsc pracy:

- w rolnictwie,
- w sektorze produkcyjnym,
- w usługach,
- w turystyce (w tym agroturystyce),

poprzez:

- wdrożenie metod produkcji rolniczej przy respektowaniu zasad ochrony środowiska oraz krajobrazu wiejskiego,
- rozwój i dywersyfikacja działalności gospodarczej zapewniającej dodatkowe zatrudnienie i alternatywne źródła dochodu,
- tworzenie grup producenckich,
- utworzenie szkolnictwa zawodowego,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego, letniskowego i agroturystyki,

3. Funkcje gminy.

Ustala się następujące funkcje gminy:

a) Funkcja podstawowa:

- rolnictwo – w oparciu o optymalne wykorzystanie walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- turystyka i agroturystyka – przy ścisłej ochronie walorów przyrodniczych,

a) Funkcja uzupełniająca:

- usługowa – zaspokajanie podstawowych potrzeb ludności,
- leśnictwo.

a) Funkcja dodatkowa:

- działalność gospodarcza.

4. Hierarchia sieci osadniczej gminy.

a) Na terenie gminy proponuje się wykształcenie dwustopniowej hierarchii sieci osadniczej:

lokalny ośrodek gminny: Sosnówka,
wsie podstawowe: pozostałe.

5. Polityka przestrzenna

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla obszarów, na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszarów wymagających scaleń i podziału nieruchomości oraz tych, na których będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz wymagających przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Nieobligatoryjne sporządzanie planów miejscowych może następować z inicjatywy Rady Gminy oraz na wniosek właścicieli gruntów innych niż gmina w terminach i na warunkach zależnych od porozumienia gminy i wnioskodawcy oraz uchwały intencyjnej Rady Gminy. Powyższe dotyczyć może terenów wyznaczonych w Studium pod zabudowę mieszkaniową, produkcyjno - usługową i rekreacyjną.

Analizując priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz uwarunkowania kulturowe, sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymagają tereny położone w miejscowości: Sosnówka, Pogorzelec i Dębów.

5.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze oraz istniejące zainwestowanie na obszarze gminy wydzielono jednostki strukturalne:

Jednostka I – obszar funkcjonalny obejmujący miejscowość gminną Sosnówka

Jednostka II – rolnicza obejmuje obszar gminy z wyłączeniem wymienionej jednostki I.

5.2. Jednostka I

Sosnówka.

W Sosnowce koncentrują się usługi z zakresu obsługi ludności i rolnictwa. Przez ośrodek przebiega droga prowadząca do wsi Romanów, z zabytkowym zespołem pałacowo - parkowym.

Wytyczono do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jako główne kierunki rozwoju:

- utrwalenie jako dominującej roli Sosnówka w sieci osadniczej gminy poprzez

koncentrację funkcji: mieszkaniowej, administracji i usług z zakresu obsługi ludności,

- rozwój zaplecza obsługi transportu drogowego,
- rozwój drobnej wytwórczości i usług,
- rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową,
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa,
- rozwój mieszkalnictwa oraz tworzenie warunków do rozwoju sportu i rekreacji,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną,

5.3. Jednostka II – rolnicza

Funkcją podstawową jest gospodarka rolno i leśna. Obszar charakteryzuje się wysoką jakością przestrzeni produkcyjnej z dominacją gleb IV i III klasy bonitacyjnej.

Na całym obszarze jest prowadzona produkcja roślinna oraz hodowla bydła i trzody chlewnej.

Sieć osadnicza ukształtowana jest w układzie pasmowym wzdłuż tras komunikacyjnych.

Wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jako główne kierunki rozwoju:

- rozwój rolnictwa o kierunku hodowlanym oraz uprawy roślin intensywnych,
- ochrona i poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- umiarkowany, zrównoważony rozwój funkcji osadniczej,
- rozwój usług z zakresu ludności, rolnictwa i turystyki,
- rozwój drobnej wytwórczości o małej uciążliwości dla środowiska,
- rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- kształtowanie ośrodka wspomagającego dla miejscowości gminnej z zakresu obsługi ludności w Pogorzelcu, Motwicy i Romanowie.

6. Ochrona środowiska

6.1. Ochrona środowiska w aspekcie uwarunkowań prawnych.

W gminie Sosnówka można obserwować przekształcenia środowiska i krajobrazu, które nastąpiły w wyniku wielowiekowej działalności człowieka na tym terenie. Działalność

ta miała głównie charakter rolniczy i objawiła się w zmianach użytkowania gruntów. Dawne tereny leśne zostały przekształcone głównie na pola uprawne (dobre gleby), a częściowo tylko na użytki zielone. Zmiany użytkowania gruntów towarzyszyły także rozwojowi osadnictwa i powstawaniu większych lub mniejszych jednostek osadniczych. Rolnictwo, osadnictwo oraz rozwój infrastruktury drogowej i drobnego przemysłu stały się też głównym źródłem zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych (ścieki komunalne, nawozy naturalne i sztuczne, środki ochrony roślin, zanieczyszczenia o charakterze punktowym, ścieki z tras komunikacyjnych). Największe znaczenie w kontekście przekształceń środowiska w gminie ma działalność rolnicza oraz gospodarka komunalna (ścieki i odpady).

6.1.1. Obszary chronione.

Zgodnie z art.6 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. formami ochrony przyrody są:

- parki narodowe;
- rezerваты przyrody;
- parki krajobrazowe;
- obszary chronionego krajobrazu;
- obszary Natura 2000;
- pomniki przyrody;
- stanowiska dokumentacyjne;
- użytki ekologiczne;
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy nie występują obszary wchodzące w skład krajowego systemu obszarów chronionych - parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000. Do form ochrony przyrody występujących w gminie należą pomniki przyrody oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

6.1.2. Pomniki przyrody.

Na terenie gminy znajduje się 11 pomników przyrody:

- dąb szypułkowy o obwodzie 450 cm i wysokości 26 m; leśnictwo Romanów, oddz.

115 d, uroczysko Małgorzacin,

- jesion wyniosły o obwodzie 320 i wysokości 27; Romanów - park,
- dąb szypułkowy o obwodzie 387 cm i wysokości 24 m; Lipinki, działka leśna własn. Prystupa,
- dąb szypułkowy o obwodzie 410 i wysokości 28 m; leśnictwo Romanów, oddz. 98,
- dąb szypułkowy o obwodzie 455 i wysokości 28 m; leśnictwo Romanów, oddz. 98,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 283 cm i wysokości 21 m; Żeszczynka, obok kościoła parafialnego,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 280 cm i wysokości 21 m; Żeszczynka, obok kościoła parafialnego,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 490 cm i wysokości 21 m; Żeszczynka, obok kościoła parafialnego,
- lipa drobnolistna o obwodzie 420 cm i wysokości 21 m; Żeszczynka obok kościoła parafialnego
- topola biała o obwodzie 410 cm i wysokości 34 m; Czeputka, działka leśna nr 575, własn. Kohan,
- dąb szypułkowy o obwodzie 335 cm i wysokości 30 m; leśnictwo Romanów, oddz. 108a,

6.1.3. Przyrodniczy System Gminy Sosnówka

Walory środowiska nieożywionego i żywego gminy Sosnówka, tworzą mozaikę różnorodnych cennych w skali lokalnej i regionalnej obszarów i obiektów.

Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Ochronie gatunkowej podlegają wszystkie rośliny, zwierzęta i grzyby znajdujące się w wykazie gatunków podlegających ochronie.

Parki i ogrody podworskie

Ochronie prawnej podlega zespół pałacowo-parkowy w Romanowie, gdzie mieści się obecnie Muzeum J.I. Kraszewskiego.

Grunty podlegające ochronie

Na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z 1995 roku, ochronie podlegają użytki rolne klas II-IV oraz klas V-VI, które wytworzyły się na glebach pochodzenia organicznego, a także torfowiska, oczka wodne oraz grunty leśne. Ochronie ze względu na wysoką jakość gleb (klasy I-III) podlega 5,1% powierzchni całkowitej gminy. Grunty IV klasy zajmują 37,3% powierzchni gminy i także podlegają rygorom ochronnym. Ogólnie gleby rolne i leśne podlegające ochronie stanowią około 42,4% powierzchni gminy.

Przyrodniczy system gminy Sosnówka

Walory środowiska nieożywionego i żywego gminy Sosnówka, tworzą mozaikę różnorodnych cennych w skali lokalnej i regionalnej obszarów.

6.2. Delimitacja Przyrodniczego Systemu gminy Sosnówka.

Dotychczasowe użytkowanie przestrzeni przyrodniczej spowodowało, że w niektórych terenach obserwuje się wyraźne zgrupowanie walorów, podczas gdy pozostałe obszary gminy są ich pozbawione. To ustalenie stanowi podstawę do utworzenia na terenie gminy Sosnówka Przyrodniczego Systemem, który na skalę lokalną będzie obejmował wszystkie tereny decydujące o jakości środowiska przyrodniczego gminy oraz warunkach życia mieszkańców.

Należy starać się o przywrócenie do użytkowania terenów zgodnie z ich predyspozycjami środowiskowymi (np. lasy na siedliskach leśnych).

Przyrodniczy System gminy składa się z trzech kategorii obszarów:

6.2.1. Obszary węzłowe.

Na terenie gminy proponuje się wydzielenie następujących leśnych obszarów węzłowych o znaczeniu **lokalnym**:

Obszary węzłowe o znaczeniu lokalnym :

Na terenie gminy Sosnówka wyznaczono pięć leśnych obszarów węzłowych.

Leśny Obszar Węzłowy A - jest głównym obszarem węzłowym o znaczeniu lokalnym; położony w centralnej części gminy obok osady Sosnówka. Jest to największe skupisko leśne na terenie gminy.

Leśny Obszar Węzłowy B - położony w zachodniej części gminy. W obrębie sołectw Rozwadówka Folwark, Rozwadówka i Żeszczynka. Jest drugim co do wielkości skupiskiem leśnym na terenie gminy.

Leśny Obszar Węzłowy C - położony w północnej części gminy w rejonie miejscowości Żeszczynka i należy on do dużego skupiska leśnego znajdującego się w obrębie gminy Wisznice.

Leśny Obszar Węzłowy D – położony jest we wschodniej części gminy Sosnówka w obrębie sołectwa Lipinki oraz Wygnanka. Należy on do dużego skupiska leśnego na terenie gminy Hanna i Tucznia.

Leśny Obszar Węzłowy E - położony jest w kierunku południowym od głównego obszaru węzłowego A w obrębie sołectwa Motwica. Węzeł ten ma znaczenie lokalne.

Na obszarach leśnych dominują typy siedliskowe borowe (bór świeży i bór mieszany świeży). Mniejszą powierzchnię zajmują wilgotne siedliska borowe (bór wilgotny i bór bagienny) oraz las mieszany. W składzie gatunkowym drzewostanów przeważa sosna pospolita z domieszką dębu. Dla gminy nie była wykonywana dotychczas inwentaryzacja przyrodnicza, dlatego też brak jest dokładniejszych informacji na temat flory i fauny.

6.2.2. Obszary łącznikowe.

6.2.2.1. Korytarze ekologiczne.

W przypadku gminy Sosnówka są to głównie doliny rzek i sieć melioracyjna. Predyspozycje do przepływu fauny i flory oraz elementów abiotycznych w dolinach rzecznych są powszechnie znane i nie wymagają szczegółowych wyjaśnień.

Niekorzystne warunki środowiskowe dla rozwoju wielu funkcji ograniczyły korzystanie z zasobów dolinnych; doliny są więc najmniej przekształconymi elementami środowiska o dużej naturalnej prężności ekologicznej wynikającej z zasobów wodnych.

W strukturze przyrodniczej gminy pełnią rolę stref przemieszczania się materii biologicznej i abiotycznej pomiędzy Węzłami Ekologicznymi. Są podstawą przemieszczania się głównie gatunków związanych z ekosystemami łąkowymi, wodnymi oraz bagiennymi. W mniejszym stopniu z ekosystemami leśnymi.

Korytarz ekologiczny gminy Sosnówka jest łącznikiem między projektowanym Białkopodlaskim Obszarem Chronionego Krajobrazu a projektowanym Parkiem Krajobrazowym „Lasy Włodawskie”, przebiega on dolinami rzeki Grabarka, Kalatynka, Żyława i Romanówka. Korytarz ten jest łącznikiem pomiędzy węzłami ekologicznymi w obrębie gminy stanowiąc główną „drogę” przemieszczania się gatunków łąkowych i wodnych.

6.2.2.2. Sięgacze ekologiczne.

Są to obszary łącznikowe mniejszej rangi niż poprzednie, jednak w wielu wypadkach to jedyne uprzywilejowane trasy przemieszczania się gatunków lub osobników pomiędzy terenami o większym potencjale i zasobach przyrody. Często stanowią drogi przemieszczania się elementów środowiska nieożywionego i wówczas spełniają funkcje klimatyczną, hydrograficzną lub łączną. Wyznaczają je pasma zagajników łąk, zarośli, niewielkich kompleksów leśnych, kęp roślinności śródleśnej.

Na załączniku graficznym do niniejszego opracowania wyznaczono ich przebieg.

6.2.3. Obszary poza PS gminy Sosnówka.

Jakkolwiek nie są to elementy wyodrębnionego systemu przyrodniczego, to stanowią ogniwo struktury przyrodniczej gminy i niejako „uzupełnienie” przestrzenne. Oznacza to, że Przyrodniczy System Gminy Sosnówka w tych obszarach, których walory przyrodnicze są przeciętne (choć lokalnie punktowo mogą być wybitne) a stan i zasoby środowiska geograficznego mocno zróżnicowane: od słabszych, często zdegradowanych (np., gleby klasy V, VI) do istotnych w skali lokalnej (gleby chronione, oczka wodne, źródła).

Na tych obszarach odbywa się najintensywniejsze w skali gminnej wykorzystywanie walorów i zasobów środowiskowych, przez to są one narażone na największe przekształcenia.

Jednocześnie nie można pominąć ich oddziaływań, w tym często, niekorzystnych na elementy PSG. W perspektywie – rozwoju gminy tereny te w dalszym ciągu będą stanowić podstawy rozwoju społeczno – gospodarczego. Aby mógł on następować w znacznym stopniu, należy je zasilić przyrodniczo, zrewaloryzować lub w miarę możliwości stopniowo przywracać utracone walory i zasoby.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego tych obszarów muszą więc uwzględniać rolę sąsiedztwa z PSG, jak i docelowo osiągnięcie poprawy dotychczasowego stanu. To ostatnie oznacza oddanie przyrodzie zabranych poprzednio powierzchni pod rozwój np. rolnictwa.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na możliwość pojawiania się nowych funkcji terenu, które będą wynikać ze zmian poza gminą (społeczno – gospodarczych) lub ze względu na trwałą tendencję poprawy atrakcyjności gminy dla inwestowania poprzez zmiany środowiska, krajobrazu lub zasobów przyrody.

7. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Przyrodniczego Systemu Gminy Sosnówka– wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W ramach określania rozwoju zrównoważonego gminy sformułowano kierunki, ogólne i szczegółowe.

Pierwsze są ogólnymi wytycznymi dla samorządu lokalnego i kolejnych etapów zagospodarowania przestrzennego.

Polityka przestrzenna rozumiana jest tu jako skoordynowane działania organów, instytucji i osób posiadających stosunek władczy wobec przestrzeni planistycznej gminy lub pojedynczych aspektów zagospodarowania (np.: lasów, komunikacji, wód). Odnosi się to do całej powierzchni gminy lub jej fragmentów. Szczegółowe kierunki zagospodarowania przestrzennego odnoszą się do ograniczeń, zakazów lub preferencji w wykorzystaniu poszczególnych elementów struktury przyrodniczej gminy i służą poprawie środowiska, ochronie najcenniejszych walorów i zasobów oraz uzyskaniu możliwości rozwoju.

7.1. Ustalenia ogólne

- zwiększenie lesistości gminy, przy wykorzystaniu naturalnych warunków,
- ograniczenie (z uzasadnieniem ekonomicznym i przyrodniczym) wykorzystania eksploatacji kruszyw budowlanych,
- ograniczenie projektowania nowej, rozproszonej zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej lub letniskowej wraz z infrastrukturą, tak aby nie tworzyć fragmentacji krajobrazu terenów otwartych,
- przebieg nowych tras komunikacyjnych i infrastruktury technicznej powinien być projektowany w optymalnym kanale infrastrukturalnym.

7.2. Działania strategiczne na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego.

W celu poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie gminy, niezbędne jest współdziałanie samorządu gminy Sosnówka z samorządami sąsiednich gmin oraz z samorządami szczebla powiatowego (Biała Podlaska) i wojewódzkiego (Lublin).

Budżet gminy na cele związane z ochroną środowiska może być wspierany dotacjami Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i innych funduszy tak krajowych jak i zagranicznych.

Dla zapewnienia prawidłowego rozwoju gminy, przy uwzględnieniu wymagań zdrowotnych i sanitarnych, a zarazem potrzeby zachowania istniejących walorów środowiska, samorząd lokalny musi dążyć do realizacji podjętych już działań w zakresie ochrony środowiska. Należą do nich w szczególności: budowa sieci kanalizacyjnej, ocena czystości wód podziemnych w źródłach i poszukiwanie sposobów ich ochrony a także rozwój gazyfikacji.

Zapewnienie dostępu do wody pitnej dobrej jakości, gazyfikacja, kanalizacja sanitarna wiążą się z rozwojem turystyki.

Główne zadania w zakresie związanym z ochroną środowiska:

a) dla sfery biotycznej:

- traktowanie lasów jako najważniejszego składnika równowagi ekologicznej i krajobrazu gminy,
- prowadzenie polityki zalesienia najsłabszych gruntów (zwłaszcza w strefach przyleśnych),

- przeciwdziałanie przekształceniu użytków zielonych w pola uprawne,
- ochrona drzew przydrożnych.

b) hydrosfery: (ochrona czystości rzek i stawów oraz wód podziemnych)

- budowa systemów kanalizacji sanitarnej,
- eliminacja zrzutów ścieków do wód (stawów, rzek) i gruntu,
- wyznaczenie granic ochronnych wokół stawów i rzek.

c) pedosfery:

- rygorystyczny obowiązek ochrony gruntów o najwyższych walorach agroekologicznych przed zmianą sposobu ich użytkowania (klasy bonitacyjne od I do III),
- nieużytki rolnicze, gleby najslabsze (V i VI klasa) o ile nie są użytkowane rolniczo należy przeznaczyć do zalesienia,
- przy znacznym zakwaszeniu gleb uznaje się za wskazane zintensyfikowanie procesu ich wapnowania (jest to podstawowym czynnikiem przywracania walorów agroekologicznych zdegradowanym obszarom),
- eliminowanie upraw polowych i ogrodowych ze strefy wzdłuż dróg wojewódzkich – z uwagi na natężenie metali ciężkich emitowanych przez pojazdy samochodowe.

d) litosfery i gospodarki zasobami naturalnymi:

- eksploatacja złóż winna być zgodna z wymogami ochrony środowiska naturalnego, ale poza obszarami chronionymi,
- rekultywację leśną złóż wyeksploatowanych i sukcesywną rekultywację leśną złóż eksploatowanych,
- ograniczenie możliwości eksploatacji torfów,
- rygorystyczne przestrzeganie uzyskania koncesji na eksploatację wszelkich surowców mineralnych.

e) powietrza:

- dążyć do budowy systemu gazociągu, celem uzyskania gazu jako paliwa ekologicznego.

f) klimatu akustycznego:

- przestrzeganie zasad lokalizacji zabudowy mieszkaniowej wobec układów komunikacyjnych,
- lokalizacja zakładów produkcyjnych uciążliwych w odpowiedniej odległości

od zabudowy mieszkaniowej,

- tworzenie stref zieleni – ochronnych wzdłuż tras komunikacyjnych.

7.2.1. Gospodarka wodno - ściekowa

7.2.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Sieć wodociągowa na terenie gminy stanowi system z jedną stacją poboru wody, która znajduje się w miejscowości Sosnówka. Nie ma potrzeby budowy stacji przepompowania wody. Sieć ma długość 72,30 km i zaopatruje w wodę wszystkie miejscowości położone na terenie gminy. Liczba przyłączy wodociągowych wynosi 515, a ich długość 32,30 km. Stopień zwodociągowania gminy określa się na 100%.

W polityce przestrzennej gminy możliwość zaopatrzenia w wodę wszystkich użytkowników, powinna stanowić jeden z głównych elementów rozwoju zrównoważonego.

Aby gospodarowanie wodą spełniało ten postulat, należy oprzeć się o nowoczesne metody wykorzystania komponentu wodnego, w skrócie nazywane systemową gospodarką wodną. Jej zasady powinny określać:

- uwzględnienie potrzeb wodnych wszystkich użytkowników hydrosfery i próba tworzenia hierarchii potrzeb wodnych,
- w bilansie wodnym gminy po stronie przychodów, należy rozpatrywać wody podziemne i powierzchniowe – ma to zasadnicze znaczenie dla ochrony jakościowej stosunków wodnych,

dynamiczne podejście do bilansu wodnego, co oznacza dostosowanie zużycia do zasobów,

Za celowe uznaje się:

- utrzymanie w należytych stanie technicznym ujęcia wody w Sosnówce
- wydzielenie i zagospodarowanie strefy ochronnej wokół ujęcia wody,
- wykonanie na terenie zabudowy mieszkaniowej studni publicznych, dla potrzeb obrony cywilnej o wydajności zabezpieczającej zapotrzebowanie $7,5 \text{ dm}^3/\text{d}$ na mieszkańca,
- uwzględnienie ewentualnych połączeń wodociągowych (uzupełniających z sąsiednimi gminami).

7.2.1.2. Gospodarka ściekowa

Sieć kanalizacji sanitarnej w pierwszym etapie powinna być budowana w miejscowościach posiadających wodociąg. Z uwagi na fakt że teren gminy jest w 100% zwodociągowany, niepotrzebne będą inwestycje rozbudowujące sieć wodociągową, posiadane zasoby wód zapewniają całkowicie zapotrzebowanie na wodę. W tej sytuacji kolejnym etapem prowadzonych inwestycji będzie budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej.

Występujące braki w kanalizacji sanitarnej przekładają się na cały szereg negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej np.: zanieczyszczenie cieków wodnych i gleb. Realizacja inwestycji w zakresie budowy kanalizacji doprowadzi do rozwiązania powyższych problemów. W ramach zadania realizowane będą przedsięwzięcia obejmujące budowę sieci kanalizacyjnej na nieskanalizowanych obszarach gminy.

Problematyczne pozostają braki w systemie kanalizacyjnym części mieszkańców gminy pozbawionych dostępu do kanalizacji, a znajdujących się na obszarach, gdzie budowa kanalizacji sieciowej jest przedsięwzięciem, na które nie pozwalają warunki techniczne. W takich przypadkach propagowane będą przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na terenie gminy nie ma obecnie sieci kanalizacyjnej. Jedynie w roku 2000 wybudowano oczyszczalnię ścieków dla potrzeb Szkoły Podstawowej i Publicznego Gimnazjum w Sosnowce. Budowę systemu kanalizacji sanitarnej uzależnia się od potrzeb mieszkańców oraz ekonomicznego uzasadnienia realizacji takiej inwestycji. W niektórych miejscowościach gminy, zwłaszcza o rozproszonej zabudowie planuje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie gminy zostały wybudowane przydomowe oczyszczalnie ścieków w liczbie 243, o przepustowości do 7,5 m³ dobę.

Za celowe uznaje się :

- budowę sieci kanalizacyjnej,
- budowę przydomowych ekologicznych oczyszczalni ścieków,
- respektowanie uregulowań prawnych dotyczących gospodarki wodno – ściekowej,
- Upowszechnienie edukacji ekologicznej wśród mieszkańców,
- Ochrona jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych dla celów rozwoju społeczno - gospodarczego oraz zabezpieczenia zasobów tych wód w niezmiennym stanie dla przyszłych pokoleń.

7.3. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.

Najważniejszym założeniem polityki rozwoju przestrzennego gminy Sosnówka jest priorytetowe traktowanie funkcjonowania środowiska przyrodniczego – jako podstawy zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy. Zatem nadrzędnym celem rozwoju przestrzennego gminy jest ochrona wartości przyrodniczych oraz dążenie do przywrócenia równowagi ekologicznej, a więc kształtowanie optymalnej struktury użytkowania terenów i ładu przestrzennego gminy.

Z przeprowadzonej oceny istniejących uwarunkowań przyrodniczych wynikają następujące podstawowe kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ekologizacja przestrzeni osadniczej.

Ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej wymaga podjęcia następujących działań:

- prowadzenie zabiegów przeciwozyjnych na gruntach ornych (zapobieganie przed erozją wodną i wietrzną) przede wszystkim przez wprowadzenie zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzanie zalesień na gruntach ornych klas V i VI oraz nieużytkach (piaski lotne, nieczynne wyrobiska i wysypiska), które docelowo powiększać powinny istniejący system ciągów ekologicznych np. w postaci zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzenie zadrzewień pełniących ważną funkcję w ochronie ekosystemów rolnych. Są to zadrzewienia przydrożne, przywodne, pasmowe, kępowe. Modyfikują one mikroklimat przyległych pól, zmieniając bilans cieplny i wodny krajobrazu, ograniczają migrację związków chemicznych na drodze erozji wodnej i wietrznej, ograniczają zanieczyszczenia wód gruntowych. Ze względu na duże znaczenie zieleni dla funkcjonowania systemu krajobrazu wiejskiego wskazane jest opracowanie kompleksowego programu zalesień, zadrzewień i zakrzewień o znaczeniu ekologicznym,
- wprowadzanie użytków zielonych na gruntach ornych z glebami murszastymi i czarnymi ziemiami. Grunty te ze względu na możliwość silnych nawodnień są predysponowane do zmian na użytki zielone,

- wprowadzanie sadów i ogrodów: ze względu na korzystne uwarunkowania glebowe na terenie gminy istnieją predyspozycje do rozwoju funkcji sadowniczo - ogrodniczych szczególnie w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz funkcji warzywniczych (ogrody działkowe).

Ekologizacja przestrzeni osadniczej ma przede wszystkim na celu podniesienie standardu życia mieszkańcom wsi. Osiągnąć to można przez następujące działania:

- eliminację źródeł zagrożeń środowiska znajdujących się na terenach osadniczych: np. wprowadzenie ekologicznych źródeł energii (takich jak np. gazyfikacja, elektrownie wiatrowe, biogazownie, energia pozyskiwana z biomasy) eliminujących zanieczyszczenie powietrza,
- kanalizacja wszystkich terenów osadniczych o zwartej zabudowie,
- wzbogacenie krajobrazu osadniczego zielenią parki, zieleń izolacyjna), zwiększenie udziału powierzchni terenów zielonych (parki, ogrody przyzagrodowe, sady),
- ochrona i pielęgnacja istniejących parków dworskich i pałacowych, cmentarzy zabytkowych, zadrzewień itp.,

Bardzo ważną rolę dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego na terenie gminy odgrywają tereny leśne. Ze względu na fakt, że są to tereny będące w administracji państwowej oddziaływanie administracji samorządowej jest niewielkie. Można jedynie postulować, aby poszerzona została strefa masowego wypoczynku na terenach leśnych.

Z koniecznych do podjęcia działań ekologicznych na terenie gminy wymienić należy ponadto:

- rekultywację leśną terenów poeksploatacyjnych.

8. Kierunki i działania w strefach funkcjonalnych

8.1. Obszary rolnicze.

Strefa rolnicza – stanowi podstawowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Sosnówka. Obejmuje ona grunty orne, sady, łąki, pastwiska, co stanowi około 66,23% powierzchni gminy.

Strefa ta charakteryzuje się rozległymi obszarami użytków rolnych o dość wysokiej

bonitacji gleb, małą ilością zadrzewień i zakrzewień oraz wód powierzchniowych. Minimalna lesistość na terenach rolniczych stwarza dogodne warunki do intensyfikacji produkcji rolnej. Należy zwrócić szczególną uwagę na likwidację zrzutów ścieków i ognisk zagrożeń wynikających z technologii – zwłaszcza w miejscowościach w dolinie rzeki Rozwadówka, Romanówka i Grabarka oraz systemu melioracji.

Wysokotowarowe rolnictwo w odniesieniu do ułomnej struktury agrosystemu powoduje naruszenie równowagi biologicznej przez:

- postępujące osuszanie i stepowienie krajobrazu,
- zmianę warunków klimatycznych,
- nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- stopniowe zanikanie fauny (ssaków, owadów, ptaków i płazów) na terenie gminy.

W celu prawidłowego działania ekosystemu i eliminowania zjawisk negatywnych należy dążyć do kompleksowego przekształcenia krajobrazu rolniczego przez stopniowe wprowadzenie mozaikowej struktury wzbogacając i zwiększając system zbiorników wodnych (program małej retencji) oraz zalesienie, zadrzewianie, zakrzaczenia śródpolne, wzdłuż dróg i cieków wodnych.

Należy dążyć do racjonalnej gospodarki użytkami rolnymi, między innymi przez:

- przeznaczenie najniższych klas bonitacyjnych oraz gleby zdegradowane i nieużytki pod zalesienia lub cele ekologiczne,
- wapnowanie gleb zakwaszonych w celu plonotwórczym i ekologicznym,
- przeznaczenie części gruntów użytkowanych płuźnie na trwałe użytki zielone w dolinach rzecznych i obniżeń terenu, co ma uzasadnienie gospodarcze, ekologiczne, klimatyczne i krajobrazowe,
- stosowanie technologii przyjaznych środowisku – nawożenie konwencjonalne, mineralne i chemiczne środki ochrony,
- wprowadzenie większej liczby gospodarstw specjalistycznych: produkcja kwalifikowanych zbóż, na terenach o glebach słabych i większej ilości użytków zielonych – chów zwierząt np. bydło opasowe, trzoda chlewna i drób,
- prowadzenie upraw roślin intensywnych: jagodowych, warzyw, drzew i krzewów ozdobnych przez gospodarstwa mniejsze obszarowo,
- opracowanie projektów zadrzewień na terenach rolnych wykazujących niedobory, w pierwszej kolejności na ekologicznych obszarach węzłowych,
- wprowadzanie zadrzewień wzdłuż dróg, miedz i lokalnych obniżeń,

- niewskazane jest usuwanie istniejących zadrzewień i zakrzewień,
- stosowanie w krajobrazie rolniczym w zadrzewieniach rodzimych gatunków drzew i krzewów, zgodnie z siedliskiem.

Dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej jako wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ustala się:

- na terenach dolin rzecznych dopuszczalne zagospodarowanie turystyczne o małym stopniu intensywności z pozostawieniem stref niezabudowanych i niewygradzonych w bezpośrednim sąsiedztwie koryt rzecznych i zbiorników wodnych (postawienie odpowiednich wymagań projektantom tych obiektów,
- na terenach wysoczyznowych pożądanym jest rozwój zagospodarowania turystycznego o przewadze małego stopnia intensywności,
- dbałość o estetykę obiektów zagospodarowania turystycznego i całego otoczenia,
- rozwój sieci szlaków turystycznych,
- możliwość realizacji infrastruktury technicznej wynikającej z gminnego programu bądź wynikającej z potrzeby poszczególnych inwestycji: linii energetycznych i telekomunikacyjnych, wody i kanalizacji, wież radiofonii komórkowej i siłowni wiatrowych. Preferuje się realizację farm siłowni wiatrowych w obrębie: Rozwadówka Folwark, Motwica, Czepotka.

Nowoczesne i efektywne rolnictwo będzie jednym z filarów rozwoju gminy. Tradycje rolnicze i dobre jakościowo gleby jednak nie wystarczą. Niezbędne będzie zwiększenie konkurencyjności istniejących gospodarstw rolnych. Będzie się to wiązało ze zwiększeniem powierzchni tych gospodarstw oraz tworzeniem grup producenckich, które z jednej strony zapewnią lepszą ofertę produktów rolnych, a z drugiej będą w stanie negocjować korzystne warunki sprzedaży dla miejscowych rolników. Uruchomienie przetwórstwa rolno - spożywczego zapewni nowe miejsca pracy i przyniesie zwiększenie dochodów gminy. Gospodarka gminy opiera się w głównej mierze na rolnictwie, dlatego należy podjąć starania aby w wyniku przemian tradycyjna wieś monofunkcyjna przekształciła się w wieś wielofunkcyjną, opartą nie tylko na rolnictwie tradycyjnym, ale także na przetwórstwie, usługach na rzecz rolnictwa. Wiele gospodarstw to małe, słabo wyposażone niskodochodowe jednostki, które funkcjonują ze względu na brak alternatywnego źródła utrzymania.

Ze względu na olbrzymie bogactwo przyrodnicze i zabytkowe gminy powinna być również rozpropagowana agroturystyka, która z każdym rokiem znajdzie coraz więcej amatorów i która stanowić będzie dla mieszkańców dodatkowe, sezonowe źródło dochodów.

Główne kierunki działań na obszarach rolniczych:

1. Modernizacja i unowocześnienie lokalnych gospodarstw rolnych (poprawa efektywności rolnictwa w gminie i dostosowanie do standardów europejskich.)
2. Inicjowanie i wspieranie tworzenia grup producenckich.
3. Wspieranie rozwoju przetwórstwa żywności ekologicznej, warzyw i owoców, miodu i runa leśnego.
4. Wspieranie procesu różnicowania działalności gospodarstw rolnych (przetwórstwo produktów rolnych, leśnych i agroturystyka).
5. Wdrożenie systemu preferencji dla inwestujących w działalność pozarolniczą, w tym ulg podatkowych.
6. Rozwijanie agroturystyki i turystyki w oparciu o zabytki architektury jak i walory przyrodnicze gminy.
7. Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji rolników w zakresie prowadzenia gospodarstw i ich modernizacji.
8. Wspieranie procesu zwiększania powierzchni gospodarstw rolnych (scalanie gruntów).

8.2. Obszary terenów leśnych.

Tereny zdefiniowane jako tereny leśne reprezentują biosferę: szata roślinna i świat zwierząt.

Szata roślinna – element krajobrazu, czynnik ekologiczny – reprezentowana jest przez: lasy, zalesienia, zadrzewienia przydrożne, zieleń parkową i przydomową – ozdobną i użytkową.

Gmina Sosnówka wskazuje bardzo niski wskaźnik zalesienia. Zwarty obszar lasów znajduje się w centralnej części gminy. Lasy i zadrzewienia w granicach gminy zajmują 4 177 ha co stanowi zaledwie ok 30 % powierzchni gminy. Istnieje zatem potrzeba prowadzenia dolesienia gminy. Obszary proponowane do zalesienia zostały wyznaczone na załączniku graficznym, są to tereny o niskiej bonitacji glebowej, a tym samym nie nadają się do wykorzystania w produkcji rolnej.

Ustalenia realizacyjne dla terenów leśnych – jako wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- priorytetowe traktowanie lasów jako czynnika równowagi ekologicznej,

- prowadzenie polityki zalesień najsłabszych gruntów zwłaszcza w strefach przyleśnych,
- kształtowanie granicy lasów, mających na celu wyrównanie na styku las-pole, zaś na styku las-łąka kształtowanie enklaw niezalesionych i polan – zalecane jest wykonanie specjalistycznego opracowania na etapie planu zagospodarowania przestrzennego,
- ochronę:
 - drzew przydrożnych oraz zadrzewień w dolinie łąk,
 - lasów przed zmianą sposobu ich użytkowania,
 - użytków zielonych i zalesień przed przekształceniem w pola uprawne.
- lokalizacja osadnictwa na terenach leśnych tylko w wyjątkowych (ekonomicznie uzasadnionych) przypadkach z uwzględnieniem warunków przyrodniczych. Jedynie istniejącą zabudowę należy adaptować z możliwością rozbudowy,
- ponadto dla terenów leśnych zaleca się dążenie do poprawy struktury przyrodniczej lasów poprzez:
 - przyspieszenie urządzania lasów prywatnych,
 - rozpoczęcie programu dostosowywania gatunkowego składu drzewostanów lasów prywatnych do zajmowanych żyźniejszych siedlisk,
 - w rejonach występowania siedlisk wilgotnych i bagiennych należy podjąć działania w kierunku przywrócenia zakłóconych stosunków wodnych,
 - zagospodarowanie lasów zgodnie z pełnionymi funkcjami ochronnymi,
 - zagospodarowanie brzegowych stref lasu w sposób łagodzący negatywne zjawiska ekotonowe (zagęszczanie podszytów w strefie brzegowej, pozostawianie zbiorowisk okrajowych),
 - łagodzenie uciążliwości barier ekologicznych w lasach, zwłaszcza w większych płatach biotopów wnętrza lasu,
 - zwiększenie powierzchni lasów przez wyłączenie z produkcji rolnych terenów o niskiej wartości glebowej – te które zostały pokazane na rysunku „Studium ...” oraz aktualizowanie w miarę zgłaszanych wniosków.
 -

8.3. Obszary terenów łąk i pastwisk

Łąki i pastwiska zajmują ok. 20 % powierzchni gminy. Większe kompleksy łąk i pastwisk znajdują się w dolinie rzek. A prawie całe ich powierzchnie leżą w obszarach GSP

Sosnówka w związku z tym obowiązują ustalenia jak dla GSP – natomiast w zakresie infrastruktury technicznej jak dla terenów rolnych.

8.4. Obszary wód otwartych i powierzchniowych

W gminie Sosnówka występuje dość uboga sieć wód powierzchniowych. Składają się na nią rzeki: Rozwadówka, Romanówka, Grabarka i system rowów melioracyjnych. Rozwadówka i Grabarka są dopływami Zielawy i są włączone do systemu Kanału Wieprz — Krzna, zaś Romanówka wpada do Hanny, która jest dopływem Bugu.

System melioracyjny obejmuje swoim zasięgiem łąki, pastwiska i grunty orne. Zmeliorowanych zostało 5515 ha gruntów. Sieć melioracyjna jest w dobrym stanie. Konserwacją urządzeń melioracyjnych zajmuje się: Konserwacyjna Spółka Wodna w Sosnowce.

Hydrosfera jako integralna część rolniczej przestrzeni stanowi w aspekcie problematyki zagospodarowania terenu istotny czynnik form krajobrazowych w stosunku do wód powierzchniowych zaś w stosunku do wód podziemnych stanowi wartość zasobów komunalnych.

Biorąc pod uwagę ochronę wód powierzchniowych należy zauważyć, że i odporność na zanieczyszczenia zależy od:

- wielkości przepływu w istniejących ciekach wodnych,
- możliwości natlenienia wód płynących, a więc zależne od ich powierzchni zmeandrowania.

Odporność wód podziemnych określona jest:

- zasobnością poziomów wodonośnych,
- głębokością ich posadowienia,
- stopniem przepuszczalności warstwy suchej,
- intensywnością ruchu tych wód.

Wnioskami do właściwej gospodarki wodnej gminy będzie ustalenia POSG Sosnówka, a także poniższe zalecenia:

- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych przez eliminowanie zrzutów ścieków przez skorelowanie procesu wodociągowania z budową kanalizacji sanitarnej zbiorczej dla zwartej zabudowy i indywidualnej dla zabudowy rozproszonej,

- sukcesywne likwidowanie źródeł zagrożeń zanieczyszczenia ścieków komunalnych z układu osadniczego i z gospodarstw rolnych,
- zachowanie stosunków wodnych lecz na niektórych obszarach wskazane jest nawodnienie,
- niezabudowywanie dolin, zwłaszcza w sąsiedztwie koryt i unikanie regulacji rzek (ewentualne drobne regulacje na małych ciekach powinny być poprzedzone ekspertyzą ekologiczną), nie odcinać sztucznie starorzeczy od koryt rzek,
- niezasypywanie oczek wodnych.

8.5. Obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- realizacja zabudowy mieszkaniowej w obrębie osady Sosnówka
- utrzymanie, modernizacja i wymiana istniejącej zabudowy oraz uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej w wolnych przestrzeniach między istniejącą zabudową, w stosunku do obiektów zabytkowych i o charakterze zabytkowym wymagane jest pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- rozwój systemów infrastruktury technicznej podnoszącej standard mieszkań,
- realizacja budownictwa mieszkaniowego o maksymalnej liczbie 2,5 kondygnacji,
- zaleca się stosowanie dachów wieloprzestrzennych – zakaz stosowania dachów płaskich, jak również zaleca się nawiązywanie w nowych budynkach budownictwa ludowego,
- intensywność zabudowy netto: min. 0,1 – max. 0,4,
- max. powierzchnia zabudowy – 45 %,
- min. powierzchnia działki biologicznie czynna – 50 %.

8.6. Obszary zabudowy usługowej oraz sportu i rekreacji.

A) Usługi publiczne:

a) Użytkowanie podstawowe:

- oświata,
- kultura,

- ośrodki kultury sakralnej,
- ośrodki zdrowia,
- usługi publiczne inne.
- tereny sportu i rekreacji – (US).

b) Użytkowanie dopuszczalne:

- usługi niepubliczne, w tym: rzemiosło usługowe nieuciążliwe,
- mieszkalnictwo wbudowane oraz towarzyszące wolnostojące,
- zieleń urządzone,
- urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji zw. z funkcją podstawową,
- obiekty i urządzenia rekreacji,
- mała architektura,
- inne, w zależności od potrzeb zw. z funkcją podstawową.

c) Wskaźniki wykorzystania terenu:

- powierzchnia biologicznie czynna: min. 40% pow. terenu inwestycji,
- intensywność zabudowy: max 0,5,

d) Kierunki przekształceń strukturalnych terenów:

- dążenie do jednorodności funkcjonalnej poszczególnych terenów usługowych,
- tworzenie rezerw terenowych dla realizacji perspektywicznych.
- na wydzielonych terenach usług publicznych dopuszcza się zamianę określonego planem istniejącego lub projektowanego sposobu użytkowania danego terenu na inny zakres usług publicznych lub niepublicznych pod warunkiem bezkonfliktowej funkcji zamiennej,
- nowe realizacje w dostosowaniu do form i skali otoczenia,
- zachowanie w odległości 50m od linii brzegowej zbiornika wodnego, pasa ochronnego, wyłączonego z zabudowy.

B) Usługi niepubliczne:

a) Użytkowanie podstawowe:

- usługi handlu,
- rzemiosło,
- gastronomia.

b) Użytkowanie dopuszczalne:

- mieszkalnictwo wbudowane oraz towarzyszące wolnostojące,
- obiekty i urządzenia rekreacji,
- zieleń urządzone,

- urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji zw. z funkcją podstawową,
- mała architektura,
- inne, w zależności od potrzeb zw. z funkcją podstawową.

c) Wskaźniki wykorzystania terenu:

- powierzchnia biologicznie czynna: min. 40% pow. terenu inwestycji,
- intensywność zabudowy: max 0,5,

d) Kierunki przekształceń strukturalnych terenów.

- na wydzielonych terenach usług niepublicznych dopuszcza się zamianę określonego planem istniejącego lub projektowanego sposobu użytkowania danego terenu na inny zakres usług niepublicznych pod warunkiem bezkonfliktowej funkcji zamiennej,
- nowe realizacje w dostosowaniu do form i skali otoczenia oraz architektury regionalnej.

C) Tereny usług komercyjnych:

a) Użytkowanie podstawowe:

- usługi handlu,
- rzemiosło,
- gastronomia,

b) Użytkowanie dopuszczalne:

- mieszkalnictwo wbudowane oraz towarzyszące wolnostojące,
- obiekty i urządzenia rekreacji,
- zieleń urządzona,
- urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji zw. z funkcją podstawową,
- mała architektura,
- inne, w zależności od potrzeb zw. z funkcją podstawową.

c) Wskaźniki wykorzystania terenu:

- powierzchnia biologicznie czynna: min. 30% pow. terenu inwestycji,
- intensywność zabudowy: max 0,5,

d) Kierunki przekształceń strukturalnych terenów:

- dążenie do jednorodności funkcjonalnej poszczególnych terenów usługowych,
- tworzenie rezerw terenowych dla realizacji perspektywicznych,
- na wydzielonych terenach usług komercyjnych dopuszcza się zamianę określonego planem istniejącego lub projektowanego sposobu użytkowania danego terenu na inny zakres usług komercyjnych pod warunkiem bezkonfliktowej funkcji zamiennej,

- nowe realizacje w dostosowaniu do form i skali otoczenia.

8.7. Tereny produkcyjne, magazynowe i składowe.

a) Ustalenia podstawowe:

- zabudowa produkcyjna, magazynowa i składowa, z zapleczem administracyjno – socjalnym,
- usługi towarzyszące:
- podstawowe,
- wytwórcze,
- techniczne,

b) Ogólne warunki realizacji inwestycji i ochrony środowiska:

1) Przy wyznaczaniu nowych terenów produkcyjnych należy dokonać analizy ich usytuowania w strukturze urbanistycznej gminy, układu komunikacyjnego, dostępności i możliwości wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz wpływu na stan środowiska naturalnego i kulturowego.

2) Realizacja obiektów produkcyjnych winna odbywać się równocześnie z pełnym zakresem infrastruktury technicznej, a w szczególności z rozwiązaniem systemem zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz prawidłową gospodarką odpadami – zgodnie z obowiązującymi przepisami.

3) Należy dążyć do restrukturyzacji zakładów produkcyjnych poprzez wprowadzanie proekologicznych:

- energooszczędnych,
- wodooszczędnych,
- małoodpadowych technologii nie stwarzających konfliktów w środowisku.

1) Na terenach strefy produkcyjnej dopuszcza się realizację nowych obiektów produkcyjnych i rzemieślniczych pod warunkiem ich lokalizacji zgodnej z wymaganiami ochrony środowiska:

- wyposażenia w systemy utylizacji ścieków i usuwania odpadów w sposób zorganizowany,
- realizacji urządzeń podczyszczających w przypadku ścieków o parametrach przekraczających dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń.

1) Tereny przeznaczone na cele magazynowo-składowe winny posiadać szczelne

zabezpieczenie podłoża.

2) Na działkach produkcyjno-usługowych oraz magazynowo-składowych prowadzi się obowiązek stosowania zieleni izolacyjnej o szerokości 1,0 m (w szczególności strefy zieleni izolacyjnej parawanowej na styku strefy przemysłowej z zabudową mieszkaniową) systemem nasadzeń pojedynczych, kępowych lub szpalerowych z zastosowaniem krzewów i niskich drzew:

a) gatunki naturalne, rodzime - w terenach otwartych,

b) gatunki ozdobne, parkowe - w terenach osadniczych.

3) Wszelkie działania inwestycyjne na terenach strefy P zw. z utrzymaniem, modernizacją, przebudową, rozbudową oraz zmianą sposobu użytkowania istniejącej zabudowy i urządzeń z nią związanych winny spełniać wymagania ochrony środowiska i krajobrazu.

4) Warunkiem realizacji zabudowy jest pełne uzbrojenie działek w urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji.

5) Tereny produkcyjne mogą być dzielone na działki z zachowaniem warunków dostępności do dróg publicznych.

a) Wskaźniki intensywności zabudowy:

- powierzchnia biologicznie czynna: min 30% pow. terenu inwestycji (działki budowlanej),
- intensywność zabudowy: max 0,6.

b) Kierunki przekształceń strukturalnych terenów:

- dopuszcza się zmianę użytkowania terenów przemysłowych na użytkowanie usługowo-produkcyjne lub usługi wielobranżowe (publiczne, niepubliczne, komercyjne),
- nowe realizacje w dostosowaniu do form i skali otoczenia.

8.8. Obszary rolniczo-osadnicze – tereny zabudowy zagrodowej z usługami.

Obszary rolniczo – osadnicze zdefiniowane jako tereny zabudowy zagrodowej (mieszkania wraz z zapleczem obiektów związanych z produkcją rolną) z możliwością budownictwa: mieszkaniowego – jednorodzinnego, letniskowego, agroturystyki i usług nieuciążliwych – handel, zakłady rzemieślnicze itp.

Realizacja budownictwa zagrodowego wg następujących zasad:

- maksymalna ilość kondygnacji 2,5,
- zaleca się stosowanie dachów wieloprzestrzennych – zakaz stosowania dachów płaskich, jak również zaleca się nawiązywanie w nowych budynkach budownictwa ludowego,
- nowe inwestycje w strefie ochrony konserwatorskiej należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- wykorzystanie pod lokalizację nowych obiektów istniejących plomb budownictwa zagrodowego oraz maksymalne koncentrowanie zabudowy,
- lokalizacja nowych obiektów (ferm, agroturystyki) na terenach produkcji rolnej tylko w ekonomicznie uzasadnionych przypadkach przy respektowaniu zasad ochrony środowiska,
- intensywność zabudowy netto: min. 0,1 – max. 0,3,
- max. powierzchnia zabudowy działki – 30 %,
- minimalna powierzchnia działki czynna biologicznie – 60 %.

Niektóre tereny rolniczo – osadnicze przylegają do drogi krajowej nr 63 w związku z tym znajdują się w strefie uciążliwości powodowanych przez ruch drogowy. GDDKiA Oddział w Lublinie zaleca konieczność lokalizowania budynków przeznaczonych na pobyt ludzi poza tą strefą. Uciążliwości związane z ruchem drogowym zostały wskazane w § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych jakimi powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002r. nr 75 poz. 690 – z późn. zm.)

9. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

9.1. Ogólne wytyczne do ochrony wartości kulturowych gminy.

Ważnym kierunkiem aktywności gminy i mieszkańców powinno być dbanie o jak najpełniejsze zachowanie dla przyszłych pokoleń pamięci o historii i tradycji. Działania podejmowane w tym zakresie przyniosą niewątpliwą korzyść w dalekiej przyszłości, przyczynią się jednocześnie do podnoszenia aktualnej atrakcyjności gminy. Znaczące walory obiektów zabytkowych oraz bogata tradycja miejscowości mogą stanowić czynnik przyciągający do gminy turystów i pasjonatów historii.

Z uwagi na wyjątkowe znaczenie zespołu parkowo-krajobrazowego związanych z rodem Kraszewskich, za ważne zadanie dla rozwoju gminy należy uznać jego odrestaurowanie. W wyniku tego poprawi ład przestrzenny i wygląd estetyczny gminy co przyczyni się do wzrostu przyjazdu turystów.

Gminę Sosnówka można uznać za obszar atrakcyjny turystycznie. Na terenie gminy występuje szereg zabytków zarówno o charakterze historycznym jak i pomników przyrody. Cel ten przewiduje podjęcie prac o charakterze konserwatorskim oraz remontowym, ukierunkowanych na zachowanie obiektów w jak najlepszej kondycji oraz odpowiedniej ochrony pomników przyrody zlokalizowanych w gminie.

Działalność zachowawcza winna dążyć do utrwalenia istniejących wartości przez ich zabezpieczanie w dwóch aspektach:

- w skali urbanistycznej jako całości i integralnej części krajobrazu,
- w skali poszczególnych obiektów, w ramach istniejących zespołów.

Niezwykle istotnym celem jest ochrona dziedzictwa kulturowego oraz promocja kultury i lokalnych tradycji. Pielęgnacja folkloru, dbałość o istniejące dziedzictwo pomaga budować wewnętrzną integrację społeczną, a także spełnia ważną rolę wychowawczą.

Główne kierunki działań:

1. Ochrona i utrzymanie obiektów zabytkowych oraz przystosowania ich do nowych potrzeb w celu wzbogacenia oferty turystycznej obszaru gminy (renowacja obiektów zabytkowych).
2. Opracowanie Programu Opieki nad zabytkami.
3. Podjęcie działań ukierunkowanych na podniesienie walorów krajobrazu kulturowego i turystycznego, wykorzystanie naturalnych zasobów przyrodniczych (ścieżki dydaktyczne, szlaki turystyczne).
4. Promocja walorów przyrodniczo - krajobrazowych gminy.

9.2. Ochrona wartości w skali urbanistycznej.

Ochroną wartości w skali urbanistycznej należy objąć:

- Zespół pałacowo - parkowy w Romanowie z początku XIX (pałac, kaplica grobowa Kraszewskich, brama, park romantyczny z otoczeniem),
- Dawna cerkiew unicka, obecnie kościół par. rzym.-kat. p.w. Narodzenia NMP w Motwicy wraz z wyposażeniem wnętrza i dzwonnica stojącą po drugiej stronie drogi; także drzewostan znajdujący się

na terenie cmentarza kościelnego,

- Dawna cerkiew prawosławna, obecnie kościół rzym.-kat. p.w. Św. Mikołaja w Rozwadówce,
- Dawna cerkiew unicka obecnie kościół drewniany p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego wraz z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem w granicach cmentarza kościelnego oraz drewnianą dzwonnica w Żeszczynce.

Ochrona tych wartości powinna polegać na:

- dalszym utrzymaniu zwartości zespołu przez zatrzymanie procesów rozprzestrzeniania się zabudowy rozproszonej,
- zachowanie regionalnego charakteru budownictwa poprzez objęcie ochroną konserwatorską zwartych grup zabudowy historycznej,
- utrzymanie charakteru nowo wznoszonych obiektów w kontynuacji miejscowej tradycji,
- zachowanie skali zespołu zarówno w stosunku do otaczającego go krajobrazu jak i we wnętrzu układu.

9.3. Ochrona wartości w skali poszczególnych wsi i obiektów:

Zachowanie i utrzymanie charakteru całej substancji zabytkowej budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego w procesie przekształcania wsi polskiej, związanego ze zmianą jej podstawowych funkcji, jest trudna do wykonania.

Stąd konieczność:

- wyboru obiektów o najwyższych wartościach zabytkowych, które powinny być oddane pod opiekę konserwatorską i pozostawione w stanie niezmienionym w miejscu powstania lub przeniesiona do skansenów,
- ścisłego przestrzegania rygorów dotyczących skali i charakteru nowo wznoszonych obiektów.

Dążąc do utrzymania tradycyjnej zwartości tkanki budowlanej wsi i przeciwstawiając tendencjom powstania budownictwa bezstylowego należy:

- w pierwszej kolejności wprowadzić zabudowę w rezerwy terenowe już istniejących zespołów jako uzupełnienie i wymianę substancji budowlanej, dopiero w następnej fazie wykorzystywać obszary wolne, przeznaczone na rozwój wsi,
- wstrzymać narastające lawinowo rozprzestrzenianie się budownictwa rozproszonego,

- przy zagospodarowywaniu terenów wolnych przyjąć taką kolejność tworzenia nowych zespołów, aby utrzymać zwartość przestrzenną z zabudową istniejącą, by nie powstawały oderwane grupy czy jednostki osadnicze.

9.4. Strefy ochrony konserwatorskiej.

9.4.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Strefa ta obejmuje najwartościowsze obiekty zabytkowe gminy, wyróżniające się stanem zachowania – obejmuje :

- Zespół pałacowo - parkowy w Romanowie z początku XIX (pałac, kaplica grobowa Kraszewskich, brama, park romantyczny z otoczeniem),
- Dawna cerkiew unicka, obecnie kościół par. rzym.-kat. p.w. Narodzenia NMP w Motwicy wraz z wyposażeniem wnętrza i dzwonnica stojącą po drugiej stronie drogi; także drzewostan znajdujący się na terenie cmentarza kościelnego,
- Dawna cerkiew prawosławna, obecnie kościół rzym.-kat. p.w. Św. Mikołaja w Rozwadówce,
- Dawna cerkiew unicka obecnie kościół drewniany p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego wraz z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem w granicach cmentarza kościelnego oraz drewnianą dzwonnica w Żeszczynce.
- Cmentarz wojenny z 1915r. w Pogorzelcu wraz z otoczeniem,

W strefie tej postulaty konserwatorskie mają pierwszeństwo nad innymi.

Na obszarze strefy i w odniesieniu do obiektów indywidualnie wpisanych do rejestru wszelka działalność inwestycyjna i budowlana obejmująca m. in. prace remontowe, modernizacyjne, budowę nowych obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz prace porządkowe, wtórne podziały terenu, wycinkę drzew – wymaga pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Szczegółowe wytyczne konserwatorskie dla działań inwestycyjnych określone są przez WKZ na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji.

W strefie tej ochrona obiektów zabytkowych polega na:

- restauracji i modernizacji technicznej obiektów zabytkowych oraz obiektów o wartości kulturowej,
- usunięciu lub odpowiedniej przebudowie obiektów dysharmonizujących przestrzennie i architektonicznie,

- kształtowanie nowych elementów układu przestrzennego z uwzględnieniem jego historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły i detalu.

Na wszelkie prace przy obiekcie zabytkowym położonym w tej strefie oraz działalność inwestycyjną na jego terenie powinno być uzyskane pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

9.4.2. Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej.

Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej obejmuje teren wokół zespół kościelny w Rozwadowce (dawna cerkiew prawosławna ob. kościół paraf. Rzymskokatolicki p.w. św. Mikołaja wraz z otaczającym drzewostanem), zespół kościelny w Motwicy (kościół paraf. pw. Narodzenia NMP z drzewostanem na terenie cmentarza kościelnego oraz dzwonnica), cmentarz w Pogorzelcu, kościół paraf. Pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z otoczeniem, oraz dzwonnica, zespół pałacowy w Romanowie (pałac, grobowiec rodziny Kraszewskich oraz park z fosami), park dworski w Dębowie. W strefie tej obowiązują mniejsze rygory, niż w strefie bezpośredniej ochrony, wymagana jest jednak opinia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w przypadku realizacji nowych obiektów na terenie strefy.

- W związku z tym zabrania się wznoszenia w ich sąsiedztwie obiektów estetycznych,
- Wykluczeniu musi podlegać budownictwo wielkokubaturowe,
- Wysokość zabudowy w tej strefie powinna wynosić do 2 kondygnacji wraz z poddaszem,
- W Romanowie w strefie pośredniej ochrony konserwatorskiej wyklucza się nową zabudowę RM i MN.

W strefie tej projektowanie powinno być zgodne z wytycznymi konserwatorskimi, a projekty powinny być zaopiniowane przez władze konserwatorskie.

9.4.3. Strefa ochrony widokowej.

Proponuje się wyznaczenie tej strefy wokół terenu zespołu pałacowego rodziny Kraszewskich w Romanowie.

W strefie tej podlegają ochronie place, przebieg i parametry dróg, obiekty o dużych

wartościach architektoniczno – przestrzennych. W zakresie architektury i budownictwa nie wymaga się naśladownictwa architektury zabytkowej. Zabudowa w tej strefie ma jednak ogromny wpływ na podtrzymanie lub też osłabienie cech urbanistyczno – architektonicznych regionu. Wykluczeniu musi podlegać budownictwo wielkokubaturowe.

Strefą tą należy objąć widoki na obiekty wpisane do rejestru zabytków gminy Sosnówka. Inwestycje kubaturowe prowadzone w obrębie strefy wymagają opinii WKZ.

W strefie tej ochrona obiektów zabytkowych polega na:

- utrzymaniu otwartego charakteru tych terenów,
- konserwacji krajobrazu naturalnego – ukształtowania terenu, zieleni, a szczególnie starodrzewu,
- wprowadzeniu nowych elementów krajobrazowych, podnoszących wartość estetyczną terenu i podkreślających związek przestrzenny z założeniem urbanistycznym,
- zakazie lokalizowania na terenie założenia i w jego otoczeniu inwestycji o charakterze uciążliwym – mogących przyczynić się do zniszczenia zabytku, a także obiektów zasłaniających widok na zabytek, czy też dysharmonizujących z jego elementami,

Na wszelkie prace przy obiekcie zabytkowym położonym w tej strefie oraz działalność inwestycyjną na jego terenie powinna być uzyskana opinia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

10. Ochrona krajobrazu kulturowego.

10.1. Typologia krajobrazu.

Krajobraz kulturowy rozumiany jako wynik celowej działalności człowieka w środowisku przyrodniczym i przestrzennym powinien podlegać konserwacji, jako dobro wspólne stanowiące część cywilizacji, pamięci, wspólnej historii do przekazania przyszłym pokoleniom.

Konserwacja krajobrazu kulturowego dotyczy wartości przyrodniczych, regionalnych, ochrony wartości materialnych (obiekty, dzieła, twory), i niematerialnych (nazwy miejscowości, miejsca związane z tradycją), oraz dotyczy również zapewnienia udziału ludności miejscowej zamieszkującej dane obszary w podejmowanych przedsięwzięciach.

Ochrona krajobrazu kulturowego celowo stworzonego i zaprojektowanego przez człowieka. Do tej kategorii należą krajobrazy parkowe i ogrodowe założone w celach estetycznych, oraz związane z zespołem zabudowy o charakterze mieszkalnym lub religijnym

lub o znaczeniu historycznym. Do tego typu można zaliczyć: park dworski w Dębowie, zespół kościelny w Motwicy (kościół parafialny pw. Narodzenia NMP, drzewostan na terenie cmentarza kościelnego oraz dzwonnica), zespół pałacowy w Romanowie (pałac, grobowiec rodziny Kraszewskich oraz park otoczony fosami), dawna cerkiew prawosławna w Rozwadówce ob. kościół paraf. Rzymskokatolicki pw. św. Mikołaja wraz z otaczającym drzewostanem.

Na obszarach tych każda działalność powinna być prowadzona za pisemną zgodą WKZ, i powinna zmierzać do scalania przestrzennego i funkcjonalnego, zachowania zespołu i jego strukturalnych elementów.

Ochrona tych wartości powinna polegać na :

- Dalszym utrzymaniu zwartości zespołu przez zatrzymanie procesów rozprzestrzeniania się zabudowy rozproszonej
- Ochrona krajobrazu rozwiniętego organicznie, jako wynik dawnych pierwotnych obowiązków społecznych, gospodarczych, administracyjnych i religijnych.

Krajobraz zaliczany do tej kategorii ochrony konserwatorskiej można podzielić na dwie grupy:

- Krajobraz prastary (skamieniały, kopalny, zabytkowy, reliktowy), w którym proces ewolucji zatrzymał się w pewnym momencie w przeszłości, co mogło nastąpić w bardzo krótkim okresie czasu. Jego cechy charakterystyczne widoczne są jednak ciągle w materialnej postaci.
- Krajobraz dalej istniejący, który zachował pewną aktywną rolę we współczesnym społeczeństwie a która jest ściśle związana z tradycyjnym stylem życia i trwającym procesem ewolucji.
- Ochrona krajobrazu zabytkowego asocjatywnego, w którym występują silne asocjacje typu religijnego, artystycznego lub kulturowego z elementem przyrodniczym, przy czym nie mają tu znaczenia dowody o krajobrazie zabytkowym.

10.2. Cele ochrony krajobrazu.

Ochrona krajobrazu kulturowego ma za zadanie:

- zintegrowanie z rozwojem regionów i miejscowości z działaniami ekologicznymi oraz z konserwacją środowiska naturalnego.
- Zachowanie w krajobrazie kulturowym wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz różnorodności treści historycznych, materialnych i duchownych dla: przekazu rodzimych, regionalnych i narodowych tradycji; ochrony przedmiotu badań naukowych w dziedzinie nauk przyrodniczych, geograficznych, historycznych, filozoficznych i estetycznych; edukacji społecznej.
- Konserwacji krajobrazu jako dobra wspólnego stanowiącego część cywilizacji, pamięci, wspólnej historii do przekazania przyszłym pokoleniom.

10.3. Zasady konserwacji krajobrazu kulturowego.

- Konserwacja powinna stanowić integralną część ogólnej polityki rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Powinna być jasno określona na wszystkich szczeblach planowania regionalnego, urbanistycznego, architektonicznego i w dziedzinie ochrony środowiska.
- Krajobraz ma charakter interdyscyplinarny i wymaga uczestnictwa wielu różnych specjalizacji w celu jego rozpoznania, określenia jego zasobów i metod jego ochrony.
- Krajobraz jest niepodzielny i powinno się wypracować właściwe prawa jego ochrony dla uniknięcia nakładania się kompetencji różnych służb nadzorujących zarządzanie krajobrazem.
- Przedmiotem ochrony jest zarówno sam krajobraz, jak i ludzie, którzy go zamieszkują a także ich potrzeby życiowe. Ochrona krajobrazu powinna łączyć się z jednocześnie utworzonym statusem społeczno-ekonomicznym dla danego regionu (co przejawia się w ulgach podatkowych prywatnych i przedsiębiorstw lub w dotacjach rządowych lub samorządowych).

10.4. Kierunki ochrony kulturowo-krajobrazowej.

Strefa ochrony kulturowo-krajobrazowej obejmuje większość istniejących na terenie gminy układów wsi o wyraźnie zarysowanej tożsamości kulturowej, harmonijnie wpisanej w naturalny krajobraz. W celu zachowania i podkreślenia tożsamości kulturowej tejże strefy, jak

i ochrony krajobrazu należy:

- a) Zachować istniejące obszary zabudowy wsi
- b) Zachować istniejącą wartościową zabudowę wraz z jej otoczeniem (układ działek, sposób ich zagospodarowania, istniejącą zielenią).
- c) Zachować istniejącą małą architekturę – kapliczek, krzyży i świątków przydrożnych.
- d) Ustanowić lokalne (gminne) wytyczne dotyczące form architektonicznych nowej zabudowy.
- e) Nowa zabudowa powinna być kształtowana w harmonii z tradycyjnym krajobrazem kulturowym gminy.
- f) Należy zachować relikty zabudowy drewnianej (historycznej). Na rozległych obszarach gminy poza wyznaczonymi strefami ochronnymi zasady kształtowania zabudowy mogą być mniej rygorystyczne.
- g) Istotne jest uwzględnienie zasady harmonijnego kształtowania krajobrazu kulturowego. Ewentualne nowe inwestycje mogące zakłócić harmonię, muszą być lokalizowane w miejscach nie eksponowanych, a w ich zagospodarowaniu należy uwzględnić sposób wpisania w otaczający pejzaż (np. obsadzenie komponowaną zielenią).

Do wartości kulturowych (nasycenie drewnianym budownictwem, krzyże, kapliczki) dołącza się tu również wpisanie w mało przekształcony krajobraz równinny. Strefa planistycznej ochrony konserwatorskiej łączy się tu z ochroną krajobrazu naturalnego.

10.5. Stanowiska archeologiczne.

Zachowały się stanowiska archeologiczne wyszczególnione w „Uwarunkowaniach”. Konieczne jest kontynuowanie badań w ramach AZP oraz uzupełnienie ewidencji o stanowiska odkrywane przypadkowo (głównie w trakcie prowadzenia inwestycji budowlanych). Ewentualne znaleziska należy zgłaszać do służb konserwatorskich.

10.6. Strefa ochrony stanowisk archeologicznych.

Ochronie podlegają stanowiska archeologiczne wyszczególnione w „Uwarunkowaniach” niniejszego „Studium ...”.

Stanowiska zgrupowane w tych strefach posiadają duże walory poznawcze.

W obrębie tej strefy obowiązują zapisy:

- wszelkie zamierzenia dotyczące zagospodarowania związanego z pracami ziemnymi

tych tref należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na etapie koncepcji, wszelkie konieczne prace ziemne na tym obszarze wymagają zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

- wszelkie konieczne prace ziemne prowadzone w obrębie stanowiska wymagają przeprowadzenia przedinwestycyjnych badań archeologicznych lub nadzoru archeologicznego w zależności od wytycznych konserwatorskich.

10.7. Strefa obserwacji archeologicznej.

Strefą tą objęto tereny o dużym skupisku istniejących stanowisk archeologicznych, jak również tereny domniemanych stanowisk archeologicznych wzdłuż dolin cieków wodnych wraz z ich stokami.

Konieczne jest kontynuowanie badań w ramach AZP oraz uzupełnienie ewidencji o stanowiska odkrywane przypadkowo (głównie w trakcie prowadzenia inwestycji budowlanych).

Ewentualne znaleziska należy zgłaszać do służb konserwatorskich.

W obrębie tej strefy obowiązują zapisy:

- Ochronie konserwatorskiej podlegają obszary o dużym nasyceniu znaleziskami archeologicznymi i stanowiska archeologiczne na obszarze gminy, oznaczone na rysunku planu.
- W przypadku natrafienia podczas prac ziemnych na ślady archeologiczne należy powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i umożliwić podjęcie badań archeologicznych, przed przystąpieniem do dalszych prac inwestycyjnych.
- Wszelkie zamierzenia inwestycyjne na tych obszarach m.in. związane z budową nowych budynków i inwestycji liniowych (dróg, sieci, melioracji, infrastruktury technicznej), którym towarzyszą prace ziemne i przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu oraz kopalnie surowców mineralnych i budowa stawów hodowlanych – muszą być zgłaszane do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu uzyskania warunków i wytycznych konserwatorskich.

10.8. Kierunki działań w zakresie dóbr kultury.

Konieczność zachowania zasobów kulturowych objętych ochroną prawną (ustanowione

strefy ochrony konserwatorskiej), przy jednoczesnym zagrożeniu wynikającym z:

- zachodzących przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej obszarów wiejskich,
 - niekorzystnych tendencji w przekształcaniu zabudowy wsi,
 - obecnie małej wartości użytkowej i technicznej wielu cennych obiektów zabytkowych powodujące przekształcenie tych obiektów bez zachowania wymogów wynikających z ich ochrony;
 - podnoszenie atrakcyjności przestrzeni publicznej, która stanowiłaby podstawy dla kształtowania wizerunku poszczególnych wsi,
- opracowanie „Studium wartości kulturowych gminy Sosnówka”.

11. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb.

11.1. Tendencje demograficzne

Wariantowe prognozy demograficzne gminy Sosnówka.

Analiza dotychczasowych zjawisk demograficznych oraz zakładane perspektywy rozwojowe gminy dają podstawę do następującej hipotezy wzrostu ludności gminy:

Wariant I – umiarkowany (średni przyrost ludności 5 osób rocznie, zahamowanie ujemnego salda przyrostu naturalnego i migracji).

Lata	2012	2022	2032	2042
Ludność	2727	2732	2739	2746

Wariant II – dynamiczny (średni przyrost ludności 10 osób rocznie)

Lata	2012	2022	2032	2042
Ludność	2727	2737	2747	2757

11.2. Kierunki przekształceń i rozwoju układu osadniczego

Charakterystyczną cechą terenów wiejskich gminy Sosnówka jest występująca prawie we wszystkich wsiach zabudowa mieszkaniowa wraz z budynkami rolniczymi. Domy jednorodzinne bez zagród, mają układ rozproszony i występują sporadycznie, towarzyszą im niewielkie działki, na których są usytuowane niewielkie budynki gospodarcze, ogródki warzywne i kwiatowe.

W zakresie osadnictwa, jako wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy ustala się:

- dla terenów położonych w granicach zabudowy wsi oraz istniejących terenów zainwestowanych położonych poza granicami:
 - adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
 - rozwój mieszkalnictwa, usług i przemysłu na terenach wskazanych do zainwestowania,
 - formę obiektów zgodną z kanonami architektury regionalnej,
 - nie rozpraszanie zabudowy poza tereny jednostek osadniczych,
 - utrzymanie „ażurowości” zabudowy w obrębie jednostek osadniczych zwłaszcza w dolinach rzecznych (pozostawienie wolnych nie wygrodzonych przestrzeni pomiędzy zabudową),
 - wyposażenie terenów w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie porządkowanie gospodarki ściekowej,
 - dostosowanie do celów agroturystyki,
- dla obszarów rolniczo – rekreacyjnych:
 - rozwój zabudowy mieszkaniowej i usług nastawionych na obsługę rolniczej i turystyczno-wypoczynkowej funkcji,
 - porządkowanie, wymianę i przekształcenie istniejącej zabudowy siedliskowej dla stworzenia bazy wypoczynku agroturystycznego,
 - wyposażenie w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie gospodarki ściekowej.

- w stosunku do istniejącej zabudowy kolonijnej:
 - adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkalnictwa z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
 - lokalizowanie nowych siedlisk tylko w przypadkach ekonomicznie uzasadnionych
(z wyłączeniem terenów specjalnych - chronionych),
 - dopuszcza się możliwość realizacji wielkotowarowych ferm hodowlanych ze względu na ich znaczną uciążliwość i trudności w zachowaniu wymaganych odległości od obiektów chronionych m. in. terenów zabudowy zagrodowej,
 - przekształcenie i przebudowa istniejącej zabudowy siedliskowej celem dostosowania do agroturystyki.

11.3. Kierunki przekształceń i rozwoju usług – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W stosunku do terenów **usług oświaty, kultury, usług zdrowia, usług sportu, usług handlu, rzemiosła usługowego, terenów administracji, usług turystyki, gastronomii oraz urządzeń usługowych rolnictwa** zakłada się:

- adaptację istniejącej zabudowy z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy wraz z możliwością zmiany sposobu użytkowania,
- tereny położone w obrębie stref konserwatorskich podlegają rygorom wynikającym z ustawy o ochronie dóbr kultury, tj. wszelkie działania należy uzgodnić z WKZ – dotyczy to również zmiany sposobu użytkowania,
- wysokość obiektów usługowych winna być dostosowana do otaczającej zabudowy.

11.4. Kierunki i zadania rozwoju ekonomicznego

Kierunki rozwoju przemysłu, rzemiosła produkcyjnego, składowania, budownictwa i transportu.

Adaptuje się istniejące zakłady przemysłowo-składowe z możliwością:

- rozbudowy, przebudowy i wymiany,
- zmiany funkcji użytkowania.

Zaleca się szczególnie:

- prowadzenie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej w aspekcie ochrony środowiska,
- racjonalne wykorzystanie terenu pod produkcję i składy,
- prowadzenie właściwej gospodarki odpadami,
- ustalenie stref uciążliwości poszczególnych zakładów produkcyjnych.

12. Kierunki i zadania rozwoju komunikacji – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

12.1. Układ drogowy

Kluczowym celem strategicznym Sosnowki jest uzyskanie poziomu infrastruktury technicznej zwiększającej atrakcyjność gminy i wspierającą jej rozwój gospodarczy. Przez północną część Gminy Sosnowka przebiega droga krajowa nr 63 Radzyń Podlaski- Sławatycze. Tak dogodne położenie komunikacyjne gminy jest szansą na jej rozwój gospodarczy, na współpracę i wymianę handlową pomiędzy Wschodnią a Zachodnią częścią Europy. Transeuropejskie położenie gminy będzie wykorzystane gdy gmina będzie miała odpowiednią jakość dróg lokalnych dla ułatwienia funkcjonowania przedsiębiorstw oraz zachęcania do przyjazdu turystów. Obecnie jedną z podstawowych barier w rozwoju gminy jest słaba infrastruktura drogowa, co wpływa na niską jakość życia mieszkańców, a także na małą ilość przedsiębiorstw. Zarówno system komunikacji drogowej w zakresie powiązań lokalnych, jak i regionalnych wymaga rozbudowy lub modernizacji. Głównie jakość nawierzchni dróg jest bardzo niska, przez co nie spełnia zakładanych potrzeb. Wymagań nie spełnia także istniejąca infrastruktura okołodrogowa.

Część ciągów komunikacyjnych nie posiada poboczy, chodników, oświetlenia. Sytuacja ta powoduje szereg zagrożeń zwłaszcza dla pieszych poruszających się po drodze po zmroku oraz dla dzieci. Koszty bieżącego utrzymania dróg gminnych są zbyt wysokie w stosunku do możliwości budżetu gminy, co powoduje co roczne pogarszanie się stanu technicznego dróg. Realizacja potrzeb modernizacyjnych ogranicza się do wybranych zadań, które w większości mają charakter jedynie remontowy.

Układ drogowy gminy Sosnówka funkcjonuje w oparciu o następujące kategorie dróg:

- **droga wojewódzka Nr 806 klasy G** – zapewniająca połączenie w obszarze rejonu, województwa oraz między powiatami,
- **drogi powiatowe** – zapewniające połączenie między powiatami i gminami oraz wewnątrz gminy,
- **drogi gminne** – zapewniające powiązania lokalne wewnątrz gminy.

Uzupełnieniem dróg gminnych będą istniejące drogi wiejskie – drogi wewnętrzne zapewniające dojazd do pól, które w „Studium” nie są wykazane.

W ramach przewidzianego ruchu turystycznego w „Studium” wydzielono trasę rowerową.

Na drogach gminnych i wewnętrznych zakłada się, że będzie odbywał się ruch rowerowy i pieszy, łącznie z ruchem kołowym.

Dla poszczególnych kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w warunkach technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Dla obszaru gminy komunikacją zbiorową będzie sieć linii autobusowych oraz minibusów.

12.1.1. Droga krajowa

Przez gminę Sosnówka przebiega droga krajowa Nr 63 klasy G (główna) Radzyń Podlaski – Sławatycze, o długości 12,312 km i nawierzchni twardej. Planowane jest podwyższenie klasy tej drogi do GP (główna ruchu przyspieszonego).

Mając na uwadze w/w planowane podwyższenie klasy drogi nr 63, jej przebieg do przejścia granicznego w Sławatyczach oraz fakt, że jest to droga umożliwiająca komunikację ruchu tranzytowego oraz lokalnego z centralną i zachodnią Polską, w opinii GDDKiA Oddział w Lublinie szerokość tej drogi w liniach rozgraniczających powinna zostać zwiększona do min. 40 m. Minimalna szerokość w liniach rozgraniczających drogi klasy G i GP (25 m), zgodna z § ust. 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakimi powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 1999r. nr 43 poz 430), przy obecnych parametrach technicznych i bezpieczeństwa ruchu, które są wymagane dla dróg krajowych, jest niewystarczająca.

Szerokości rezerwowanych pasów drogowych (w liniach rozgraniczających – regulacyjnych) umożliwiać powinny budowę (modernizację) w/w drogi w pełnych parametrach technicznych wymaganych dla odpowiedniej klasy wraz z budową węzłów, skrzyżowań i przejazdów drogowych, realizację dróg zbiorczych (towarzyszących) przy drogach o ograniczonej dostępności (drogi klasy GP i S), budowę ciągów ruchu pieszego poza koroną drogi w terenach zabudowy oraz wykonanie optymalnego systemu odwodnienia dróg obejmującego także urządzenia służące odprowadzeniu wód z pasa drogowego.

Dla tej kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

12.1.2. Drogi powiatowe

Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy Sosnówka wynosi 61,14 km, wykaz tych dróg przedstawiono w poniższej tabeli.

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość w km na terenie gminy			Klasa drogi
		Ogółem	Twarda	Gruntowa	
1085 L	Od drogi Przechód - Aleksandrów	2,56	2,56	-	Z
1086 L	Od drogi Mazanówka - Romanów	7,09	7,09	-	L
1091 L	Od drogi 63 Sosnówka - Hanna	11,38	11,38	-	Z
1095 L	Hanna - Mosty - Jabłoń - Rudno	0,93	0,93	-	G
1085 L	Aleksandrów - Sosnówka - Dębów	14,07	14,07	-	Z
1084 L	Stasiówka - Żeszczynka - Motwica	14,14	9,06	5,08	L
1093 L	Romanów - Motwica	5,43	2,73	2,70	L
1094 L	Pogorzelec - Holeszów	2,71	1,43	1,28	L
1092 L	Wygnanek - Janówka	2,79	0,00	2,79	L

Klasy „L” o szerokości w liniach rozgraniczających w terenie zabudowanym 12 m,

poza terenem zabudowy 15 m.

Minimalna odległość obiektów budowlanych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynosi:

- w terenie zabudowanym – 8 m,
- poza terenem zabudowy – 20 m.

Dla tej kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

12.1.3. Drogi gminne

Klasy „L” o szerokości w liniach rozgraniczających w terenie zabudowanym 12 m, poza terenem zabudowy 15 m,

- przednia linia zabudowy na terenie zabudowy min. 6 m od zewnętrznej krawędzi jezdni,
- poza terenem zabudowanym 15 m od zewnętrznej krawędzi jezdni.

Dla tej kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w warunkach technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Wykaz dróg gminnych na terenie gminy

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość w km na terenie gminy		
		Ogółem	Twarda	Gruntowa
1085 L	Od drogi Przechód - Aleksandrów	2,56	2,56	-
1086 L	Od drogi Mazanówka - Romanów	7,09	7,09	-
1091 L	Od drogi 63 Sosnówka - Hanna	11,38	11,38	-
1095 L	Hanna - Mosty - Jabłoń - Rudno	0,93	0,93	-
1085 L	Aleksandrów - Sosnówka - Dębów	14,07	14,07	-
1084 L	Stasiówka - Żeszczynka - Motwica	14,14	9,06	5,08
1093 L	Romanów - Motwica	5,43	2,73	2,70
1094 L	Pogorzelec - Holeszów	2,71	1,43	1,28
1092 L	Wyganka - Janówka	2,79	0,00	2,79

12.1.4. Drogi dojazdowe.

W rysunku „Studium ...” nie pokazano dróg dojazdowych ale zakłada się możliwość ich realizacji w ekonomicznie i organizacyjnie uzasadnionych przypadkach. Ich szerokość w liniach rozgraniczających ustala się na 4 – 6 m.

12.1.5. Szlaki rowerowe.

W „Studium ...” zaproponowano przebieg projektowanego szlaku rowerowego. Gmina Sosnówka z gminą Wisznice tworzy projekt szlaku rowerowego śladami J.I. Kraszewskiego. Na załączniku graficznym wyznaczono jego przebieg.

12.2. Kierunki działania

- modernizacja, przebudowa i budowa dróg celem osiągnięcia ich parametrów do zakładanych kategorii dróg,
- realizacja układu komunikacyjnego przy respektowaniu zasad ochrony środowiska (pasy ochronne zieleni niskiej i wysokiej, miejsca parkingowe).

13. Kierunki działania w dziedzinie gospodarki odpadami

13.1. Działania zapobiegania powstawaniu odpadów i minimalizacji ilości odpadów.

Zadaniem priorytetowym w gospodarce odpadami jest podjęcie działań zmierzających do ograniczenia ilości powstających odpadów. Jest to obowiązek zarówno producentów, jak i konsumentów. Także władze lokalne są odpowiedzialne za zapobieganie i minimalizację ilości odpadów na danym terenie. Ważne staje się więc rozważne i planowe kształtowanie polityki proekologicznej w tym kierunku. Aby można było skutecznie przeciwdziałać coraz większej ilości produkowanych odpadów należy przede wszystkim zadbać o odpowiedni poziom świadomości ekologicznej mieszkańców. Konieczna jest więc akcja informacyjno –

edukacyjna. Ma ona zachęcić do:

- kupowania produktów:
- w minimalnej ilości opakowań,
- w opakowaniach wielokrotnego użytku,
- w opakowaniach łatwo poddawanych recyklingowi np. szklanych butelkach,
- lepszej jakości, trwalszych, o dłuższym czasie przydatności użytkowej (produkty takie kupowane są rzadziej, dzięki czemu powstaje mniej odpadów),
- promowania sieci informatycznych oraz zachęć do oszczędnego gospodarowania materiałami w miejscach pracy np. maksymalne wykorzystanie papieru w biurach i urzędach,
- korzystania z nowości technologicznych przez mieszkańców gminy np. zakładania przydomowych kompostowni.

Należy także podjąć działania organizacyjne, które stworzą pewien system gospodarowania odpadami. U jego podstaw leży wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów.

13.2. Działania w zakresie zbierania i transportu poszczególnych rodzajów odpadów

Zgodnie z ustawą. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* gminy są zobowiązane do organizowania selektywnej zbiórki odpadów, segregacji oraz magazynowania odpadów komunalnych przydatnych do odzysku oraz do zapewnienia systemu zorganizowanego gromadzenia i wywozu tychże odpadów.

W nawiązaniu do tych wymogów w gminie Sosnówka funkcjonuje zorganizowany system zbiórki odpadów komunalnych. Jednocześnie projektowana jest selektywna zbiórka odpadów. Może ona być realizowana poprzez wybór jednego z poniższych sposobów gromadzenia odpadów.

- Selektywna zbiórka „u źródła” – jest to najbardziej efektywny sposób zbierania odpadów. Jednocześnie jest to najtrudniejsza forma selektywnej zbiórki, która obejmuje indywidualne selektywne gromadzenie odpadów na każdej posesji. Trudności tego typu gromadzenia odpadów wiążą się z:
- zaopatrzeniem każdego gospodarstwa domowego w zestaw pojemników, bądź worków foliowych do gromadzenia poszczególnych rodzajów odpadów (makulatury, szkła, plastiku, pozostałych odpadów),
- z koniecznością rozbudowy systemu odbioru i transportu odpadów oraz dostarczania

ich do odpowiednich miejsc odzysku lub unieszkodliwiania, które często znajdują się w znacznej odległości od miejsc objętych zbiórką,

- z małą świadomością ekologiczną mieszkańców (taki sposób segregacji wymaga dużej dyscypliny społecznej).
- Kontenery ustawiane w sąsiedztwie („centra zbiórki”) – jest to najprostszy system polegający na ustawieniu w ogólnodostępnych miejscach oznakowanych pojemników, najczęściej o dużej pojemności. Przyjmuje się, że każdy punkt tego systemu powinien obsługiwać 500 – 1000 mieszkańców, ale jego zasięg nie powinien przekraczać 200 m. Za regularne opróżnianie pojemników odpowiedzialna jest jednostka, która zajmuje się jednocześnie zbytem odpadów.
- Zbiornicze punkty selektywnego gromadzenia („centra recyklingu”) – są to strzeżone ogrodzone miejsca, z wieloma kontenerami i pojemnikami, które przeznaczone są do obsługi znacznego terenu (10 – 25 tys. gospodarstw). Do takich punktów mieszkańcy sami przywożą odpady różnego rodzaju.
- Zakłady segregacji, które zajmują się wydzieleniem z suchej masy odpadów (tzn. pozbawionych u źródła substancji organicznych) tych materiałów, które mogą być bądź to ponownie wykorzystane (butelki szklane), bądź odzyskiwane (papier, stłuczka szklana), bądź też przekształcone w inny produkt w procesach kompostowania, fermentacji beztlenowej, spalania.

Spośród wymienionych sposobów zbierania na terenie gminy Sosnówka funkcjonuje zbiórka „w sąsiedztwie”. Na terenie gminy nie ma wysypiska śmieci. Gospodarka odpadami zorganizowana jest w formie zbiórki śmieci do kontenerów, które rozlokowane są we wszystkich miejscowościach gminy. Odpady usuwane są przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej we Włodawie. Odpady segregowane zgodnie z zawartą umową odbierane są przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej we Włodawie. Nieczystości płynne wywożone są na oczyszczalnię ścieków w Hanni lub Wisznicach. Dla zminimalizowania ilości odpadów prowadzi się segregację szkła, plastiku i tektury.

Lokalizacja pojemników do zbiórki odpadów komunalnych:

Lp.	Miejscowość	Typ pojemnika	Ilość pojemników
1	Żeszczynka	KP - 7 Pojemnik na surowce wtórne	2 3

2	Sapiehów	KP - 7	1
3	Przechód	KP - 7	1
4	Lipinki	KP - 7	1
5	Wygnańka	KP - 7	1
6	Romanów	KP - 7	1
7	Czeputka	KP - 7	1
8	Sosnowka	KP - 7 Pojemnik na surowce wtórne	2 3
9	Motwica	KP - 7 Pojemnik na surowce wtórne	2 3
10	Pogorzelec	KP - 7	1
11	Dębów	KP - 7	1
12	Rozwadówka Wieś	KP - 7 Pojemnik na surowce wtórne	2 3
13	Rozwadówka Folwark	KP - 7	1

W przypadku makulatury nie planuje się organizowania oddzielnej zbiórki, gdyż ze względu na małą ilość odpadów z papieru lub tektury, dostarczanych dotąd na wysypisko zbiórka taka byłaby nieuzasadniona organizacyjnie i ekonomicznie. Inne grupy odpadów, dla których wskazane jest selektywne gromadzenie to:

- odpady niebezpieczne: baterie i akumulatory, zużyte źródła światła zawierające rtęć (głównie świetlówki), przepracowane oleje, opakowania po środkach ochrony roślin i odpady agrochemikaliów, odpady medyczne i weterynaryjne
- odpady uciążliwe, inne niż niebezpieczne: odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych, odpady wielkogabarytowe, złom metalowy

Źródłem finansowania Planu gospodarki odpadami obok budżetu gminy będą środki pozyskane z funduszy krajowych oraz z funduszy strukturalnych.

Największą instytucją w Polsce zajmującą się współfinansowaniem inwestycji służących ochronie środowiska jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dotacje udzielane są m.in. na: przedsięwzięcia związane z wdrażaniem nowych technologii o dużym stopniu ryzyka lub o eksperymentalnym charakterze, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom, prace projektowe i studialne i wiele innych dziedzin. Uwzględniana jest skala i wielkość planowanych działań, stąd ograniczony dostęp samorządów gminnych do tego źródła finansowania.

Najczęstszym źródłem finansowania są dotacje i pożyczki z Wojewódzkiego

13.3. Monitoring wdrażania planu i przewidywane działania aktualizacyjne

W celu zapewnienia właściwej realizacji zadań zawartych w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami należy systematycznie kontrolować zakres podejmowanych działań. Dzięki temu można będzie określić ich skuteczność w osiąganiu założonych celów. Monitoring wdrażania planu umożliwi jego ewentualną aktualizację w przypadku, gdy podejmowane działania nie przyniosą spodziewanych efektów lub możliwość realizacji zadań będzie w jakimś stopniu ograniczona.

Monitoringiem należy objąć:

- skuteczność prowadzonych działań zmierzających do ograniczenia ilości odpadów produkowanych oraz ich odzysku i unieszkodliwiania,
- skuteczność egzekwowania prawa lokalnego dotyczącego gospodarki odpadami,
- zgodność działań z harmonogramem,
- nakłady na realizację kolejnych zadań,
- osiągnięte efekty ekonomiczne i ekologiczne.

Ponadto kontroli powinny podlegać wszystkie instalacje związane z gospodarowaniem odpadami oraz jednostki działające w dziedzinie zbierania, transportu i unieszkodliwiania odpadów.

Zgodnie z wymogami ustawy o odpadach (art. 14 ust. 13) organ wykonawczy ma obowiązek przedstawić radzie gminy sprawozdanie z realizacji Gminnego planu gospodarki odpadami nie rzadziej, niż co dwa lata. Postuluje się jednak, aby takie sprawozdanie sporządzać każdego roku.

Monitoring wdrażania planu umożliwi aktualizację planu w terminie ustawowym, tj. co 4 lata, bądź też częściej, w razie zaistniałej potrzeby, dzięki czemu przyczyni się do polepszenia warunków gospodarowania odpadami.

14. Kierunki rozwoju elektroenergetyki – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

14.1. Zagospodarowanie terenów w strefach ochronnych sieci elektroenergetycznych.

1. Ustalenia podstawowe.

1) Strefy ochronne sieci elektroenergetycznych.

Polityka przestrzenna.

- 1) Wszelkie działania inwestycyjne w obrębie stref ochronnych należy uzgodnić z właściwym zakładem i rejonem energetycznym.
- 2) Istniejące i nowe urządzenia elektroenergetyczne znajdujące się w terenach, których przeznaczenie ulega zmianie muszą odpowiadać normom i przepisom ochrony przeciwporażeniowej zgodnie z nowym przeznaczeniem terenu.
- 3) W pasach napowietrznych linii elektroenergetycznych tereny zielone winny być zagospodarowane zielenią niską.
- 4) Zaleca się wykorzystanie potencjalnych możliwości zastosowania źródeł kogeneracji rozproszonej w obiektach typu: szkoły, ośrodki zdrowia, urzędy, wysypiska śmieci - celem łącznej produkcji ciepła i energii elektrycznej.
- 5) Moc przyłączeniowa dla Podmiotów przyłączanych wynika z umów o sprzedaż energii elektrycznej i świadczenie usług przesyłowych a dla nowych odbiorców ze zgłoszonej we wnioskach o przyłączenie mocy przyłączeniowej.
- 6) Przy planowaniu terenów pod infrastrukturę elektroenergetyczną dla stacji wewnętrznych należy przewidzieć teren o wymiarach 6x5 m z możliwością dojazdu specjalistycznego sprzętu do obsługi w/w urządzeń. Istnieje też możliwość lokalizacji napowietrznych stacji transformatorowych.
- 7) Do obliczeń sieciowych należy stosować aktualnie obowiązujące współczynniki jednoczesności.
- 8) Odległość zabudowy od elektroenergetycznych linii napowietrznych określa norma

PN-E-05100-1, od elektroenergetycznych linii kablowych norma PN-76-E-05125, dla linii napowietrznych norma PN- EN 50341-1.

– Dla linii SN występują strefy ograniczonej zabudowy, przypadki zbliżeń i krzyżowań należy uzgadniać indywidualnie we właściwym zakładzie energetycznym.

- 9) Dostarczenie energii elektrycznej dla projektowanej zabudowy będzie możliwe po wybudowaniu odpowiednich urządzeń zasilających - szczegółowe warunki przyłączenia zostaną określone przez właściwy zakład energetyczny po wystąpieniu inwestora z wnioskiem o określenie warunków przyłączenia.
- 10) Zagospodarowanie terenu należy wykonać w sposób nie kolidujący z istniejącymi urządzeniami elektroenergetycznymi.
- 11) Usunięcie kolizji istniejących urządzeń elektroenergetycznych z planowanym zagospodarowaniem terenu odbywać się będzie kosztem i staraniem Inwestora projektowanej zabudowy według odpowiedniego porozumienia lub umowy zawartej z właścicielem sieci elektroenergetycznej.
- 12) Wykonanie potrzebnych obostrzeń oraz ochrony przeciwpożarowej na napowietrznych sieciach elektroenergetycznych w miejscach skrzyżowań tego wymagających, powstałych w wyniku zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego odbywać się będzie jak w p.12.
- 13) Przyłączenie do sieci elektroenergetycznej planowanych obiektów (nieruchomości) lub zwiększenie mocy elektrycznej do istniejących, nastąpi zgodnie z ustawą Prawo energetyczne gdy spełnione będą warunki techniczne i ekonomiczne przyłączenia oraz dostarczania energii elektrycznej na podstawie stosownej umowy z właścicielem sieci po zrealizowaniu określonych przez niego warunków przyłączenia.
- 14) Dla potrzeb przyłączania nowych odbiorców, wzrostu zapotrzebowania na moc i energię elektryczną, modernizacji istniejących sieci elektroenergetycznych należy przewidzieć możliwość budowy linii średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych 15/0,4 kV.
- 15) Należy uwzględnić możliwość wydzielenia nowych terenów pod realizację stacji, dopuścić realizację stacji transformatorowych w odległości 1,5m od granicy sąsiedniej działki przy ścianach stacji bez otworów drzwiowych i wentylacyjnych.

- 16) Budowa wewnętrznych stacji transformatorowych, winna być zlokalizowana na gruncie o uregulowanym stosunku prawnym w miejscu określonym m.in. wymogami technicznymi, z dostępem do drogi i możliwością dojazdu sprzętu ciężkiego.
- 17) Lokalizacja elektroenergetycznych linii kablowych wraz ze złączami należy przewidywać w zarezerwowanych w ww. Studium pasach technologicznych. Szerokość pasów technologicznych z infrastrukturą elektroenergetyczną powinna wynosić min. 1 m. W pasach technologicznych z infrastrukturą elektroenergetyczną nie wolno sadzić drzew, budować obiektów oraz składować materiałów. Powinien to być teren dostępny dla służb eksploatacyjnych, z możliwością dojazdu.
- 18) W planowanej zabudowie należy uwzględnić strefy ochronne pod istniejącymi i przewidywanymi liniami napowietrznymi średniego i wysokiego napięcia. Zabudowa w obszarze strefy ochronnej pod liniami napowietrznymi jest możliwa pod warunkiem spełnienia wymagań obowiązujących przepisów i uzgodnienia z właścicielem sieci.
- 19) Strefy ochronne – ograniczeń w sposobie użytkowania terenu – pod liniami napowietrznymi średnich napięć powinny wynosić 15 m (po 7,5m od osi linii, po obu jej stronach) a dla linii WN 40m (po 20 m od osi linii po obu stronach).
- 20) Realizacja (rezerwacja terenu i budowa) urządzeń elektroenergetycznych do połączenia urządzeń wytwórczych z siecią przedsiębiorstwa energetycznego leży w gestii inwestora tych urządzeń.

Jednocześnie informujemy, że w przypadku przyłączania do sieci elektroenergetycznej źródeł wytwórczych o dużych łącznych mocach wytwórczych m.in. farm wiatrowych, w sporządzanych warunkach przyłączenia (wg. p. 14) miejscem rozgraniczenia własności instalacji i sieci elektroenergetycznych będą urządzenia rozdzielni WN w istniejących stacjach WN/SN. Wobec powyższego, może zachodzić konieczność lokalizacji i budowy, przez inwestora elektrowni, linii WN jak również stacji WN/SN.

- 21) Przy zalesieniach i zadrzewieniach na terenie planowanej zabudowy, należy zachować wymagane przepisami odległości gałęzi i drzew od urządzeń linii elektroenergetycznych.
- 22) Realizacja (rezerwacja terenu i budowa) urządzeń elektroenergetycznych do połączenia urządzeń wytwórczych z siecią przedsiębiorstwa energetycznego leży w gestii inwestora tych urządzeń.
- 23) W przypadku przyłączania do sieci elektroenergetycznej źródeł wytwórczych o

dużych łącznych mocach wytwórczych m.in. Farm wiatrowych, w sporządzanych warunkach przyłączenia (wg. P. 22) miejscem rozgraniczenia własności instalacji i sieci elektroenergetycznych będą urządzenia rozdzielni WN w istniejących stacjach WN/SN. Wobec powyższego, może zachodzić konieczność lokalizacji i budowy, linii WN jak również stacji WN/SN.

- 24) Obecnie nie opracowano w Polskich Normach wymagań, co do odległości elektroenergetycznych linii napowietrznych od turbin wiatrowych. Obecne wymagania PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin są opracowane na podstawie Niemieckiej Normy i doświadczeń innych Operatorów Sieci.

Wzdłuż trasy linii elektroenergetycznej o napięciu do 45 kV należy wyznaczyć pas techniczny, w którym, przy dowolnym stanie pracy siłowni wiatrowej, nie może znaleźć się jakikolwiek jej element (w szczególności łopaty siłowni). Szerokość pasów technicznych dla linii NN (do 1 kV) wynosi 20 m (linia jednotorowa), 25 m (linia dwutorowa). Szerokość pasów technicznych dla linii SN do 45kV wynosi 25 m (linia jednotorowa) i 30 m (linia dwutorowa).

W przypadku linii o napięciu powyżej 45 kV wymagana odległość posadowienia siłowni wiatrowej od skrajnego przewodu powinna być większa niż potrójna wartość średnicy (w metrach) koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej. W uzasadnionych obliczeniach przypadkach odległości podane powyżej należy powiększyć o odległości wynikające z wpływu nieuporządkowanego przepływu powietrza (turbulencje) na drgania przewodów linii napowietrznych.

3. Obowiązujące normy i zarządzenia.

- PN - E- 05100-1 z 1998 roku (odl. zabudowy od elektroenergetycznych linii na powietrznych).
- PN - 76/E- 05125 (odl. zabudowy od elektroenergetycznych linii kablowych),
- PN-EN 50341-1 (dla linii napowietrznych),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 06 luty 2003 [Dz. U. 03 nr 47 poz. 401],
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października (Dz. U. nr 192, poz. 1882 i

1883) oraz [Dz. U. 03 nr 120 poz. 1126].

- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony przed promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, dopuszczalnych poziomów promieniowania w środowisku oraz wymagań przy wykonywaniu pomiarów kontrolnych promieniowania.
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, póź. 348 z późn. zm. oraz rozporządzeniami wykonawczymi).
 - strefa linii napowietrznych 15kV: 6m od osi słupa,
 - strefa linii napowietrznej 110kV - zasięg maksymalny: 30m od osi słupa.

15. Odnawialne źródła energii.

Rozwój energetyki odnawialnej ma istotne znaczenie dla realizacji podstawowych celów polityki energetycznej. Promowanie wykorzystania OZE pozwala na zwiększenie stopnia dywersyfikacji nośników energii oraz stworzenie warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach. Wśród zasobów energetycznych poszczególnych rodzajów energii oraz możliwości ich wykorzystania zauważa się, że największe możliwości do wykorzystania i rozwoju będzie miała energetyka oparta na biomasie, następnie energetyka wiatrowa i energetyce słonecznej. Mniejsze natomiast możliwości rozwoju posiada energetyka wodna ze względu na niewielkie ilości zasobów wodnych możliwych do wykorzystania energetycznego. Niezbędne będzie jednak wsparcie finansowe tego sektora energetyki, bez którego trudno jej będzie konkurować z energetyką konwencjonalną.

Gmina Sosnówka posiada znaczne zasoby energii odnawialnej możliwe do wykorzystania, głównie w energetyce rozproszonej. Największy potencjał energii odnawialnej związany jest z biomasą pochodzącą z rolnictwa, która może się stać w przyszłości najważniejszym uzupełniającym źródłem energii, oraz związanych z energią wiatru oraz słońca.

15.1. Energetyka słoneczna.

Energia słoneczna jest najmniej popularną w wykorzystaniu formą energii. Kluczowe znaczenie w aspekcie możliwości wykorzystania energii słonecznej posiadają : usłonecznienie i natężenie promieniowania słonecznego. Suma usłonecznienia na Lubelszczyźnie kształtuje się na poziomie 1500-1700 godzin w ciągu roku. Natomiast średnie promieniowanie słoneczne wynosi 10,0 – 10,25 MJ/m²/d i zmienia się w zakresie od 1 MJ/m²/d w grudniu do 23 MJ/m²/d w czerwcu i lipcu. We wschodniej części Lubelszczyzny średnie roczne całkowite promieniowanie przekracza 3800 MJ/m². Gmina Sosnówka należy do strefy o najsilniejszy wysokim usłonecznieniu które kształtuje się między 1650 a 1700 h/rok, a roczne promieniowanie całkowite przekracza 3800 MJ/m². Sosnówka zaliczana jest do drugiego rejonu (RII) dopływu energii słonecznej w Polsce a więc posiada bardzo korzystne uwarunkowania rozwoju energetyki słonecznej. Energia pozyskiwana ze słońca może być wykorzystywana do celów grzewczych (ogrzewania pomieszczeń, ogrzewania wody użytkowej), produkcji prądu (w przypadku modułów fotowoltaicznych). Pozyskiwanie tego typu energii jest dość przystępne zarówno dla użytkowników indywidualnych jak i większych inwestorów. Pozyskiwana w ten sposób energia stanowi alternatywę dla tradycyjnych metod grzewczych, i zapobiega nadmiernej emisji spalin.

15.1.1. Ograniczenia energetyki słonecznej.

Możliwości rozwoju energetyki słonecznej uwarunkowane są nie tylko występowaniem odpowiednich warunków solarnych, ale także regulacjami prawnymi w zakresie ochrony przyrody. Ograniczenia prawne dotyczą w szczególności dostosowania skali realizowanych przedsięwzięć do lokalnych uwarunkowań oraz wykluczenie inwestycji na obszarach o najwyższych rygorach ochrony. W gminie Sosnówka nie występują tereny chronione które mogłyby wykluczyć lokalizację tego typu inwestycji. Jedynie wobec braku uzasadnienia ekonomicznego lokalizowania dużych elektrowni słonecznych (rozbudowanych systemów kolektorów słonecznych usytuowanych samodzielnie w terenie) i możliwość ich negatywnego oddziaływania na środowisko nie zaleca się tego typu przedsięwzięć na terenie gminy. Należy jednak podkreślić że ustawa „Prawo ochrony środowiska” nie przewiduje ograniczania inwestycji związanych z wykorzystaniem energii słonecznej.

Małe instalacje słoneczne, realizowane na potrzeby indywidualnych użytkowników i lokalizowane na dachach lub w obrębie posesji, nie wpływają w sposób istotny na środowisko.

15.2. Energetyka wykorzystująca biomasę.

Biomasa jest jednym z najbardziej obiecujących, obecnie łatwo dostępnych i często najtańszym źródłem energii odnawialnej, zarówno w kraju, jak i w województwie. Obecnie energia pozyskiwana ze źródeł odnawialnych stanowi niespełna 3% całkowitego zużycia energii pierwotnej w kraju, z czego około 98% przypada na biomasę (głównie jest to drewno odpadowe, odpady drzewne oraz pewne ilości słomy).

Biomasa może być wykorzystywana do bezpośredniego spalania lub jako surowiec do produkcji paliw płynnych, obecnie oleju napędowego oraz alkoholu etylowego i paliw gazowych (metan, wodór).

Gmina Sosnówka jest gminą typowo rolniczą, pozwala to na pozyskiwanie biomasy z rolnictwa i wykorzystania jej na cele energetyczne. Zaliczyć tu można odpady z produkcji roślinnej (nadwyżki słomy) i zwierzęcej (gnojowica i obornik) a także biomasę pozyskiwaną z trwałych użytków zielonych i celowych upraw na cele energetyczne.

15.3. Kierunki rozwoju energetyki wiatrowej.

Walka ze zmianami klimatycznymi, wywołanymi nagromadzeniem gazów cieplarnianych w atmosferze, stała się jedną z kluczowych doktryn polityczno – gospodarczych Unii Europejskiej. Ogromne znaczenie dla realizacji tego celu będzie miał rozwój bezemisyjnych technologii wytwarzania energii, w tym energetyki wiatrowej.

Duże znaczenie energetyki wiatrowej w walce ze zmianami klimatycznymi zostało podkreślone w następujących dokumentach UE:

- Dyrektywa 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dyrektywa 2001/77/WE w sprawie promocji wykorzystania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej);

- Zielona Księga „Europejska strategia na rzecz zrównoważonej, konkurencyjnej i bezpiecznej energii”;
- Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego, Mapa drogowa na rzecz energii odnawialnej. Energie odnawialne w XXI wieku: budowa bardziej zrównoważonej przyszłości;
- Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego, Działania wynikające z zielonej księgi. Sprawozdanie w sprawie postępów w dziedzinie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

Relatywnie duże znaczenie energetyki wiatrowej przyjęto w dokumentach krajowych, takich jak:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014;
- Polityka Klimatyczna Polski. Strategie redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020;
- Założenia Polityki Energetycznej Polski do 2020 roku; dokument przyjęty przez Radę Ministrów 22.02.2000 r.;
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej, przyjęta przez Sejm RP 23.08.2001 r.

Nie podlegają dyskusji korzyści wynikające z braku emisji spalin. Dotychczasowe doświadczenia wynikające z rozwoju energetyki wiatrowej wskazują jednak na konieczność bardzo rozważnego wyboru miejsc do lokalizacji inwestycji. Zasada zrównoważonego rozwoju zobowiązuje do respektowania uwarunkowań przyrodniczych i społecznych na równi z korzyściami gospodarczymi.

Jedną z ekspansywnie rozwijających się gałęzi w branży energii odnawialnej jest pozyskiwanie jej z wiatru. Aktualnie największe zainteresowanie energetyką wiatrową występuje w państwach Unii Europejskiej, Ameryki Północnej i w Australii. Europa w tym sektorze zajmuje obecnie pozycję lidera rynku globalnego, na którym posiada ok. 60%

udziałów. Dominującą pozycję w unijnej energetyce wiatrowej zajmują Niemcy, natomiast największą dynamikę rozwoju w ostatnich latach wykazuje Hiszpania. Znaczący wzrost poza wymienionymi krajami zaobserwować można także we: Francji, Włoszech, w Portugalii i Wielkiej Brytanii.

Większość państw Wspólnoty posiada strategie rozwoju tego sektora na swoich wodach terytorialnych, gdyż ich wykorzystanie pozwala na uzyskanie wyższych produktywności, niż w przypadku budowy elektrowni na lądzie. W Polsce dotychczas brak jest regulacji pozwalających na realizację tego typu projektów, a także zatwierdzonych planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich.

Wykorzystanie energii z wiatru do produkcji energii elektrycznej niewątpliwie pozwala na osiągnięcie szeregu korzyści ekologicznych, społecznych czy też gospodarczych. Niemniej doświadczenia innych krajów potwierdzają, iż do lokalizacji elektrowni wiatrowych należy podchodzić bardzo ostrożnie, ponieważ skutki zaniedbań w analizie uwarunkowań mogą być poważne.

Problemy wynikające z rozwoju energetyki wiatrowej związane są m.in. z uwarunkowaniami naturalnymi, ekonomicznymi, prawnymi oraz społecznymi. Dostępne lokalizacje dla energetyki wiatrowej, pozwalające uzyskać zadowalające dla inwestora wyniki ekonomiczne, ściśle zależą od wietrzności na danym obszarze, a także kosztów przyłączenia.

Regulacje prawne budowy elektrowni wiatrowych znacznie ograniczają dostępne obszary lokalizacji tych inwestycji. Dotyczy to w szczególności ograniczeń środowiskowych.

15.3.1. Oddziaływanie elektrowni wiatrowych

Poza ogromnymi korzyściami jakie niosą za sobą elektrownie wiatrowe mają one też swoje wady. Głównymi negatywnymi oddziaływaniami elektrowni wiatrowych jest ich wpływ na zasoby faunistyczne (w tym szczególnie na awifaunę) oraz zdrowie mieszkańców.

Istotnym problemem jest także uciążliwość hałasu w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych. W związku z brakiem w prawodawstwie polskim norm dotyczących sytuowania farm wiatrowych, wskazane jest wykorzystanie doświadczeń krajów o rozwiniętej infrastrukturze energetyki wiatrowe. Bogate doświadczenie w lokalizacji i realizacji elektrowni wiatrowych posiadają Niemcy. Wypracowano tu pewne zasady, których przestrzeganie pozwala funkcjonować elektrowniom bez większych strat dla otoczenia. W

artykule „Doświadczenia Niemiec w zakresie wpływu elektrowni wiatrowych na środowisko i krajobraz” podano minimalne odległości elektrowni wiatrowych w Dolnej Saksonii, które zapobiegają pogorszeniu walorów krajobrazowych. Wnoszą one odpowiednio: 100 m – od terenów o krajobrazie wysoce naturalnym, 200 m – od osiedli wiejskich, pojedynczych zabudowań, osiedli o funkcjach wypoczynkowych i kempingów, 200 m – od terenów leśnych, 500 m – od budynków mieszkalnych, 500 m – od udokumentowanych chronionych siedlisk ptaków.

Najpowszechniejszym symptomem jest chroniczne zaburzenie snu. Prawne normy nie zabezpieczają przed tymi drganiami, ponieważ są przystosowane do symulacji wzorca ludzkiego ucha i nie obejmują niskich częstotliwości. W związku z powyższym Francuska Akademia Medyczna zaleca strefę ochronną od zabudowy mieszkaniowej w odległości 1500 m (*Pierpont 2006*).

Kolejny problem dotyczy innej uciążliwości powodowanej przez funkcjonujące elektrownie wiatrowe – tzw. efektu migającego cienia, który powoduje rozedrganie światła poprzez ciągłe miganie cienia z łopat wirników. Zjawisko jest na tyle uciążliwe, że w Europie Zachodniej konieczne było wprowadzenie uregulowań prawnych. W Niemczech wiatrak może migać cieniem maksimum przez 1h/dobę. Gdy czas migania jest dłuższy następuje zatrzymanie turbiny.

Ważnym problemem jest niezawodność i bezpieczeństwo elektrowni wiatrowych. W świetle dość licznych doniesień o awariach i wypadkach, problem ten nabiera coraz większej wagi, zatem tym istotniejsza jest sprawa stref bezpieczeństwa.

Do planowania rozwoju elektrowni wiatrowych należy podchodzić z ogromną rozważą, wyciągając naukę z kosztownych błędów i doświadczeń innych krajów.

15.3.2. Lokalizacja elektrowni wiatrowych.

Gmina Sosnówka leży w strefie III energetycznej wiatru w Polsce, a więc posiada korzystne uwarunkowania do lokalizacji elektrowni wiatrowych co daje duże szanse na powodzenie tego typu inwestycji oraz duże szanse rozwoju Gminy. Jak przedstawiona na mapie „Studium.... -kierunki rozwoju ” w okolicy miejscowości Rozwadówka, Motwica i Czepotka wytyczono obszary proponowane do rozwoju energetyki wiatrowej. Są to tereny nie posiadające istotnych ograniczeń rozwoju energetyki wiatrowej oraz o najkorzystniejszych

warunkach wietrznych i dostępności sieci energetycznej.

15.3.3. Warunki lokalizacji inwestycji

Inwestor powinien być zobowiązany do dokonania **wstępnej oceny przydatności terenu dla lokalizacji farmy wiatrowej**, uwzględniającej przede wszystkim:

- sprawdzenie czy teren znajduje się poza obszarami wykluczonymi (mapa 10 – wg opracowania „Przestrzenne aspekty lokalizacji energetyki wiatrowej w województwie Lubelskim” Biura Planowania Przestrzennego w Lublinie z 2009r.),
 - analizę ryzyka lokalizacji na podstawie przedstawionych uwarunkowań (mapa 10 – wg opracowania „Przestrzenne aspekty lokalizacji energetyki wiatrowej w województwie Lubelskim” Biura Planowania Przestrzennego w Lublinie z 2009r.),
 - sprawdzenia ustaleń w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
 - określenia niezbędnej powierzchni dla planowanego przedsięwzięcia,
- z uwzględnieniem stref ochronnych od zabudowy mieszkaniowej, lasów i zadrzewień.

Dla lokalizowanych siłowni proponuje się zachowanie następujących minimalnych odległości od:

- zabudowy mieszkaniowej – 500 m,
- dróg o nawierzchni utwardzonej i linii kolejowych – 200 m,
- linii elektroenergetycznych niskiego i średniego napięcia – 1 długość ramienia wirnika,
- linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć - 3 długości ramienia wirnika,
- ściany lasu i zadrzewień – 200 m,
- sąsiedniej farmy wiatrowej o liczbie siłowni od 6 – 15 sztuk – minimum 5 km, i od 10 do 30 sztuk – minimum 10 km.

Każda lokalizacja elektrowni wiatrowych powinna być poprzedzona specjalistycznym opracowaniem w postaci **studium architektoniczno – krajobrazowego**, analizującego oddziaływanie wizualne inwestycji na krajobraz, ekspertyzy przyrodniczej i studium zagrożenia hałasem.

Analiza krajobrazowa powinna zawierać:

- określenie charakteru krajobrazu na danym terenie i występujących na nim typów

krajobrazu,

- określenie wrażliwych cech krajobrazu, na które może negatywnie oddziaływać realizacja projektu,
- określenie kluczowych punktów widokowych,
- wizualizację fotograficzną projektowanej inwestycji wkomponowanej w panoramy krajobrazowe z dostępnych punktów i ciągów widokowych,
- wariantową wizualizację lokalizacji wiatraków,
- oszacowanie wpływu farmy wiatrowej na zasoby krajobrazowe, ich charakter oraz wizualność oraz określenie ich znaczenia.

W celu zmniejszenia negatywnego oddziaływania elektrowni wiatrowych na krajobraz należy, zgodnie z zaleceniami Europejskiego Stowarzyszenia Energetyki Wiatrowej (EWEA):

- zapewniać jednorodność wizualną farmy wiatrowej,
- unikać ogrodzeń wewnątrz farmy,
- minimalizować ilość dróg między elektrowniami,
- stosować podziemne kable energetyczne,
- ograniczać liczbę budowli pomocniczych,
- unikać lokalizacji elektrowni na stromych zboczach,
- regularnie czyścić i konserwować wieże i inne elementy elektrowni, a także dbać o estetykę otoczenia.

Ekspertyza przyrodnicza powinna być wykonana zgodnie z wytycznymi dla ochrony ptaków i nietoperzy (Chylarecki, Paślawska 2008; Kepel 2009).

Studium zagrożenia hałasem powinno:

- uwzględniać hałas słyszalny i o niskich częstotliwościach,
- analizować wpływ na obszary szczególnie chronione.

Uwagi szczegółowe dotyczące realizacji inwestycji i eksploatacji elektrowni wiatrowych

1) W celu przeciwdziałania powstawaniu sytuacji kolizyjnych, w przypadku realizacji farmy wiatrowej na terenach użytkowanych rolniczo, nie powinno się wprowadzać na nie upraw stanowiących dogodną bazę pokarmową dostępną dla ptaków w okresach migracyjnych (np. oziminy, kukurydzy), gdyż może to przyciągać je w miejsce lokalizacji urządzeń energetyki wiatrowej zwiększając ryzyko kolizji.

2) Podczas lokalizacji elektrowni wiatrowych nie można dokonywać zmian stosunków wodnych, zasypywać oczek wodnych i bezodpływowych zagłębień terenu, a także

dokonywać trwałych zmian konfiguracji terenu. Ukształtowanie terenu, zdeformowane w wyniku prowadzonych prac budowlanych, należy przywrócić do pierwotnego stanu.

3) Nie należy stosować wież o konstrukcji kratownicowej, tylko o konstrukcji rurowej; zapobiega to wykorzystywaniu wież przez ptaki drapieżne jako czatowni i miejsc wypatrywania zdobyczy.

4) Należy stosować kolorystykę elektrowni wiatrowych:

- zmniejszającą ryzyko kolizji z przelatującymi ptakami, tzn: kolor jasnoszary lub biały jako kolor obowiązujący w odniesieniu do zespołu prądotwórczego (tzw. gondoli) i wirnika;
- eliminującą zagrożenie dla komunikacji lotniczej, tzn: czerwono – białe zakończenie łopat, zgodnie z rozporządzeniem o oznakowaniu przeszkód lotniczych.

5) W obrębie farmy wiatrowej należy stosować jednolitą kolorystykę wszystkich elektrowni wiatrowych.

6) Konstrukcje elektrowni wiatrowych nie powinny być wykorzystywane jako nośnik treści reklamowych, z wyjątkiem oznaczeń graficznych (logo) producenta urządzeń.

7) Biorąc pod uwagę konieczność oszczędnego użytkowania przestrzeni dla osiągnięcia planowanej mocy farmy bardziej korzystne wydaje się dobieranie większych mocy pojedynczych siłowni przy jak najmniejszej ich liczbie.

8) Do innych ważnych wymagań określonych *Informacją dla samorządów dotyczącą planów rozwoju energetyki wiatrowej* MOŚZNiL z dnia 16.06.1999 r. (znak: SRG- 571/99), które gminy powinny stawiać inwestorom należą:

- określenie minimalnej mocy instalowanych turbin w farmie wiatrowej na nie mniej niż 500 kW;
- wymóg umieszczania elektrowni o mocach powyżej 100 kW na konstrukcjach rurowych,
- określenie maksymalnej wysokości konstrukcji w zależności od warunków krajobrazowych,
- określenie wymiarów i kolorów dodatkowych pomieszczeń usytuowanych na farmie wiatrowej,
- nakaz usunięcia elektrowni wiatrowych nieczynnych dłużej niż rok,
- wprowadzenie obowiązku dotyczącego monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w szczególności oddziaływania na awifaunę.

15.3.4. Wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- Przy lokalizacji siłowni wiatrowych ustala się obowiązek zachowania minimalnych odległości:
 - od zabudowy związanej ze stałymi pobytami ludzi – powinna ona wynikać każdorazowo z oceny oddziaływania na środowisko – nie może być jednak mniejsza niż 500m;
 - skraju kompleksu leśnego – 200 m;
 - stale podmokłych obniżen terenu, krawędzi stoków i urwisk – 200 m;
 - dróg o nawierzchni utwardzonej – 100 m;
 - wzdłuż strefy projektowanych tras gazociągów – wg uzgodnień z zarządcą sieci,
 - zarządcy linii elektroenergetycznych NN, SN – 1 długość ramienia wiatraka,
 - linii elektroenergetycznych WN – 3 długości ramienia wiatraka;
 - obiektów kubaturowych niemieszkalnych – 100 m;
 - odległość pomiędzy poszczególnymi siłowniami winna być nie mniejsza niż 300m;
 - dopuszcza się lokalizację masztów do pomiaru wiatru (na terenach rolniczych i przemysłowych) o wysokości do 200m n.p.t.
- wyznacza się granicę terenów pod budowę urządzeń o mocy przekraczającej 100 kW. Tereny przeznacza się na tereny rolnicze z dopuszczeniem lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną i komunikacyjną (w tym łuki tymczasowe o promieniu do 50 m oraz łuki stałe o promieniu do 6m).
- wyznacza się granicę stref ochronnych od elektrowni wiatrowych związanych z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu oraz występującego znaczącego oddziaływania urządzeń na środowisko. Obowiązuje zakaz realizacji zabudowy nie związanej z elektrowniami wiatrowymi (strefa ochronna według załącznika graficznego: izofona 40 dB i 45 dB, minimum 400m);
- ustala się lokalizację elektrowni wiatrowych, każda o mocy maksymalnej do 7,0 MW (ewentualnie do 3,0 MW) i powierzchni zabudowy pojedynczej stopy fundamentowej danej elektrowni maksymalnie do 450m² (ewentualnie fundament ma się mieścić w polu 25 x 25 m),
- ustala się budowę stałych lub tymczasowych placów montażowych i nawrotowych o wymiarach maksymalnych do 35x80m;
- maksymalna średnica rotora do 126 m;

- obowiązuje maksymalna wysokość skrajnego punktu skrzydła w pozycji pionowej nad poziom terenu: do 230,0m,
- maksymalna wysokość wieży elektrowni do 160 m;
- drogi wewnętrzne (niepubliczne) obsługi urządzeń elektrowni wiatrowych oznaczone symbolem KDW – o szerokości 5,0 m (lub do 6,0 m), wraz z placami manewrowymi, o nawierzchni utwardzonej.

16. Zaopatrzenie w wodę – kierunki rozwoju – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- Zagospodarowanie stref ochronnych wokół ujęć wody,
- Monitoring funkcjonowania sieci wodociągowej gminy (analiza jakości wody, techniczna bieżąca konserwacja wodociągów i urządzeń technicznych).

17. Odprowadzenie ścieków – kierunki – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- Budowa ekologicznych oczyszczalni ścieków dla zabudowy osadniczej, dla której budowa systemu ściekowego byłaby ekonomicznie nieopłacalna,
- Monitoring systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- Monitoring istniejących i projektowanych zbiorników na ścieki (szamb).

18. Kierunki rozwoju ciepłownictwa – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki rozwoju ciepłownictwa w gminie to:

- sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energetycznych, dla zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska,
- likwidacja niskosprawnych kotłowni węglowych,
- modernizacja istniejących kotłowni, wymagających poprawy sprawności, zmniejszania emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego,
- zagospodarowanie nadwyżek mocy cieplnej poprzez podłączenie odbiorców

zasilanych z niskosprawnych indywidualnych kotłowni węglowych,

- zabezpieczenie potrzeb budownictwa jednorodzinnego poprzez indywidualne kotłownie przystosowane do pracy na paliwach ekologicznych, a w szczególności gazu ziemnego,
- zmniejszanie strat ciepłych w konstrukcjach nowych budynków i poprzez modernizację starych o złych warunkach termoizolacyjnych,
- wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych w urządzeniach ciepłowniczych, zwiększających efektywność ich wykorzystania i ułatwiających obsługę oraz zmniejszających w efekcie koszty eksploatacji,
- propagowanie proekologicznych rozwiązań ciepłowniczych niekonwencjonalnych (baterie słoneczne, elektrownie wiatrowe),
- kontrola i restrykcje w stosunku emiterów największych ponadnormatywnych zanieczyszczeń energetycznych.

19. Kierunki rozwoju gazownictwa – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy brak sieci gazowej. Dla potrzeb gospodarstw domowych rozprowadzany jest gaz propan - butan w butlach. Gazyfikacja będzie możliwa po doprowadzeniu gazociągu wysokiego ciśnienia i budowie stacji redukcyjnej na terenie gminy. Najbliżej położona stacja redukcyjna znajduje się w Białej Podlaskiej i Radzynie Podlaskim.

Za celową uznaje się gazyfikację gminy i wykorzystanie gazu jako ekologicznego źródła energii. Gazyfikacja jest możliwa, o ile zawarte będzie porozumienie pomiędzy dostawcą gazu i odbiorcą, po spełnieniu kryteriów ekonomicznej opłacalności dostaw gazu dla Przedsiębiorstwa Gazowniczego.

Celowe jest opracowanie programu gazyfikacji gminy – określenie przebiegu sieci rozdzielczej oraz lokalizacji stacji redukcyjnej.

Warunki techniczne jakim powinny odpowiadać sieci gazowe określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dn. 30. 07. 2001 r. (Dz. U. Nr 97 z 2001 r.).

Dla nowo projektowanych gazociągów rozdzielczej sieci gazowej należy uwzględnić strefę kontrolowaną o szer. 1 m w obszarze wyznaczonym po obu stronach osi gazociągu.

20. Kierunki rozwoju telekomunikacji – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki rozwoju telekomunikacji to:

- dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzennego miasta przy zachowaniu odpowiedniego standardu pod względem jakości i ilości świadczonych usług. Wymagać to będzie:
- utrzymania w należytej sprawności technicznej istniejących urządzeń telekomunikacyjnych,
- pełnego wykorzystania możliwości istniejących urządzeń telekomunikacyjnych,
- rozbudowy wg potrzeb sieci rozdzielczych, w szczególności na nowych terenach rozwojowych,
- rozbudowy adekwatnej do możliwości linii rozdzielczych – linii abonenckich.
- tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju systemu telekomunikacyjnego w gminie poprzez rezerwę terenu w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych obszarów gminy;
- zmniejszenia uciążliwości urządzeń systemu dla otoczenia poprzez budowę ich w sposób niekolizyjny z rozwojem osadnictwa (np. wykorzystania ist. linii elektroenergetycznych WN i SN do podwieszania przewodów telekomunikacyjnych;
- utrzymania w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego pasów radiokomunikacji i teletransmisji – wolnych od zabudowy mogącej kolidować z funkcjonowaniem urządzeń radiokomunikacji i teletransmisji.

20.1. Zagospodarowanie terenów w strefach ochronnych telekomunikacji.

1. Ustalenia podstawowe.

1) Strefy ochronne linii teletechnicznych napowietrznych i kablowych:

4m - gdy linia przebiega nad polami i wjazdami do domów,

5m - gdy linia krzyżuje się z drogami i wjazdami do domów,

1m - odległość słupów linii teletechnicznej od gazociągu.

2. Polityka przestrzenna.

1) Wszelkie działania inwestycyjne w obrębie stref ochronnych linii teletechnicznych należy

uzgadniać z właściwym dysponentem tych sieci.

3. Obowiązujące normy i zarządzenia.

- 1) PN-E-05100-1 z 1998 r.,
- 2) Zarządzenie Ministra Łączności z dnia 12.03.1992r. (Monitor Polski nr 13, poz. 94, poz. 95).
- 3) Zarządzenie Ministra Łączności z dnia 2 września 1997r. (Monitor Polski nr 59, poz. 567).

21. Obrona cywilna i przeciwpożarowa

Proponuje się lokalizację terenów specjalnych związanych z obroną cywilną przy drodze krajowej Nr 63 w rejonie miejscowości Zapole tak jak wskazano na załączniku graficznym. Wprowadza się możliwość zmiany funkcji podstawowej tego terenu na funkcję usługowo – produkcyjną.

21.1. Obrona cywilna – wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- a) w budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno – usługowych i mieszkalnych – należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia w uzgodnieniu z Wydziałem ZKOLiSO,
- b) w rejonach budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej Państwa,
- c) bez względu na typ zabudowy zarezerwować należy tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę/dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych lub zgrupowań ludności powinna wynosić najwyżej 800 m,
- d) istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
- e) oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemniania i wygaszania,
- f) należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadkach zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m,

g) układ projektowanych i modernizowanych dróg i ulic powinien spełniać następujące warunki:

szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,

powinny być połączenia z traktami przelotowymi – zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,

należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi,

h) przy opracowaniu miejscowych planów osiedli w skali 1:1000 należy na przedsięwzięcia obrony cywilnej wykonać aneks do planu,

i) należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,

j) wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem przez Radę Gminy uzgadniać w Wydziale Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obrony Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego.

21.2. Ochrona przeciwpożarowa

a) należy zachować istniejące w gminie obiekty straży pożarnej,

b) należy zapewnić dojazdy pożarowe do posesji, obiektów i terenów o parametrach zgodnych z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 lipca 2009r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. Nr 124 z 2009r., poz. 1030),

c) należy zapewnić obiektom zaopatrzenie wodne do celów przeciwpożarowych do zewnętrznego gaszenia pożaru w oparciu o urządzenia służące do zaopatrzenia ludności w wodę (wodociągi, studnie głębinowe) spełniające wymagania w/w rozporządzenia.

d) Planując szerokość linii komunikacyjnych należy uwzględnić potrzeby związane z lokalizacją hydrantów przeciwpożarowych nadziemnych,

e) Przy planowaniu sieci wodociągowych o średnicy nominalnej nie mniejszej niż DN 250 dla zapewnienia możliwości intensywnego czerpania wody do celów przeciwpożarowych powinny być instalowane hydranty nadziemne, spełniające następujące wymagania: zgodnie z paragrafem 10 ust. 9 pkt 1, 2, 3, 4, 5, 6 oraz paragrafem 10 ust. 10 w/w rozporządzenia – określenia potrzeb w zakresie instalowania hydrantów należy ustalić z Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Białej Podlaskiej,

- f) Obiekty i tereny przeznaczone pod zabudowę przemysłową o zagrożeniu wybuchowym lub toksycznym należy sytuować z zachowaniem stref ochronnych na podstawie szczegółowych przepisów branżowych, oraz należy uzgodnić z rzeczoznawcą do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie uzgodnienia projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej (Dz. U. z 2003r. Nr 121, poz 1137 zmiany Dz. U. z 2009 r. Nr 119, poz. 998) natomiast obiekty użyteczności publicznej, zamieszkania zbiorowego i zabudowy jednorodzinnej powinny być lokalizowane zgodnie z przepisami ogólnobudowlanymi wynikającymi z rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakimi powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002r. Nr 75, poz. 690 ze zmianami),
- g) przy projektowaniu i modernizacji obiektów przemysłowych i usługowych należy przewidywać drogi pożarowe – dostępne do obiektów,
- h) dla nowoprojektowanych i modernizowanych budynków mieszkalnych i innych należy przewidywać niepalne pokrycia dachów,
- i) należy dążyć do eliminacji łatwopalnych pokryć dachów na istniejących budynkach,
- j) budynki mieszkalne i niemieszkalne powinny posiadać instalacje odgromowe.

Przedsięwzięcia wymienione pod literami a, b, c, d, e, f, powinny być uzgadniane z Powiatową Komendą Straży Pożarnej.

22. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki

Rozwój lokalny powinien być rozumiany jako kompleks pozytywnych przeobrażeń jakościowych dotyczących obszaru gminy w zakresie ludności zamieszkałej.

Szeroko pojęty rozwój gminy jest procesem złożonym, ukierunkowanym na wykorzystanie zasobów ludzkich, potencjału produkcyjnego i usługowego oraz struktur instytucjonalnych.

W celu realizacji założonej polityki przestrzennej gminy władze samorządowe powinny:

- a) być rzeczywistym gospodarzem obszaru gminy i zajmować się wszystkimi jej składnikami, niezależnie od charakteru własności i rozwiązań instytucjonalnych,
- b) odpowiadać za rozwój gminy, nie ograniczając się jedynie do działań doraźnych, lecz zajmować się również tworzeniem i realizacją strategii rozwoju,

c) realizować zadania, do których jest powołana (zaspokojenie potrzeb wspólnoty gminnej) nie tylko swoimi bezpośrednimi przedsięwzięciami, lecz także za pośrednictwem działań podmiotów innych, w więc ogółu podmiotów gospodarujących na terenie gminy. Władza gminna ma za zadanie kształtować zachowania podmiotów gospodarczych pod kątem osiągania założonych celów strategii rozwoju gminy.

Zadaniem gminy służącym osiągnięciu celu jest przede wszystkim ożywienie (poprawa) gospodarki i tworzenie klimatu do lokalizacji i dobrego funkcjonowania podmiotów gospodarczych w gminie.

Realizacja zadań władz lokalnych może odbywać się poprzez:

- działania własne zmierzające do lokalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych kapitału zewnętrznego na terenie gminy (w tych działaniach niezbędny jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, by móc oferować tereny lub obiekty pod zainwestowanie),
- stwarzanie ułatwień dla istniejących i nowo powstających firm – zwłaszcza w początkowym okresie działania podmiotów gospodarczych.

Narzędziami w realizacji polityki przestrzennej gminy są:

- polityka finansowa realizowana w budżecie miasta (świadome stwarzanie ulg w podatkach, zróżnicowanie opłaty za korzystanie ze środowiska),
- współpraca z władzami regionalnymi,
- skuteczne funkcjonowanie instytucji wspierających biznes,
- programy rozwoju, w tym miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- kontrakt zawarty między gminą a organami Państwa (może być zawarta umowa między gminą a Wojewodą z udziałem podmiotów gospodarczych w sprawie pomocy gminie w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, budowie urządzeń kulturalnych, budowie sieci transportowych itp.).

23. Synteza.

Analiza SWOT gminy Sosnówka pozwoliła opracować ustalenia studium na niniejszych przesłankach:

- gmina Sosnówka posiada ujemny przyrost naturalny i bilans demograficzny,
- 80% ludności gminy zajmuje się produkcją rolną,

- gleby gminy zaliczane są do dobrych – ponad 60% to gleby od II do IV klasy bonitacyjnej,
- stosunkowo słabo rozwinięta jest sieć usług pomimo bliskiego sąsiedztwa z miastem Biała Podlaska,
- gmina posiada znaczne zasoby przyrodnicze i kulturowe,
- zadawalający jest postęp w budowie infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodociągów i kanalizacji (zwodociągowano 100% gminy)

Przesłanki te pozwoliły na konstrukcję pozytywnego obrazu rozwoju gminy przy głównym założeniu dodatniego bilansu demograficznego. Ważnym w rozwoju gminy jest fakt istnienia dużej powierzchni lasów w obrębie terenów gminy. Założono bezwzględną ochronę terenów leśnych z możliwością ich powiększenia o dolesienia, a całość ujęto w zapisach wyznaczonego Gminnego Systemu Przyrodniczego w celu szczególnej ochrony. Gmina Sosnówka jest gminą typowo rolniczą dlatego też w dużej ilości wyznaczono tereny zabudowy zagrodowej z usługami (MR), zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN) oraz tereny zabudowy letniskowej (ML). Na bazie istniejącej zabudowy zagrodowej proponuje się rozwój agroturystyki przy jednoczesnym kierunku budowy usług podstawowych. Intensyfikacja produkcji rolnej pozwoli na energiczne finansowanie realizacji założeń gospodarczych tak poszczególnych gospodarstw domowych jak i całej gminy. Studium zakłada dalszy rozwój stolicy gminy – osady Sosnówka, gdzie wyznaczono tereny budownictwa zagrodowego (MR) oraz jednorodzinnego (MN) wraz z usługami .

W zakresie komunikacji „Studium...” adaptuje istniejące sieci dróg krajowych, powiatowych i gminnych zakładając ich budowę o normatywnych parametrach.

W południowo zachodniej części – obręb wsi Motwica, Pogorzelec i Rozwadówka wyznaczono tereny pod lokalizację elektrowni wiatrowych co wzbogaci budżet gminy a także jej walory krajobrazowe.

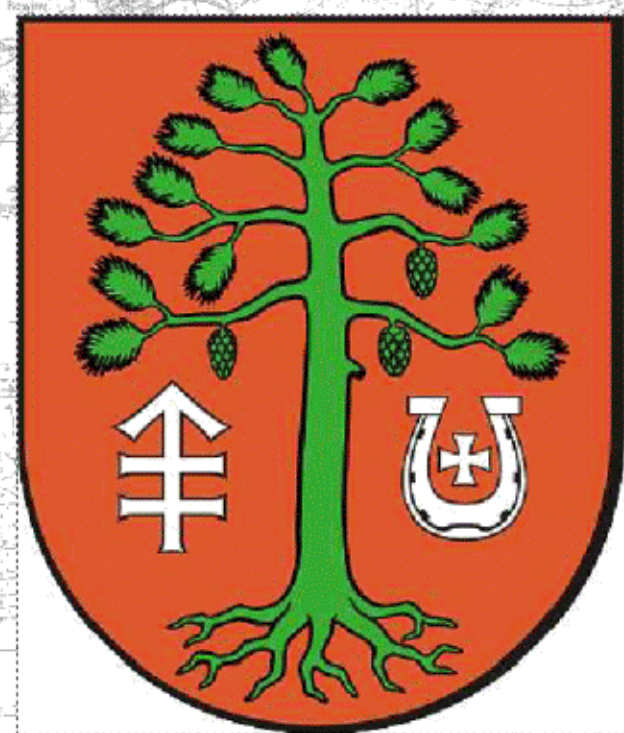
Studium zakłada znaczne wsparcie działań inwestycyjnych funduszami UE.

Na bazie aktualnego Gminnego Rejestru zabytków wskazano kierunki rozwoju ochrony zabytków kulturowych. Szczególne miejsce zajmuje Muzeum imienia I. Kraszewskiego, które poza prowadzeniem działalności kulturowej prowadzi też działalność dydaktyczną ,

We wszystkich działaniach założono racjonalny i zrównoważony rozwój gminy biorąc pod uwagę :

- nadrzędne wartości przyrodnicze i poszanowanie środowiska naturalnego,
- możliwość adaptacji społeczeństwa w sytuacji społeczno- gospodarczej przez tworzenie nowych form działalności gospodarczej,
- wykorzystanie aktualnej możliwości edukacji społeczeństwa (Internet),
- wykorzystanie nowoczesnych form organizacji biznesu,
- współdziałanie z organizacjami i instytucjami w zakresie pozyskiwania funduszy na inwestycje .

Realizacja przyjętych rozwiązań przestrzennych „Studium...” w świetle opracowanych prognoz zapewni postępujący rozwój gospodarczy i społeczny gminy Sosnówka.

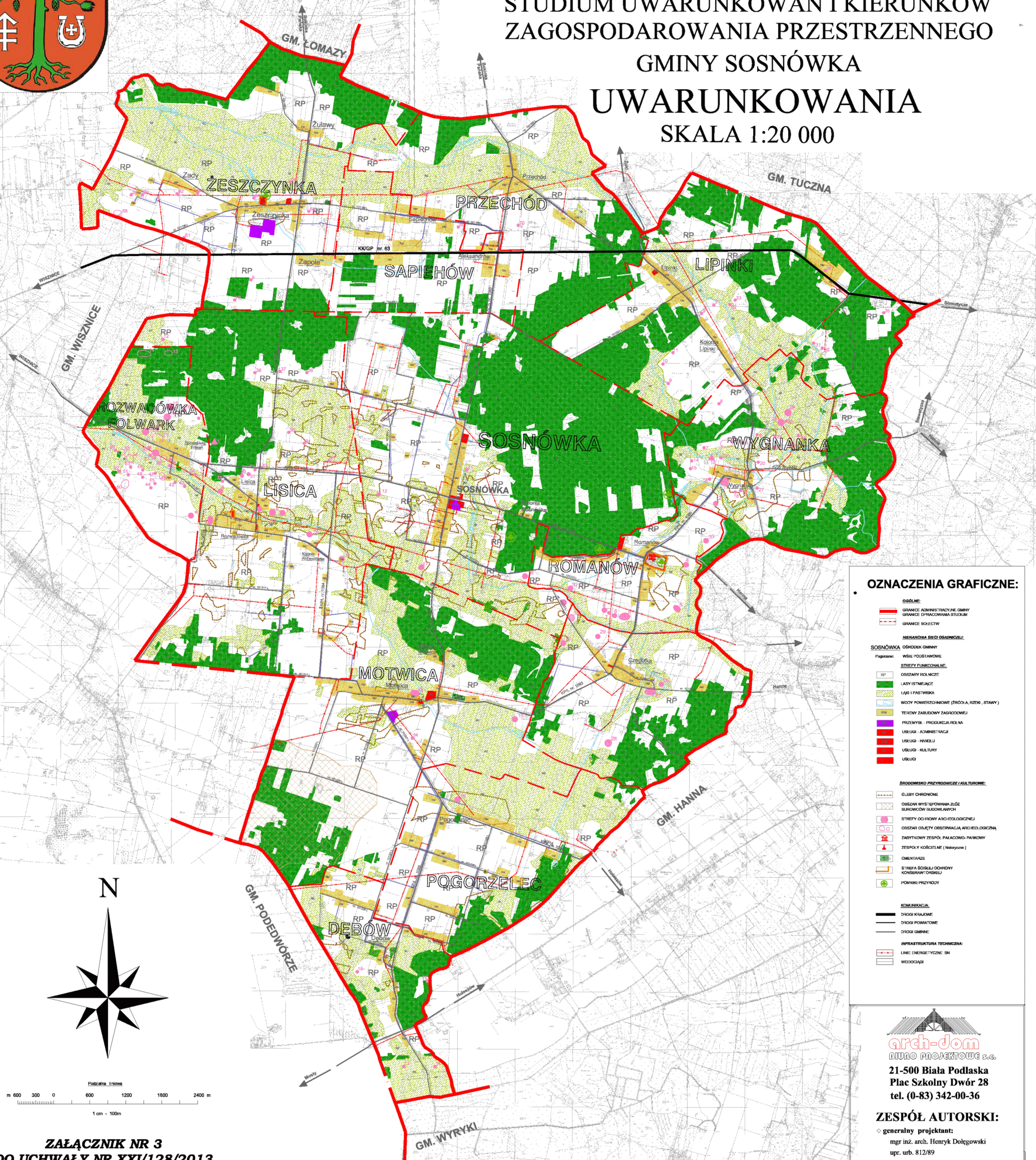
GMINA SOSNÓWKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

GMINY SOSNÓWKA

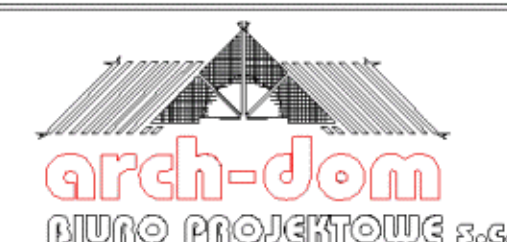
UWARUNKOWANIA

SKALA 1:20 000

OZNACZENIA GRAFICZNE:

- OGÓLNE:**
- GRANICE ADMINISTRACYJNE GMINY
 - GRANICE OPRACOWANIA STUDIUM
 - GRANICE SOŁECTW
- HEIERARCHIA SIĘCI OSADNICZEJ:**
- SOSNÓWKA**
- OŚRODEK GMINNY
- Podział na:
- WŚRÓDSTAWOWE
 - STREFY FUNKCYJNALNE
- STREFY FUNKCYJNALNE:**
- RP - OŚRODKI ROLNICZE
 - LAŚY ISTNIEJĄCE
 - ŁĄKI I PASTWISKA
 - WODY POWIERZCHNIOWE (RZĘKA, RZĘKI, STAWY)
 - TERENY ZABUDOWY ZAGRODOWEJ
 - PRZEMYSŁ - PRODUKCJA ROLNA
 - USŁUGI - ADMINISTRACJA
 - USŁUGI - HANDELU
 - USŁUGI - KULTURY
 - USŁUGI
- ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KULTUROWE:**
- GLISBY CHRONIONE
 - OBSZAR WYSTĘPOWANIA ŻŁOŻ SUROWCÓW SUROWCOWYCH
 - STREFY OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ
 - OBSZAR OLIĘTY OBSERWACJĄ ARCHEOLOGICZNĄ
 - ZABYTEKOWY ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY
 - ZESPOŁY KOŚCIELNE (Nabożne)
 - CIEMENTARZE
 - STREFA ŚCISŁEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ
 - POMNIKI PRZYRODY
- KOMUNIKACJA:**
- DROGI KRAJOWE
 - DROGI POWATOWE
 - DROGI GMINNE
- INFRASTRUKTURA TECHNICZNA:**
- LINE ENERGETYCZNE: SN
 - WODOCIĄGI

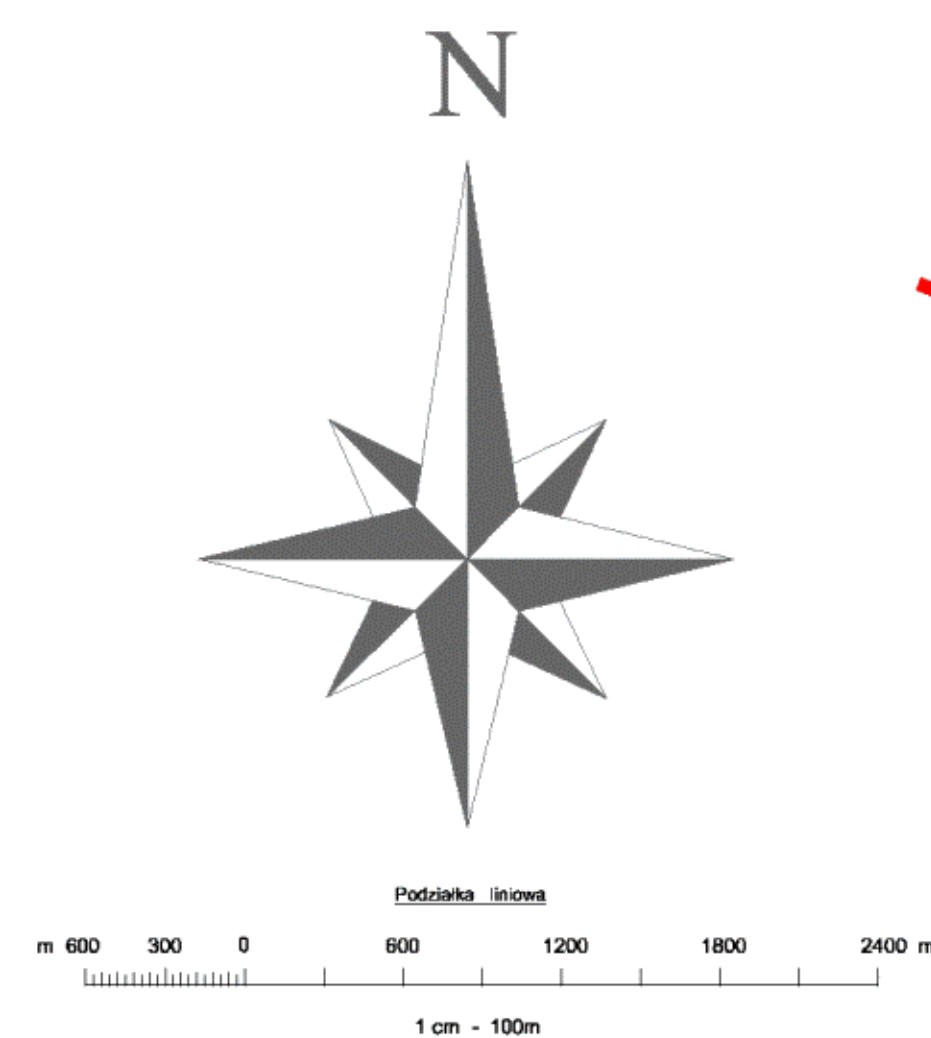
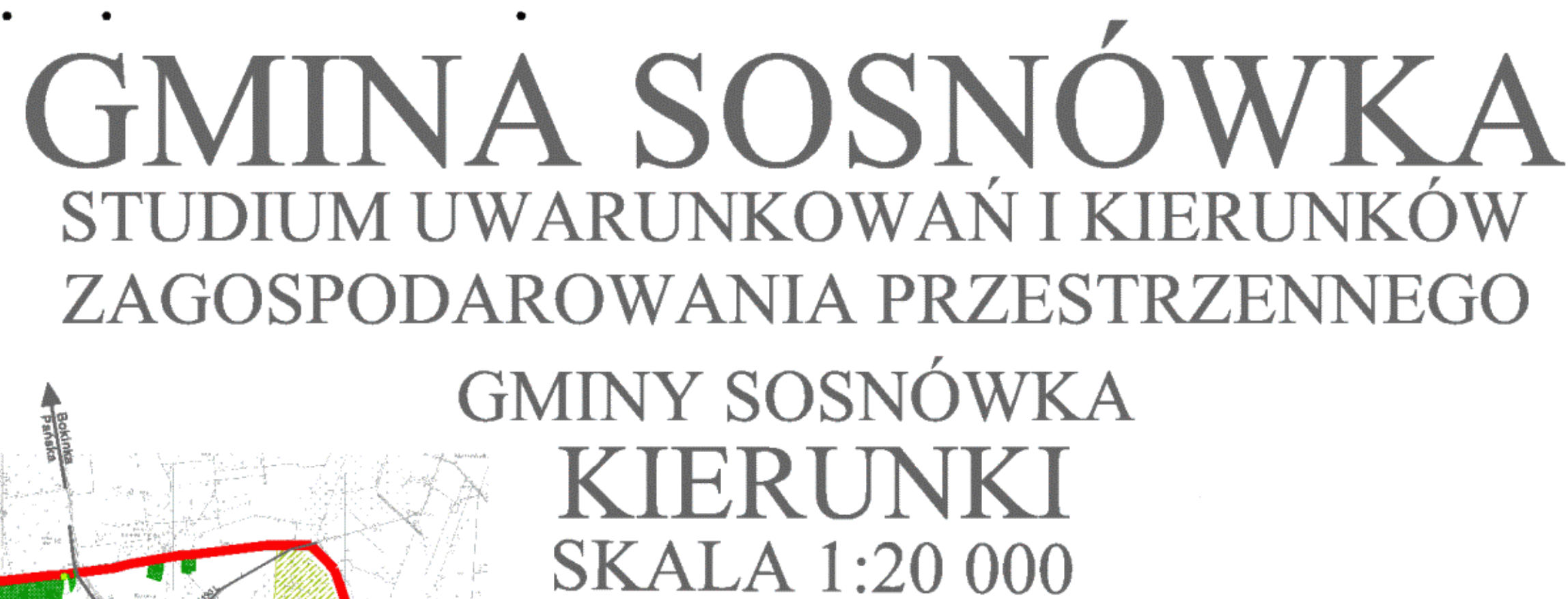

21-500 Biała Podlaska
Plac Szkolny Dwór 28
tel. (0-83) 342-00-36

ZESPÓŁ AUTORSKI:

- ◇ **generalny projektant:**
mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski
upr. urb. 812/89
- ◇ **zespół generalnego projektanta:**
inż. Ryszard Suchora
mgr inż. arch. Agnieszka Cajner - Olędzka
mgr inż. Łukasz Kozłowski

**ZALĄCZNIK NR 3
DO UCHWAŁY NR XXI/128/2013
RADY GMINY SOSNÓWKA
Z DNIA 15 MARCA 2013R.**

arch-dom
MUNDO PROJEKTOWE S.p.A.

**21-500 Biała Podlaska
 Plac Szkolny Dwór 28
 tel. (0-83) 342-00-36**

ZESPÓŁ AUTORSKI:

- ◆ **generalny projektant:**
 mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski
 upr. urb. 812/89
- ◆ **zespół generalnego projektanta:**
 inż. Ryszard Suchora
 mgr inż. arch. Agnieszka Cajner - Ołędzka
 mgr inż. Łukasz Kozłowski

**ZAŁĄCZNIK NR 4
DO UCHWAŁY NR XXI/128/2013
RADY GMINY SOSNÓWKA
Z DNIA 15 MARCA 2013R.**